5404

II

Szląsk pojawia się około V wieku w dziejach (syn Mojmara
Około r. 885 należy do Wielko-Morawskiej rzeszy w którem Swiętopełk (870-894) panował: dopiero Węgry (Magyary) r. 907 tę rzeszę zniszczyli. Thietmar (ur 976 + 1018 piszący około 1000 nazywa tę rzeszę „Marierun". Granice tej rzeszy były aż w Misnij

Przypuszczając że granice dyecezalne stanowiły w najdaw: niejszych czasach i granice polityczne: mamy pomnik w dyplomacie erekcyjnym biskupstwa praskiego z r. 973 przez cesarza Ottona potwierdzonym od papieża Benedykta VI (+ 973) i cesarza Henryka IV r. 1086, który opisuje granice tej dye: cezyi. Wspomnione są w tém dyplomacie: Tugast (Tauss-Domažlice na granicy bawarskiej) Chub (rzeka Kamp upadająca w Bawaryi do rzeki Regen i miasto Chamb) Zelza, Zedlica (obwod Pilsnu i Ellnbogner) Liusena (północna część obwodu Ellnbogner i Saatz) Dasena (Děčin, Tetschen w Leitmeryckim obwod.) Liutomerici (Leit: meritz) Lemuzi (północna część Bunzlauer Kreis): Ku północy Psouane (koło Mělnika) Chrouati (Hirschberger) Zlasane (rzeka Slenza dolna koło Wrocławia) Trebouane (w niższej Łużycy Trebel) Boborane (rzeka Bober) Dedosese (nad rzeka Oder) Melciani (Oberlausitz): Ku wschodowi niebyło pewnie wytkniętych granic dla pogaństwa wspomniane jednak Bug, Styr, Kraków, rzeka Waga, góry Tatry: Ku południowi rzeka Waga aż do podnóży Karpat koło Modern) Granice zachodnie widać były in partibus infidelium.

Po śmierci Bolesława Chrobrego (+1025) niejedność i niemoc synów jego dała powód czeskiemu xięciu Udalrykowi (+1055) iż część posiadłości polskich zagarnął: lecz Brzetysław r. 1054 tę zagrabioną część znowu oddał Polsce

Całe państwo polskie pomimo licznych działów uważane było
jako całość razem należąca i jako wspólności familij (w
takim stanie jak Bolesław III r. 1138 to państwo zostawił) naj:
starszy syn z Piastów był Wielkim xięciem (jak na Rusi) a żaden
udzielny xiąże bez zezwolenia innych krewnych nie mógł
części komu innemu sprzedać
Nazwa Szląska pojawia się dopiero r. 1163

Dějiny narodu českého w Čechach a morawě, wyprawuje František Palacky. W Praze 1841. (naklad J. G. Kalve.)

Díl I Částka I do r. 1125

I II — 1253

II I — 1333

Tom IV do r. 1526 III " I od 1403 – 1424.

V — 1627. III II 1439

zawisza czarny pr. 461!

Geschichte von Böhmen von Franz Palacky

Prag in Commission bei Kronberger

1836 – 1842

I Bd. (bis 1197

II Bd I Abschnit von 1197 – 1306.

II " II S. 1306 – 1378.

Zawisza czarny na Soorze Konstancyjskim trzymał stronę Husa jako poseł polski w Czechach.

R. 880 na północy Karpat mieszkali ~~kasz~~ stare czyli białe Charwaty już św. Method wykrzcił Polaków nad Wisłą bo legenda staropanońska o nim mówi: „Poganesk kniaz silen welmi, siedia „w Wislech, rugasza sia Christianom i pakosti „diejasze. Postaw-że k'nemu (Method) reče: „Dobro ty sia by krestiti synu woleju swojeju „na swojej zemli, da ne plienen, nudmi krešćen „budeszi na czużej zemli i pomianeszi mia. „Jeże i byst." Palacki Dějiny I. I. 158 myśli że tu mowa o sro Iwenie Królewiczu choroatskiem który za Borzywoja I w Czechach żył na pustyni

Palacki Geschichte Böhmens I Bd st. 141. mówi o Swiętopełku xięciu wielko morawskim: „Krakau „der ursalter Hauptstadt der Chrowaten hat „ihn wohl als Herrn ~~anerkannt~~." t. j. r. 880. gdy państwo jego w największej sile stało

r. 894 umarł Swiatopełk
(może ów Swirad był jego syn lub potomek)
(bo Konstanty Porfirogenita mówi że miał 3 synów może jeden dostał północną Chrobacyją † Niemieccy Kronikarze mówią o synach Swiętopełku: Mojmirze

R. 907 upadek rzeszy wielkomorawskiej Mojmir syn Swięto pełka ginie przeciw Madiarom pod Presburgiem

Palacki (I p. 226 niem. mówi że za Bolesława II pobożnego księcia czeskiego r. 967 sięgała granica Czech do rzeki Stryja a ku północy po za Pilicę bo dyplomat konfirmacyi cesarza Henryka IV z r. 1086 (Cosmas II 168–171) biskupstwa praskiego takie granice kładzie: „Deinde ad aquilonalem hii sunt termini:
„(od wschodu na zachód) Psouane (? Bieży ?) Chrouati
„et altera Chrouati, Zlasane (Szląsk), Trebou:
„ane (Trzebniczanie ?), Bobrane, (nad Bobrą rzeką) De=
„dosesi (Dziedoszanie między Odrą a Bobrą ?) usque ad
„mediam sylvam qua Milcianorum (Oberlausitz)
„occurrunt termini: Inde ad orientem hos fluvios
„habet terminos Bug scilicet et Ztir cum
„Krakoua civitate, provinciaque cui Wag
„nomen est cum omnibus regionibus ad praedictam
„urbem pertinentibus quae Krakoua est. Inde
„Ungarorum limitibus additis usque ad montes
„quibus nomen est Tatri dilatata procedit"
(pag. 227) (lecz to tylko może granice kościelne idealne.)

S. Wojciech około 984 był na stolicy biskupiej, a 994 ~~a 997~~ w Polsce w Gnieźnie zabity 997.

Bolesław Chrobry r. 999 najazd odbiera Kraków od Czechów (Kozmas: Dalimil mówią że Mieszko dux Polonor.) i Szląsk. (Palacki niem. I. p. 249)

Ćuda grod = Justizamt sądy ziemskie
ćudar Landrichter

Wenzel der III der vermählte sich dergleichen am 5 October ~~1298~~ 1305 mit der Prinzessin Viola Tochter des Herzogs Meszek von Teschen einer der ersten Schönheiten ihrer Zeit. (W I. I p. 403.) Viola ta zaślubiona 5 October 1305 + 21 Septembra 1317.

Gdy po bezdzietnej śmierci Leszka czarnego + 1289 i jego następcy Henryka IV xięcia wrocław + 1290 wszczęła się kłótnia o tron Gryffina (siostra królowej czeskiej Kunegundy wdowa po Leszku) popierała obiór Wacława króla czeskiego na polskiego. Kraków 7 Lutego 1291 hołdował mu a r. 1291 w Ołomuńcu hołdowali mu 17 Stycznia bracia Kazimierz opolski Meszek i Bolesław i dostali te państwa jako lenność

Guido z Kolumny żył około 1270 notariusz Belli IV (w Historia hungarica de septem primis ducibus Hungariae (w Schwandtnera scriptores rerum hungaricarum Vindobonae 1746 Tom I) opisuje zjazd Mieczysława księcia polskiego z Stefanem królem węgierskim mówi: Nam termini Polonorum ad litus Danubii ad civitatem Strigoniensem terminabantur. Dein in Agriensem civitatem ibant in fluvium qui Tisia nominatur cedentes, regyrabant juxta fluvium qui Cepla nuncupatur usque ad castrum Galis ibique inter Hungaros Ruthenos et Polonos finem dabant.

Podział Szląska na górne i dolne r. 1201; – też w XIII w. pod imieniem górnego Szląska rozumiano Raciborskie i opolskie

R. 1575 Jarosław Sedlnicki z Choltitz zaślubia Annę córkę Jerzego Niemtsch

Grünhagen: Regesten zur Schlesischen Geschichte von 1259–1280. 4° 7
Cod. dipl. Sil. VII Bd. 1. 2 Theil

8

Anders Carl Friedr: Schlesien wie es war
Breslau 1810. 8. Hist. 4708.

9

Prawo.

Urkundensammlung zur Geschichte des Ursprungs der Städte und der Einführung und Verbreitung Deutscher Kolonisten und Rechte in Schlesien und der Ober-Lausitz von Gustav Adolf Tzschoppe und Gustav Adolf Stenzel

Hamburg 1832 — 4to

3156.

10

Oelsner und Reiche: Schlesien ehedem und jetzt. I. II. (Reisebeschreibung Nicol. von Popplau) I p. 31.
Scriptores rerum Silesiacarum X (cf Scheurl's)
Luchs: Uber die Bilder der Hedwigslegende (Program zum Jubiläum der Universit. Breslau 1861) 4°.
Schultz A: Die schlesischen Siegel bis 1250. Breslau 1871 mit 9 Taf. 4°.
Schlesiens Grabdenkmale und Grabinschriften. Register des 1–30 Bd. des der Graf Hoverdenschen Sammlung. Breslau 1870–1872. 2 Hefte
Luchs Schlesische Fürstenbilder. Breslau 1872. 4°.

wrocław od 1500 - 1655

O synodach Szląskich: Kastner Archiv I p. 238-251.

Kazimirus Rex Pruthenos inter se dissidentes, per nuntios eorum rogatus, compositurum se pro:mittit.

Luchs Hermann Dr. 11

Schlesische Fürstenbilder des Mittelalters. Breslau, Verlag von Eduard Trewendt 1872. 4º

48 rycin 31 ark druk i 4 tablic

8 Talar.

Gorski Acta Tomiciana Tomus XIII. An. 1531. w bibl. Lipsk. (Nr. 683 Rep. II fol. 86)

Malinowski

Rzecz o pobycie Kazm. I
w Clugny
1869

12

Schmakowski Petrus Vast
Prophezeiung des Königr. Polens.

Bach Aloys: Urkundliche Geschichte der Grafschaft
Glaz. Breslau 1841. 8o Histor.

Anders Historische Statistik der evang. Kirchen Schlesiens
" Historische Diöcesan Tabellen der evang. Kirch. Schles.
" Tabell Übersicht der Kirchensysteme Schles.

Solger: Kreis Beuthen in Oberschlesien.

~~[illegible]~~ Weltzel: Cosel.

Luchs Bildende Künste in Schlesien

Strehlke Martin Opitz

Archiv für Geschichte d. Bisthums Breslau 3er Bd.

Schlesiens Grabdenkmale der Hoverdenschen Sammlung

Kögler: Nachrichten der Herrschaft Lischkowitz

Idzikowski: Geschichte v. Rybnik

Steinbeck Geschichte des schles. Bergbaues 2 Bde

Adelung: Aeltere Karten Russlands.

Altmann: Verfall der Reformation in Polen

Hermann: Quid fuerint Patkuli

13

Dzisiejsza granicy Morawy od Szląska tworzyła dawną granicę polską, ku północy żupa Holesicka koło Odry sięgała aż za rzekę Psting tak że dzisiejsza granicę dyecezyi wrocławskiej od ołomunieckiej tworzyła granicę; graniczna żupa Holesicka rozciągała się równiną aż do Odry

Tu szły główne gościńce: 1) Główny gościniec hradecki „via quae ducit ad Poloniam juxta civitatem Gradec" (który to Hradec leżący nad rzeką Morawicą na południe od Opawy był granicznym i celnym mi astem od Polski (przywil. z r. 1078, 1160, 1240 2) Gościniec opawski szedł przez Opawę (r. 1247) 3) Gościniec karniowski szedł przez Karniów Freudental do Ołomunica (1247) na tych 3 gościńcach płacono cło

1217 Honorius III Wlodislao duci de Kalis gratulatur de pace cum Wlodislao duce Poloniae inita.

" " " Wlodislao duci de Kalis (natus quondam Oddonis) ut Henrico duci Slesiae castrum Kalis quod ei Henricus ad vitae tempora assignavit restituat

" Slavus canonicus cracov. vel Zlavos

1218 Wlodislaus magnus dux Poloniae nepoti suo Henrico duci Slesiae promittit homines a tempore colloquii in Zandovel detentos dimittere et castrum Lebus post mortem suam restituere L. episcopus Lubicensis et P. Posnaniensis testes

" Wladislaus dux Poloniae natus quondam Oddonis fundat ecclesiam S. Pauli in Kalis

1220. H. archiep. gneznens. umiera, część kanoników obiera decanum gneznens. a druga część B. praepositum cracov. papież zaś obiera Iwona bisk. krak. — przy powtórnym obiorze kanonicy obrali Wincentego praeposit. gnezn.

1222. Honorius III (Laterani V. Idus Aprilis Pontif. Anno 7o) nakazuje kapitule krak. aby innego bisk. obrali bo (Wincenty) który doskonale rządzić chce zrezygnować

1223 Honorius III (Romae XV cal. Decembr. Pontif.
a° 8°) episcopo vratislav. abbati lubensi et C.
scholastico vratisl. poniewaz biskup Krak.
zrobił wotum wstąpić do zakonu i posła
z tem do papieża donosząc wysłał, dicet
„hujusmodi supplicatio nobis esset gravis admo:
„dum et amara, eo quod dictus dicebatur in
„spiritualibus salubriter et in temporalibus
„utiliter ministrasse, ne tamen ejus videre:
„mur invidere quieti" poniewaz kapituła
Krak. i inni pisali aby mu papież nie poz:
walał ogołacać dyecezyi więc papież pisał
do niego aby wrócił do biskupstwa z klasz:
toru i aby go ci namawiali

Theiner I p. 14 N° 31

1232 V. vidua ducissa de Opol

1234 biskup Kaminski skarży się mu arcybisk.
Gniezn. i bisk. zwierzynski część dyecezyi
zagrabił — papież Gregorz IX nakazuje,
episcopo Mutinensi tę sprawę rozsądzić

1248 Alexander rex Novogardiae przy:
muje unię rzymską i zakłada
katedrę w Pleskowie

15

1235 Julio archiep. gnesn. et Paulus episc.
posnan. robią zgodę pomiędzy Henrykiem
ducem Cracov. et Slez. i jego synem Henry-
kiem a Władysławem synem Oddona ducem
Poloniae super possessione partis Poloniae
quam antea Wlodeslaus Meszconis filius
possidebat w ten sposob: reka Warta będzie
granicą bez Santok et quod inferius est
będzie należeć do Henryka. Władysław
zaś ma posiadać Naronaincones castrorum
suorum Nachel Ushe, Charnchow, Welen
Dredex ex altera parte sicut Wlodislaus
ante pacifice possidebat — Srem vero in
domini Borovii Buruvii cum omnibus quae eidem
ab avunculo pro donata sunt edet
possessionem — gdyby który złamał ma utra-
cić dziedzictwo i być exkomunikowany. Hen-
ryk zaś w takim razie utraci by Starogrod
na rzecz Kapituły poznan. a Władysław
castrum Ostrow na rzecz arcyb. gnieznień.
niewolno zamku stawiać bez pozwolenia
obu stron. Actum 1234 in die b. Mauritii

1245 arcyb. gniezn. poświęca biskupa płockiego

1247 Wernerus fit ord. praedic. episcopum warmien.

1249 fr. Henricus ~~[illegible]~~ ord. theuton
in episcop. varmiens
" fr Henricus ord. pred. in episcopum
Jetvesonie

1254 Henricus ord. pred. ex episcopatu
varmiensi in Sambiensem a qua
nuper venerabilem I. ad ecclesiam
Lubicensem transtulimus. (Inno-
centii IV Assisii nonis Maji
Pontif. Ao XI)

Theiner I No 116 pag. 57

" abbati de Mezano ut in provincia
Lucov sedem episcopalem erigat

1255 Conradus natus Marchionis Bran-
deburgensis pojmuje Konstancyję
córkę P. ducis Poloniae

1257 fr. Bartholomeus de Bohemia
ord. minor in episcopum Lukow

1257 Alexander IV episcopo lubucensi 16
ut jurisdictionem super Latinos in
Russia exercere possit (Laterani
III Idus Febr. A^o 3°)
Thein. I p. 73. N° 144.

1264 fr. Fridericus de Husen (Ord. Theuton. in
episc Culmensem

1268 Nicolaus in episc posnan.
Kapituta obrata L. praepositum
posnan. arcybiskup gnezn.
obrat V. quondam episcop. posnan.
nunc decanum gnezn. i
wyswięcił go lecz kanonicy
apelowali do Rzymu – papież
więc Klemens IV obiera Mikołaja
capellanum nostrum

r. 1278 p. 85.

18

1325 Andreas de Verulis canonicus vratislav. scriptor apostol. et Petrus de Alvernhia (canoni pyctavensis) jurisperitus clericus Lemovicensis dioc. collectores proventuum camerae apost. in Polonia.

Fr. 1333 30 stały kanon. krak. s. Floriana + 1339. brat Guido de Alvernia brane po nim sp. dek.

1325 Henricus Vratislav. Boleslaus Bregensis et Wladislaus subdiaconus vratis. duces filii olim Henrici vratisl. et breg. ducis

1326 Nicol. canon. crac. decanus gneznens. canon. vladislav.

1327 Joannes XXII injungit Archiepiscopo gnesnensi ut Stephanum episc. lubucensem in ~~partibus~~ minoris Galatae quae Russia nuncupatur in loco Vlandemiria ab usurpatione aliorum episcoporum tueatur

" idem ad regem Wladislaum ut Stephanum episc. lubucens. in recuperandis bonis quae nonnulli nobiles et laici regni Polon. occuparunt adjuvet

1327 idem Stephano ep. lubuc. quoniam
incolae Frankfurtenses bona ejus occuparunt
ecclesiam et totum locum diruerunt – ita
ut exulare omnes coacti sint – ideo
permittit illi sedem Episcopalem in alium
locum transferre

Po śmierci Fryderyka bisk. lubusk. jedna
partia obrała Mikołaja Kantora Kolegia:
ty S. Krzyża wrocław. a druga Stefana
arcyb. gnieźn. biskupstwo przysądził Stefa:
nowi – mimo tego partia przeciwna aż
do r. 1327 czyniła w Rzymie ~~[illegible]~~ i
przeciw tej elekcyi

1327 Joannes XXII. Wladislao regi ut Bo:
leslaum ducem Russiae pronepotem
ejus a ritu graeco ~~amoveat~~ re:
ducat.

1327 Jordanus in episcop. varmien. post
mortem Ebirhardi

1327 Papież Jan XII gratuluje Jadwidze Kro:
lowej pol. iż syn jej Kazimierz przyszedł do
zdrowia za instancyją S. Ludwika confess.

1268 Zemomislius dux Cujaviae (in Crusvicia)

1329 Bolco Dux de Münsterberg spoliat in itinere Petrum de Alvernia nuntium apostol.

1329 Joannes XXII Avinione II Idus Junii Pontif. A° 13 permittit Hedvigi reginae Poloniae ut in Monasterio Ord. S. Clarae in Antiquo Sandecz semel in anno valeat pernoctare.

1329 Arnoldus episc. caminens quem canonici recipere noluerunt

" Engelbertus episc. tarbatensis

" Leszko dux ratibor

1330 Societas Bardorum de Florentia in partibus Flandriae – odbierają dochody papieskie z Krakowa

" Nassan Similonis canonicus cracov. gnezn. posnan. plocens. – mając 16 lat dostał kantorią sandomirską

1332 Jacobus episcopus osiliensis

Fridericus archiep. rigens. ord. fratr. minor.

1332 Jaroslaus filius Spitconis castellani cracov. canonicus vratislav. ~~postea~~ et canonicus cracov.
Andreas de Mazovia canon vladisl. poznan. – in cracov. canon.

1333 episcopatus in Cherson constituitur et cathedra sub tit. S. Clementis erigitur. Archiepiscopatus metropol. Vosprensis in terra Gazariae erigitur cum ecclesia b. Michaelis Archangeli cum sufraganeis ecclesiis: Cersonensis, Trapesondensis, Sevastopoliensis, Caphensis et Legrensis fr. Ricardus Anglicus ord. praedicat. in episcopum Chersonensem – et Franciscum in archiep. Vosprensem

1334 Joannes abbas Clarae tumbae

p. 370. Vratisl et p. 440 (a 1342) Cracov.

1337 Galhardus de Carceribus nunt. apost. collector denarii S. Petri deponit apud Nicolaum Werzingi et socios suos 90 marc. auri et 15½ scotos sol- vendas Camerae apost. 20

" Henricus Lepuch canonicus Cracov. post Nicolaum de Bancz adminis- tratorem episcopatus vratisl. et cano- nic vratisl.

" Mathias episcopus vladislav. queritur quod episcopus caminensis 2 parochiales ecclesias cum 37 villis ac epus dioecesi occupatas detinet

" Arnaldus de Cauvina clericus dioc. agennensis notarius apost. in Cra- covia

" Hermannus custos ecclesiae pragensis Decret. Dr. Capelanus apost. – in epus varmiens post obitum Henrici

1338 Jan biskup krak. w gniewie z Krolem Kazmierzem kapieli ich godzi

Everhardus de Munheim magister prov. Livoniae

1338 Hermannus episc. osiliensis
Cives Cracovienses de pecuniis non solutis se excusant petuntque ut capellae S. in caemeterio S. Mariae aedificatae Cracov. certae indulgentiae concedantur.
Thein I. p. 414 N. 543.

1339 Societas Azaylorum mercatorum de Florentia in partibus Flandriae
Brugis odbiera pieniądze papieskie od mieszczan krak.

1341 Joannes Rudgeri de Brest in canonicum cracov.
" Dirslaus filius Racoslai de Strozirez canonicus crac. (Strózyk?)
" Walkenau, Lades monasteria ord. cisten. dioc. tarbatensis et reval.
Thomislaus Jacobi et Swentopelcus Mszczugii in canon. crac.

1341 Benedykt XII pozwala Królowi Kazmierzowi pol. raz do roku z 6 ludzmi bawić w Klasztorze w Starym Sądczu gdzie leży pochowana ciotka Kunegunda i Jadwiga Królowa matka jego 21

II Zapięż daje Rozgrzeszenie Królowi Kazmierzowi który gdy Krewnego jego Xsięcia Bolesława Rusini otruli tam: że w Krolzyjt wiele Krzywd poczynił i wtedy Capitaneus Russiae niecktory ad Usbek Tartarorum imperatorem przywiodł wiele Tatarow na Polskę i wtedy Kazmierz W. przysiągł iz będzie Rusinow et Capitaneum tueri atque in eorum ritibus juribus et consuetudinibus conservare

-juramentum illicitum pisze więc Benedykt XII do biskupa krak. ut hoc juramentum illicitum relaxet. Avinione III Cal. Julii A° 7°.

Thein I p. 434 N° 566.

1341 Engelbertus episc tarbatensis in
archiep. rigensem post + Friderici
mortui Romae.
" Precslaus de Pogorella in episcopus
vratislav. post + Nankeri
1342 duces Slesiae Bolko falkenberg.
Conradus olsnic. Wenceslaus et Ludo-
vicus lignic. Henricus javor. Joannes
stinaw. Nicolaus ratibor. Nicolaus
monsteberg. Casimirus cozlens. Hen-
ricus zaganen. Bolko swidnicen.
B. Precslaus
" Jaroslaus can. gnesn. et sandom. in archiep
gnesn post + Janislai
1343 Wesselus scholast. tarbat. — in episc
tarbatens. — post assensum Engelberti
in archiep. rigens
1343 Klemens VI nominuje arcyb. gnieznien.
opata de Claratumba i opata de Kaps-
dorf in Scepusia Konserwatorami Klasztoru
tynieckiego przeciw wdzieraniu się
biskupow w dobra

1345 Apeczco de Frankinsteyn canoni
cus lubuc. in episcopum lubucens. —
post † nuper Stephani
x III Calend. Novemb. Aº IV Clemens VI

wyświęca go w Rzymie Petrus episcopus Sabinensis

1345 Nicolaus et Petrus Wersingi
" Albertus et Magnus filii Erici
ducis Saxoniae et olim Elisabethae
natae Buslai principis Slavorum
et Cassubiae

1346 Klemens VI pozwala Apeczkonowi
bisk. lubusk. przenieść katedrę w
miejsce bezpieczniejsze ponieważ
przed 20 latmi Henricus de Wltow
miles advocatus territorii lubucensis
officiatus Ludovici junioris de Bava:
ria marchionis Brandeburg congre
gato exercitu villam Goriciam ubi
tunc sedes episcopalis erat et cathedra,
diruit et combussit et villa Goricia
deserta facta est campus

1346 Joannes de Vishusen canonicus
tarbat. in episcopum tarbat.
post mortem Wesefollonis nuper +
wyswięcony w Rzymie

1347 Semovitus dux Masov. poj
muje Eufemiam natam Nicolai ducis
Opavie

Andreas prepositus posnan. in
episc. posn post + ~~[illegible]~~ Joannis,
wyswięcony per Bertrandum episco-
pum Ostiensem

Arnaldus scholasticus pomesan.
in episcopum pomesanien post +
Bartholdi wyswięc. w Rzymie

Abbas monasterii de Novocampo
zverinensis dioec.

et consul crac.
Nicolaus Wirzingi junior civis cracov.

Arnaldus de Lacaucina scholasticus
cracov.

1347 Petrus Stanislai diaconus et Canonicus crac. in episc.
crac. post + Joannis 23
wyswięcony w Rzymie 1348 per
Arnaldum episcopum Tusculanum
1348 Albertus in episc. posnan.
post + ~~Andreae~~ Joannis obrany
przez kapitułę i wyswięcony przez
arcyb. gniezn. 1347 lecz papież
obrał Andrzeja praepositum posnan.
tercz 1348 owego Andrzeja
przenióst papież na biskupstwo
Zwierzyńskie po śmierci Hen
ryka biskupa zwerzyn.
1348 Vromoldus prior eccles. rigensis
in archiepisc. rigens. post + Engel
berti mortui in Roma - wyswięcony
w Rzymie

1348 Bodzata in episc. crac. post + Petri który + w Rzymie – był decanus crac. wyświęcony w Rzymie per Bertrandum episcopum Ostiensem

1350 Joannes decanus varm. – in episcopum varmien post + Hermanni

1277 Procopius cantor gneznens. obrany administratorem bisk. gniezn. = niektóry kanonicy obrali na arcybisk. Conradum praepositum inni Joannem Radlicam canonicum gnezn. = Klemens IV poruczył administracyją biskupowi kujawskiemu a poźniej Jan XXI. Prokopowi

1278 Mikołaj III obiera Marcina dominikana kapelana papiesk. na arcyb. gniezn.

1279 Henricus episc. varmiens in post + dudum Anselmi – ten arcybiskup ryski chciał Jana proboszcza kapituły ryskiej ~~obra~~ osadzić

1279 Wlostiborius canonic. gnezn. in archiep gnezn post + Martini de ord. praed. nuper

1281 fr. Henricus de Brem in archiep gnezn. post + Martini ord. praed. ponieważ electus per canonicos Wlostiborius sponte coram Philipo episcopo firmano nunt. apost. resignavit

cantor gnesn diaconus

1283 Jacobus Swin archiep. gnesn. + post mortem martini ep. posn. poniewaź obrany Wlosti borius i fr. Henricus de Bren ordinis minorum nobilis generis et literalis scien. tiis renuerunt
papież nakazuje na ziędza owego Jakoba wyświęcać bawiącego wtedy w Rzymie gdzie dostał pallius

1285 Joannes Moscata archidiaconus lenicc. dioec gnezn. collector denarii b. Petri

1287 Mr. Ada de Polonia canonicus crac. capellanus papae collector redituum camerae apost. in Polonia et Hungar. pro terra sancta.

1289. Bernardus episcopus Sarbatensis
Boguslaus dux Slavorum pojmuje Gretam natam ducis Ruja. norum

1290 actum ~~Warso~~ Wratislaviae – Nos Henricus dux Slesiae Cracoviae et Sandomiriae episcopo et capitulo Wratislav. privilegium confert 25

1292 Joannes filius Alberti marchionis brandeb. pojmuje Eufemię natam Henrici ducis Slesiae

1298 Henricus ord. minor. in episcop. reval post † Joannis (kanonicy obrali Jana dictum Triftivere canon. reval lecz zanim odebrał święcenie umarł w Rzymie papież obrał kanuta dominikana – lecz się nie utrzymał więc został Henryk)

1300 Hermanus archiep. rigens

" Bonifacy VIII. papież nakazuje Nicolao cardinali Ostiensi episcopo Velletrensi aby biskupa krakow. cytował przed papieża propter discordias in Hungaria excitatas

1309 Klemens V broni biskupa Krak. któ:
rego Władysław Łokietek kazał porwać
z Klasztoru dominikanow w Krak
i wsadzić a kanoniki wygnał
~~Kto~~ było odziesięciny
1310 Ludecho frat. ord theut. electus in episc
pomezan. niechce go wyświęcić arcyb.
rygski
1313 Nicolaus episc. tarbaten.
1317 Borislaus archidiac. poznan in
archiep. gnezn. post + Jacobi
" ~~Prior~~ Praepositus, Prior, Cantor
Cellerarius canonici capit. rigens. S. Augustini
1318 Janislaus archiep. gnezn.
Archidiaconatus Wratislav. Legnic.
Oppolien. Glogovien
Circla in archid. oppol. Gliwicz. Izbisko
1319 Henricus filius Bertoldi comitis
Hennenberg pojmuje Jutte duxissam
wratisl. (siostrę Kataryny która była za Karolem
książem Kalabryi)

1324 Joannes dux Slesiæ pojmuje Margaretham sororem Wartislai ducis Stetin. 26

1319 Joannes de Verulis notar apost et Nankerus Immirami - in canonicus erat.
Nankerus Immirami in decanum cracov.
Joannes de Verulis decanus ecclesiæ [illegible] Monnensis dioc. (w Sabaudyi [illegible] Giovanni de Meurienne [illegible] Savoyen)

1319 Nankerus Imuirami ~~pr~~ rector ecclesiæ S. Mariæ Cracov. - zostaw dziekanem krak. i rezygnuje rektorat ord. prodit

Nicolaus episc. culmens post + Hermanni

p. 157. (niema w Łętowsk.)

1324 Sandivogius dictus Bebica de Wansosze canon. crusvic et ploc. in canonicum cracov - po Macieju który został biskup kujaw.

Casimirus dux Thesin pojmuje Eufemiam filiam Troydeni ducis Masov.

1319 Jan XII deleguje bisk. kujaw. i chełmin. jako sędziów - do sprawy ponieważ Henricus episcop. caminen. zajął jurisdictionem archidiaconatus Pomeraniae et castellaniam slupensem gneznen. dioces. quam bonae memoriae Jacobus archiep. gnesn. Paulo episcopo Scopoliensi [illegible] coadjutori suo et post ejus mortem Dominico episcopo Metheliensi

Scholtz

1319 Ludico in episc. pomesanien. post + Christiani - niechciał go arcyb. ryski Fryderyk wyświęcić

Fr Joannes in episcop. Sambiensem post + Siffridi

1320 post + Frederici ep. lubucensis część jednak kanonik obrała Nicolaum a druga Stephanum

" Henricus ord. praed. in episcopum Kiovien frater in Porvalle dioec. caminens. per 100 annos caruit episkopa, tylko lubuski bisk. administrował

1321 Begardi in Slotoria cenobium
vladislav. dioec. tych fundował pred
1319 Wislaus episcopus vladislav.
lecz papież kazał dobra ich 1321
oddać Gerwardowi bisk. kujawsk.

1321 Joannes XXII (Avinione X Calend
Octob. Pontif. A° VI°) wladislao
duci oswencinensi et ejus uxori
Effrosinae ducissae oswencinensi
permittis sibi idoneum aliquem
sacerdotem in confessorem eligere
Thein I p. 170 N° 259

1321 Constantia ducissa ratiborien.
cenobii: Tarbut scholastic.
1322 Jacobus in episcop osilien.
post + Hartungi
L" Paulus in episcop curonien.
post + Bonhardi

1322 Rudolphus in episc. pomesanien
post + Ludiconis

1322 Conradus dux olesnicensis
~~pojmuy~~ zona Elzbieta corka
Henryka Księcia wrocław.

" Henricus dux Slesiae et dominus
Wratislav. pojmuje Annę ~~corkę~~
siostrę Fryderyka ducis Austr. Roma
norum reg. wdowę po Hermanie
margrab. brandeb.

1323 Engelbertus in episc tarbatensem
post + Nicolai

" Mathias in episc. cujav. post +
Gerwardi

" Olavus canonicus roskild in episc reval. post + Henrici

" Ott ~~...~~ canonicus reval. in episc
culmens post + Nicolai

Tom VIII Pars I Kart 6.
Inwentarz Archiwum Spisk. w Lubowli

1332 pridie Idus Februarii in Teszin –
Protos Praepositus Domus Dei ord. Praemonstr.
quia olim inter Nankerum episc. Crac.
et Boleslaum Archiep Strigon.
Joannes Papa Avinione XIIII Calend. Januar
Pontific. Aº 8º.
Boleslaus Archiep Strigon. Comissarios Zybotho
nem procuratores Strigonii Idus Septembr.
1325.
Nankerus episcopus Crac. Jaroslaum cancellar
Crac. et Uronianum super iurisdictione spirit. in
Podolin, Gniazdo, Lubowla et aliis villis
in Opatowiec III Calend. Junii 1325
termini de ~~villa~~ Podolin et villa Toporecz per summi
tates montium ad Alpes nivium prout rivuli defluunt
in Dunajec in Poloniam et in alia parte de Poprad inci-
piendo de metis Rasimbach a summitate montis Tympniez
decurrent in Poprad

dublet

cowe Juttowieckie

8 stron

4°

Nieopr.

1325 Censtoborius quondam Nicolai Mezlinowy canonicus crac. zostaje proboszcz in Winetz diaec vladislav.
(później bisk. Krak.)

1326 Kanonicy krak: Bodzata decanus Jaroslaus archidiac. Stigneus praeposit Joannes scholastic. Guillermus cantor, Martinus custos, Franciszek posiadał Rudę i Raiborowice, Engbertus posiadał Gospeze, Mathias Oficialis w.pie Witzigles Adam Pecta, Nicolaus Banes, Nicus decanus gnezn. Iwo cantor gnezn. obtrzymał Uszew, Wirchoslaus Prandota, Bartholomeus archidiaconus wladislav. Bartholomaeus Zartho, Petrus Miles, Santko nepos episcopi cujav. Henricus de magno Sale -

Henricus de magnosale, Henricus de S. Nicolao, Joannes Jarlani archidia conus Sandomir. Otto, Joannes de Cyynovia, Petrus de Verulis, Bogufaly Petrus Zirik, Lubiko.

Walterus scholasticus Wratislav.
trzymał Zielonki

Kristanus, Joannes Grothovius
i t. d.

Michael abbas tinecensis
Stephanus " mogyla
Walterus " Androw
Dyonisius " Ciris

Mosgront czyli Witkowic
Gigersdorf : Gorowicz
Medzuna Kunzendorf

Alexandra z Lieciszewskich Łuszczewska
żona Jana Łuszczewskiego mi-
nistra sprawiedliwości xięst. warsz.
+ 1809

1338 Conrad dux Glogov.
pojmuje Eufemię córkę Wladislai
ducis Cozlensis

1342 Wladislaus dux bythom
uxor Lucardis neptis nobilis Otto
nis domini de Stetin camin. dioec.

1326 Canonici gratiales Cracov.
Jacobus Zirik – Andreas praeposit. gnesn.
Michael dictus Ursus – Clemens scholasticus
gnesn. – Michael Dirzikraj – Albertus
Paluka – Sbigneus filius castellani –
Joannes praepositus ecclesiae S. Michaelis –
Nassan – Nankerus praepositus sarbi=
miriensis – Petrus Zirik (~~Strzymat Gramblow~~)
– Nicolaus custos vislic (Strzymat Gramblow)
– Jaroslaus (novus canon.) – Joannes
Brocka

1332 Joannes de Haynovia capelanus Hedvigis reginae cancellar. vratislav. canonic. cracov.

1342 Capitulum Cracov.

Bodzata decan. – Jaroslaus archidiac. Zbigneus praeposit. – Petrus scholast. – Martinus cantor – Tomislaus canon. Sveczlaus, Adam, Ivo, Prandota, Bartholomaeus, Nasran, Henricus de Weliczka, Hermannus procurator regis, Joannes (archidiac. sandom.) Otto (cantor sandom) Petrus de Verulis, Bognfalus (scholast. vladisl) Petrus (propos. S. Flor) Petrus (nepos archidiaconi) Symon de Marchow, Paulus Andreas, Wirchoslaus

1319. XIV Apr. Henricus natus Bertoldi comitis Hennemberg rasłubia Juttę filiam ducissae Wratislaviensis sororis Catherinae (Ktora była żoną Karola xięcia Kalabryi)

1319 Joannes de Verulis notarius apost canonicus cracov. decanus ecclesiae Furnensis Morinensis diocesis canonicus Romanus. Laudunensis et Compostellanus miał prebendy in diocesi Capuana

Imramus Canonicus cracov. rector parochialis eccles. s. Maria
Nankerus zostaje dziekanem Krak po Imramie

1320 d. 31 Maja po śmierci Friderici episcopi lubucensis obrał papież Mikołaja
Kanonicy obrali Stefana – tym czasem umarł Mikołaj

1320 Henricus ord. predicat obrany biskup Kijowski

1321 d. 22 Sept. Jan XXII Wladislao duci et Effrosinae ducissae Opoliensi permittit ut sibi idoneum confessorem eligere possint I p. 170. no 259
Idem Constantia ducissa ratiboriensi

1321 Henricus dux Glogov. uxor Mechtildis filia Hermanni marchionis Brandeburg.

1321 XV Decembr. Joannes XXII Joanni nato Ladislai ducis de Oswięcim ~~permullit~~ confert scholasteriam ecclesiae Cracoviensis quam Boleslaus nunc archiepiscopus Strigoniensis obtinebat Datum Avinione XVIII Cal. Januar. Anno 6o.
Th. I. p. 171 No. 261.

1322 Jacobus zost. episkop osilien po Hartungu +
Paulus " " curonien po Borchardzie +

1322 dyspensa dla ~~Henri~~ Konrada xięcia Oleśnickiego i jego żony Elżbiety córki Henryka xcia Wrocław.

1322 ~~XX~~ dyspensa dla Henryka xięcia wrocławskiego i Anny jego żony wdowy po Hermanie margrabiu brandeburskim siostry Fryderyka xięcia Austryi cesarza

1323 Engelbertus zost episc tarbatensis po Mikołaju +

32

1323 Olaus zost epis. reval po Henryku +

1324 Sendziwoj dictus Paluca de Wansosse zostaje Kanonikiem Krak. (po Macieju ktory zostal biskupem Kujawsk.) Kanon. ploclkim i wroclawsku (te miał Maciej)

1324 papiez daje dyspense Casimiro duci Kesriniensi i jego zonie Eufemii cor. z Trojdena mazowieckiego

1324 Joannes dux Hessiae pojmuje Małgorzate corkę Wartislai ducis Stetinensis

1325 Spicimir palatinus cracov. uxor Stanisława

1325 Krol polski Władysław posyła do Rzymu Petrum dictum Militem canonicum cracov. et Nicolaum Marentis civem Januensem.

1325 Romboldus Archidiaconus cracov.

1325 Henricus dominus de Furstemberk pojmuje Agnieszke natam olim Wenceslai regis Bohemiae

" Boleslaus dux falkenberg pojmuje Eufemię corkę Henryka Xiąż. wroclaw. z Anny

1327 Boleslaus dux opolien. pojmuje Elzbietę corkę olim Bernarda xcia fursten-berskiego

1328 d. 30 novembr. Jan XXII.. Joannes filius ducis Ladislai scholasticus cracov. ad statum se contulit laicalem et vult matrimonium contrahere ideo scholasteriam resignavit Petro dicto Militi canonico cracov. (non detulit tonsuram) I p. 305 392

obiecuje papież owemu Piotrowi jeżeli scholasteria przez ożenienie zenakiego

1327 Sbigneus de Cyrin ~~praepositus cracov.~~ filius Nicolai Lestek de [illegible] in minoribus ordinis praepositus in Koscielec

1327 Lestoborius de Melzdlintza canonicus cracov. – zostaje Kanon. 1326 et canonic. crusvi

1327 Nicolaus de Miloslawitz canonicus cracov.

+ 1848 (written upside down)

Seweryn Zeno, powiescopisarz (written upside down)

1333 Lestco dux ratibor pojmuje Agnieszkę corkę Henryka xcia zlaskiego

1333 Petrus Sierpinski (written upside down) de Alvernia licentiatus in legibus canon. crac. apost. sedis nuntius

1333 Joannes abbas in Mogila

1350 Joannes episc. varmiensis eligitur post decessum Hermanni

1350 Jacobus episc. culmens. post + Ottonis

1351 Arnaldus de Lacaucyna scholasticus cracov. nuntius apost. collector proventuum Papae in regno Polon.

" Ludovicus dux legnicensis [illegible] Agnetem natam Henrici ducis saganensis - jam habuit 6 libros ex ea

Franciscus de Opatowicz praepositus ecclesiae S. Floriani ad Cracoviam ex praesentatione regis [illegible] genitus de diacono et soluta - propter defectum natalium dispensatur

1352 Michael Joannis de Oswenczin cracov. dioec. canonicus vratislav. factus

Dobeslaus fil. Stampote canonic crac factus

1353 Henricus episcopus lubucensis archidiaconus legnicensis - post + Apetzkonis ab Innocentio VI.

Nicolaus Ruthenus prior Ord. praedicator. in episcopum premisliensem post mortem Yvani episc. premisl. (który umarł za nim odebrał potwierdzenie Klemensa VI) Ten Mikołaj wyświęcony w Rzymie 1354 od Jana episcop. Carminensem

1353 Innocenty VI nadaje odpusty kościołowi S. Mikołaja w Bochni odpusty dioec. wratisl.

" Miranus de Parthonitz miles ma za żonę Czechnam filiam Spitconis de Tarnow krewną swą.

1353 Nicolaus de Crosna ord. minor Vicarius Russiae

1354 Ludolphus episcopus Curoniensis post + Johannem

" Albertus dux Bavariae pojmuje Margaretam natam L. ducis Legnicensis

1355 Arnaldus de Lacaucina canon. crac. apost. nuntius - powierzył król Kazmierz od niego pieniądze apost. - r. 1357 był scholasticus cracov.

1355 Dobrogost praepositus Cracov. Decretor. Dr. posel do Rzymu

1355 Joannes episcopus Varmiensis + post Joannem

1355 Nicolaus Versingi junior filius Petri Versingi de Cracovia był w Brugge

" składano pieniądze papieskie u mercatores Estenses societatis de Malabayla

" Joannes praepositus Cracov. in episcopum Posnan. post + Albertum po śmierci Jana bisk. pozn. [illegible] kapituła obrała Alberta którego wyświęcił arcyb. gniezn. - (a Klemens VI papież [illegible] nominował Andream ex post episcopum Zwerinensem - lecz się nie utrzymał więc dostał Zwerynskie) został Albert kanonik wrocławski

1356 Ordo S. Augustini recepit loca in Rawa in Warschovia et in tertio non designato oblata per Semovitum ducem Masoviae et ejus uxorem Eufemiam

" Henricus natus Boleslai ducis Opoliae / defectu aetatis ad dignitates ecclesiast. dispensatur

1356 Janco de Czarnkow zostaje po Alfonie ~~Czech~~ Bohemum kanonikiem poznanskim. (ktory Alf zostal kanonikiem w Kolbergu dyec. Kamin.)

p. 580 d. 1 martii

1329 Boleslaus dux in Legnicz et ~~in~~ Brega cum uxore Katherina et fratre suo Wladislao et cum filiis suis Wenceslao et Ludovico eligimus in monasterio Lubens sepulturam

1357 Papiez przedstawia na kanonikow: Florianum Petri prepositum collegiatae lanciciensis consilianum regis Polon. in prepositum Cracov. post Joannem episcopum posnan.

Joannem ~~f~~ Lassonis in canonicum ecclesie posnan. post Joannem episcopum posnan. XII. Cal. Martii Anno 4o.

Janconem de Czarnkow canonicum posnan. post Alfonem Bohemum XV Cal. Octobr. Anno 4o.

" Johannem Gelagii canonicum wratislav. studens in Jure post ~~canonicus vratislav.~~ prepositus lanciciensis in canonicum Crac. (studens in jure canonico habet prebendas in Lurzelow et in Brzesk

Divisium Prandota canon. crac. archidiaconus calis. in canonicum vratislav.

1364 Sbilutus in episcop. vladislav. post resignationem Mathiae

1365 Casimirus rex fundat monasterium monialium ordinis S. Augustini sub titul. S. Agnetis et Dorotheae Virgin. in Cracovia.

" Nicolaus de Cozuchow archidiaconus cracov. canonicus gneznens. possessor medietatis Tonie

1147 Parisiis II Calend. Junii. Eugenius III papa Bernardo Cremocensis eclesiae significat quod suscepit in protectionem eorum possessiones Cremesen (Trzemeszno) Ovetisson, capella in Consicia, Wasnon forumcum villa, Luben cum lacu, Velacon cum lacu, Camen laus cum 2 villis super jacentibus, Strelen, Pilchuchon, Palenda, Meoderono, Woglono Chomese cum lacu (dla Trzemeszna)

1365 Urbanus V (Avinione 3 Idibus Maji Pontif. A° 3°) Nicolao Truolini et Hermanno Crausi civibus cracov. pozwala wystawic oltarze w kościele P. Maryi w Krakowie

1365 Wenceslai ducis [illegible] Sleziae in excomunicatione mortui relicta vidua Anna cum filiis Rupertus, Wenceslaus, Henricus et Boleslaus

1365 Premislaus dux teschinensis
Boleslaus dux opoliensis

" Arnaldus de Caucina scholasticus cracov. nuntius apost: składa dochody papieskie Venetiis aut Broysselis seu Brugis (proventus Camerae Apostolicae) umart r. 1372.

1357 fr. Bernardus episcopus milcoviensis in episcop. plocensem post + Clementem

" Conradus minor dux Olesnicensis miał żonę Agnes filiam Casimiri ducis Teschinensis

" Suchiwilk ~~[illegible]~~ canon. vladislav. vratislav. et poznan. zostaje decanus Cracov. post + Sbignei

Swesslaus Wislai de Sweskovicz canonicus crac altarista S. ~~[illegible]~~ Margaretae in cathedr. Crac zostaje prepositus Scarbimiriensis post resignationem Ottonis Pankossai

Daniel natus Nicolai juvenis Wizingi civis cracov. clericus cracov. zostaje kanonikiem vratislav. bo przez 30 lat służył kamerze apostolsk.

1358 Petrus fr. Ordinis praedicator proficitur in episcopum ladimiriensem qui episcopatus diu et a multis aevis vacabat

Bartholomaeus prepositus sambiensis eligitur in episcopum Sambiensem post + Jacobi

1359 Joannes natus Kasimiri ducis Teschinensis clericus Vratislav. dioec.

Raphael de Tarnow ofiert locum fr. Ord. Minor in Tarnow.

Stanislaus dictus Soska capellanus regis Polon. factus Canonicus Cracov.

Johannes Laskonis de Wolica canonicus posnan prepositus wslicens. zostaje canon. gnesnen.

Joannes Peshonis de ~~[illegible]~~ Gardlitza zostaje canonicus ecl. S. Michaelis in Cracov.

1360 Jacobus zostaje episcopus curoniensis post + Ludolphum który + 1359

" Nicolaus zost. episc. pomesaniensis post + Arnaldum

" Nicolaus dux Opaviensis ma żonę Juctam filiam Bolconis ducis falkenbergensis

1360 Kazimierz W. król Polski niechce pozwolić aby Bernardus objął biskupstwo płockie ponieważ ojciec jego proditorie Sandomiriam in manus infidelium tradidit - przez co jego potomstwo aż do 3^{m} generationem fuit bannita - kanonicy płoccy obrali Imisława kanonika płock. biskupem płock. - papież powywa do Rzymu Bernarda

Innocenty VI nadaje odpusty kośc. paraf. S. Katarzyny in Wisnitza cracov. dioec

" pozwala Joanni dicto Jura comiti cracov. et ejus uxori Elisabeth na wypadek śmierci pogrzebu się w kościele chociażby interdykt był.

— Joannes archiepiscopus rigensis (po nim Fromhold) nadaje kapitule dobra Dolen r. 1288

1362 Urban I potwierdza nadane odpusty kaplicy i ~~kościoł~~ szpitalowi in via qua itur versus Casimiriam ex Cracovia prope pontem które nadał Innocenty VI d. VI Calend. Augusti Pontif. A^{o}. 8°.

1324 Bolco dux in Furstinberch cum fratre Bernhardo et Henrico eorum soror Anna abbatissa Strelinensis S. Clarae dioec. vratisl.

1329 Henricus dux Slesiae dominus in Furstenberch et in Javor — soror Anna abbatissa vivit byli to filii Bolchonis ducis in Fürstenberch zmarłego

1363 Avinione XVI Calend. April. Pontif. A° 1. — Urban V wzywa Kazimierza Wielk. aby się pogodził z Krolową Adelajdą którą wygnał posłował wtedy do Rzymu Joannes Zacoslai miles nobilis de Krzeszow.

" ~~Wilko~~ Wicboldus de Velotey canonicus culmensis praeficitur in episcopum culmensem post assensionem fr. Joannis in episcopatum Hildesheimensem.

1363 Imislaus praepositus S. Michaelis plocensis in episcopum plocensem post destitutionem fr. Bernardi
villa Brugensis Tornacensis dioc. in Flandria

" Conradus in episcopum osiliensem post + Hermannum

1363 Joannes de Busthka vicecancellarius regis Polon. nuntius ad Romam in primum canonicum cracov.
Joannes natus Joannis Zacoslai heredis de Krzeszow canon. crac mając 16 lat
Conventus monasterii Claraemontis de Lysecz

1364 Joannes de Boemia marchio Morawie pojął Elisabethim natam Casimiri ducis Teschinensis monialem de Trebnicz professam illicite.

1364 Petrus de Gostrina capelanus Bodzente episcop. cracov. in canonicum crac.

" Jacobus Wenceslai de Xenz rector parochialis ecclesie de Gorzice cracov. dioces. capelanus regis Polon. in Canonic. cracov.

" Lutherus natus Taminonis de Schellendorf rector ecclesie paroch. in Smelwiz dioec vratisl. studens juris canonic. - in canonic. cracov.

" Johannes Hildebrandi de Tharzeck canonicus eccles s. Floriani et familiaris regis Polonie in canonicum cracov.

" Petrus de Pampite cantor wislicens. - in canonic. crac.

" Petrus Czatavi dictus Suchiwilk clericus cracov. familiaris regis Polon. - canon. vratislav.

" Henricus Werneri studens in artibus et jure canonico capellanus Waldemari regis Dacie canon. swerinensis, caminensis, gustrowiensis - in canonicum cracov.

" Mathias Laurentii canonicus cracov. et s. Michaelis in castro et Sarbimir. in canonicum vratislav.

" Petrus de Gostina canonicus crac - in canonicum vratisl

" Bozata Vislai scholasticus vislicensis dispensator regis Casimiri generalis - in canon. crac.

" Zavissius de Lescino nobilis peritus in jure canonico - in canon. crac. et vislic.

III p. 153. No. 66. III nonas Apr.
Leszek czarny Cracoviae (d. 3 Apri:
lis) 1288 pozwala Klasztorowi
Zwierzynieckiemu lokować
wsie Bibice i Meszów. Praesent
Petrus palat. crac. Procopius cancellarius
Laurentius judex crac. Martinus
castel. de Malogoscz, Nicolaus
subcamer. Nicolaus thezaurarius
cracov. – Philippus subcancellarius
canonicus eccles. sandomir.

III. p. 164 No. 70 – Vladislaus Locticus
dux regni Poloniae, Pomeraniae
Cujaviae 1298

1339 Georgius dux et haeres regni
Russiae in Lodimir

1361 Joannes dux oswiaecimensis

1228 Casimirus dux opol. filii Mesco
et Casimirus

28. 29.
18. 19. 20. 22. Stanatk

1244 Gerardus abbas de Clara tumba

1245 przywil Andrejow No 24

1249 przyw dla Miechowitow Innocent. IV Lugduni XIII Cal. Mart.

1257 Bolesł. dla Zawichosta No 34.

1260 Bolesł. Miechow Chelm dorż 13 Apr.

1261 Boleslaus villam Bezden. No 36

palatino de Opol

11. Casimirus dux Opol. Clementi comiti villas Nemodlin et Czeladz pro constru
2k. enda arce Opoliensi confert. Rybnik d. 1 Aug. 1228. Staniątki odpisał brat Klemensa Virbetha comes 38

12. Gregorius papa IX scholastico crac. praecipit componere litem inter abba
k. 1 tes de Mechovia et Claratumba ratione villae Crezlouic. Romae d. 18 Julii 1232. Ob. Nakielski

13. Boleslaus dux Sandom comiti Clementi castellano de Betheng villam
k. 1 Sicha donat quam dedit ille Raflaue uxori (Szyce ?) Staniątek
1234. d. 22 Decemb.

14. Odoakir rex Bohemorum II Pragae d. 28 Sept. 1236 Hermanno magistro hospitalis S. Mariae domus Theutonicorum Jerosolimit. confert libertates 1222 VII Calend. Sept. cum confirmat. Venceslai 1236. (Listes Codex Erben ?)

15. Lesco dux Cracov. concedit privil. Sarr domir. 1236. (?) Ob. Chadzynski
2 transumptu
comes Sulco castel cracov. comes Boxa palat. Sandom comes Petrus palat. cracov. Procopius cancell.

4. Henricus Zagost hospitali b. Joannis Bapt. Hierosolymitani (że nie templarze dowiodł Lobeszcz) circa 1153.

5. Joannes Archiep: Ego Joannes archiep. notum facio .. monasterio Andreow. Joannes et multi alii circa 1166 vel 1167 3t transsumpt. 1533

6. Casimirus circa ~~justus~~ 1173 terram Zagost hospitali.

Henricus filius Boleslai ducis Polon + 1166 (a nie na wyprawie 1173) syn jego Casimirus dux Sandomir. et Lublin

7. Ivo cancel. pol. 1213 fratr. de Sulejow (Michael de Tincia - Alardus de S. Vincentio vrat. Teodericus de Andreow. In Syraz in die S. Joan. Bapt. 1213 (na synodzie prow)

8. Decretum Marci palat de villa Glewtesse. druk w Kodex I p. 21. warianty

9. Gregor IX bulla względem sporu między arcyb. gniezn. a Krak. na synod w Łęczycy r. 1226 — circa 1227 - 1229 Lateran XIII cal. Maji p. 12 Ob: Theiner. I (z notat watykan.

10 In colloquio in Lena 1228 Wladislaus dux exules vrat. Warjanty z Wiśniewskim lit II p. 473.
warianty

1365 Urbanus V (Avinione VI calend. Septembr. Pontif. Anno 3º.) episcopo Wratislaviensi mandat ut causam inter Arnaldum de Caucina scholasticum cracov. et Joannem ducem Osvenciminensem super quibusdam decimis scholasteriae cracoviensis audiat et decidat. Teiner I No. 857 pag 637.

1365 Joannes Bogumili de Czarncow advocati praepositus ecclesiae vladislaviensis (post ascensionem Abiluti in episcop.) – in canonicum posnan.

" Nicolaus cantor plocensis in episcopum plocensem post + Zmislai.

1344. Boleslaus dux legnicensis et Bregensis cum uxore Catherina et filiis Wenceslao et Ludovico

1367 Florianus in episcopum cracov. – post + Bodzanta.

" Stanislaus Petri Szupparii clericus – in canonicum cracov.

1368 Nicolaus de Kurnik canonicus cracov. Decret Dr. cancellarius regis Casimiri – in praepositum ecclesiae S. Mariae Cracov. post mortem Bertrandi filii Bertrandi notarii apost.

1368 Urban V oświadcza iż dyspensa papieska dana dla Kazmierza Wielk. do ślubu z Anną córką Henryka Księcia Zagańskiego jest fałszywa -(robił to dla Króla)

" Stanislaus de Sluzir notarius Casimiri regis Polon. - in canonicum cracov. gnezn. crusvic. et vladislav.

" Albertus Nicolai de Lodza - in canon. posnan.

Nicolaus de Kurnik canon. gneznen. cantor posnan umiera

" Conradus dux Olsnicensis et Cozlensis cum uxore Agnete.

1369 Petrus episcopus lubucensis papież wyznacza dla niego Konserwatorów

Agnes relicta Bolkonis ducis Slesie

Petrus de Olsna familiaris regis Polonie - in par[redacted]um in Weliczka

1370 Siffridus Blomemberch canonicus rigensis in archiepiscop. rigensem post + Fromholdi

1371 Hinco Bucononis professor ordinis fratrum eremitarum S. Augustini - in episcopum Ladimiriensem post + Petri episc.

" Andreas capellanus Gregorii XI - in episcopum cerethensem consecratus Cracovie ~~d. 9 maii 1371~~. d. 4 Augusti (frater ordin. minor.) d. 9 Martii 1371

1371 Otto custos eccles. curoniensis in ~~eccles.~~ episc. curoniensem post + Jacobi

1371 Gregorius XI (Avinione V Idus Octobr. Pontif. A.o 1.o) Annae et Hedvigi olim filiis Casimiri regis tunc conjugati ex quadam nobili muliere soluta geni: tis defectum natalium dispensat ad petitio: nem Ludovici regis

" Hinco Adae de Opatowicz familiaris Elisabeth Ro: manorum imperatricis – in canonicum Cracov.

" Joannes dictus Radlica – in canon. cracov.

" Nicolaus Andreae de Strenow capelanus reginae Ungariae canonicus cracov. – in cancellarium cere: thensem

" Mezlaus Mezlai canonicus cracov. consangvi: neus Floriani episcopi cracov.

1372 Raphael de Tarnow miles filius olim Spitkonis

" Stanislaus de Skezin canonicus lancic – in canon cracov.

Johannes Andreae clericus posnan – in canon. crac

1373 Hinco Adae de Opatowecz rector ecclesiae in Grecz pragens. dioces. notarius et capellanus Elisabeth Romanorum Imperatricis – in canonic cracov. post mortem Stanislai de Skezin

1373 Petrus episcopus lubucensis 1374.

" Wicboldus episcopus culmensis

1373 Bolko dux de Munsterberk uxor ejus
Eufemia relicta quondam Wenceslai ducis
de Falkenberg

1373 Gregorius XI (Apud Villamnovam Avinionen:
sis diocesis VIII Idus Augusti, Pontific. Ao 3o)
Floriano episcopo cracov. mandat ut Joan:
nem ducem Oswiecimensem natum et universa:
lem haeredem olim Johannis ducis Oswiecimen
sis compellat ut 5000 pro decimis marcarum argenti
et 500 florenos auri provenientes ~~quas~~ summas ejus
pater Joannes dux Arnaldo de Caucina
scholastico cracov. et nuntio apost. ratio:
ne decimarum non reddidit et ante computum
decessit ut reddat. z zagrożeniem exkomunik:

Theiner I pag. 692. No 931

1373 Henricus praepositus ecclesiae in Wolframs:
Kirch olomucensis diocesis — in episcopum
Varmiensem post ~~..~~ + Johannis episcopi
varm mortui in Roma

" Dobrogostius praepositus Cracov. ~~pro~~ Decret.
Dr. poseł do Rzymu.

1373. Joannes natus nobilis Petri de Szczekociny
comitis sandeciensis — clericus — in canonicum
cracov. ad preces regis Ludovici.

41

1373 Derslaus filius nobilis Sangnei de Przesvod ~~canonic~~ domicellus in canonicum cracov- quem Zegota Sambonis de Parzolikovicze injuste detinet.

1374 ~~Jaroslaus~~ Joannes decanus cracov. – in archie: piscop. gnezn. post cessionem Jaroslai

" Joannes prior ecclesiae Rigensis – in ar. chiep. rigensem – post + Siffridi

" Henricus episcopus slesvicensis – in episcopum osiliensem post + Conradi

1375 Nicolaus canonicus posnan Decret. Dr. – in episcop. posnan + post + Joannis

1375 Gregorius XI (Apud Vilamnovam Avenionensis dioc Calend. Junii, Pont 5o. Ao.) episcopis Craco: viensi, vratislaviensi ac Marsicano episcopis executo: ribus injungit ut pro parte Jacobi S. Georgii ad Velum Aureum diacono Cardinali agant quia olim Arnaldus de Canzina scholasticus cracov. spoliatus fuit per quondam Joannem ducem Oswancimensem decimis et dimidiis sertonibus decimalibus ad scholasteriam cracov. pertinentibus et secundum sententiam in partibus primo latam deinde per duas alias sententias in palatio apostolico latas solvere debuerat, sed Arnaldus antequam apostolicas literas super executione sententiae accepisset mortuus est, et tunc episcopus Marsicanus solus contra praefatum ducem egit.

Cum post mortem ducis filius ejus Joannes succedens ducatum Oswiecimensem tenet et illas decimas et fertones adhuc detinet, mandamus vobis ut contra ducem in partem Cardinalis procedatis et eum adhibitis censuris compellatis ad reddendum

Theiner I p. 723 N° 975.

1375 Dobeslaus in episcopum plocensem post liberam resignationem Stanislai ep. licet habet defectum aetatis

" Venceslaus canonicus vratisl. in episcopum lubucensem post mortem Petri

" Metzlaus Adae in canonicum cracov. post obitum Nicolai Cozuck canon. caminens. et spirensis

" Theodericus de Damerow secretarius Caroli Imperatoris roman. – in praepositum ecclesiae S. Mariae Cracoviens. – post ascensum Nicolai in episcopum Posnan.

1376 Mathias electus haliciensis canonicus agriensis

Wiboldus episcopus culmensis captivatur per Joannem de Crusihin

Petrus dictus Kaczca cantor vislic. canonicus cracov.

Swentoslaus Gregorii bacalaureus in jure canonico – in canonicum cracov.

1378 fr. Ericus de Winsen ord. fratr. minorum professor. – in episcopum premisliens post + Nicolai

" Wilhelmus Horborch praepositus Cracov. Decret. Dr capellanus papae et auditor apost

Petrus Wenceslai de Oppatowicze canonicus ecclesiae Scarbimir proboszcz w Nowym Sączu chciału mu odebrać probostwo konkurenci Abraham Nicolai de Goszicze et Joannes Petri Crides

42

1381 Swenceslaus Gregorii custos cracov. Decret Dr. collector
redditum apostol. (także go pisze Wenceslaus)
olim Raynaldus de Caluna scholasticus Cracov.

1405 Nicolaus Penanskonis Archipresbyter S. Mariae in Cracov.
proventuum Camerae Apost. collector

1409 Nicolaus episcopus Caminensis legatus apost. in
Prussia et Pomerania

" Bernardus electus Tarbatensis

Archipresbiterowie S. Maryi

Nankerus Immirami do r. 1319 zostaje dziekanem Katedry Krak.
Imramus 1319 canon. crac. 1320

Bertrandus filius Bertrandi notar. apost + 1368
Mikołaj z Kórnika do 1375
Teodoryk de Damerow od 1375
Mikołaj Pieniążek 1405

Nagrobki książąt szląskich w kościele klasztoru Cystersów w Leubus, fundowanym r. 1175 przez Bolesława długiego księcia (podług Schultz Alwin Dr.: Die Cistercienser Klosterkirche zu Leubus. Vorgetragen in der archaeologischen Section am 19 Juni 1870. (b.r.) 8vo str. 11 i 3 tabl. litograf.): I) Księcia szląskiego Bolesława długiego (płyta kamienna z wizerunkiem księcia i napisem z mosiądzu, litery inkrustowane w płycie): Napis: + anno. dni. m. c. c. c. I. VII. id9. decemb. o. illust. s. |bolezlavs. |dux. slezie. fundator. lubensis c|enobii. (Rysunek w Luchs Fürstenbilder, barkus, Dorst Grabdenkmäler, Taf. 14.) — II) Księcia szląskiego Przemysława ścinawskiego + 1289. (płyta kamienna z inkrustowanym wizerunkiem i napisem z mosiądzu) Napis: + qūe. de|dit. in. donis. devs. et. natvra. polo|nis. svmmis. avt. pronis. dvcis. hvi9. erant. pre|meconis (Rysunek w Luchs: Fürstenbilder ark. 14.) — III) Księcia Konrada + 1304 (płyta kamienna na której ślady ściesanego wyrytego pierwotnie nagrobku, wizerunek i napis inkrustowane z mosiądzu i wpojane w kamień) Napis: + en. cv|rad9. ego. dux. hoc. svb. marmo|re. dego. qvē |tenvit. cura. iohaīs. ppos|itora. (Rysunek w Luchs Fürstenbilder, ark. 15). — IV) Marcina Buzwoja (płyta kamienna z wizerunkiem i napisem inkrustowanemi z mosiądzu.) Napis: + bello. consilio. virtuteqz. florvit. iste. martin9. [illegible] bvzwoy. cvi. sis. ğla. xpē. — nagrobki 1–4 robione w XIV wieku, są w posadce. — V) Księcia Bolesława Legnickiego + 1352 (sarkofag kamienny, na którym leży postać księcia trzymającego w ręku model kaplicy, napis gotycki:) Napis: + No. Kale. da|ns. Maius. dux. vrat. leg. brig. boleslaus. Zelator. ueri. largu|s. promptus. misereri + | Fit. cum. defunctis. m. c. tribus. l. duo. iunctis + hi. heynrichs. h|ant. quhirt — (Luchs: Fürstenbilder ark. 16 — coby znaczyły wyrazy hi heynrichs hant kuhirt! — niewiedzieć — podobno to był jego okrzyk wojenny — proclama).

1325 d. 4 April 44

Avinione II nonas Aprilis Pont. Ao 9

Joannes XXII Ad perpetuam rei memoriam.

Solet plerumque Klasztor s. Jędrzeja.

1324 Jan dux Slesiae cum Margareta sorore Wartislai ducis Stetin 3o gradu consangvin juncti. dispens

subjugium filamenta.

gumela sztyka

1324 Casimir dux Teschin pojmuje Eufemia corke Trojdena mazow 4 gradu.

1327 Boleslaus dux Russiae pronepos Vladislai Loktici.

Kanngiesser Geschichte v Pommern

45

Stenzel: Chronica principum Poloniae (pisana przez kanonika kollegiaty w Brzegu między 1382–1398 Kompilacyja z Chronicae Polonorum z Marcina Galla, Lutkawy, Martin Polonus (legend) rękopism z początku XVI wieku (p XIII) a 2 z końca XV wieku druk w Sommersbergu

~~Konrad biskup bamberski~~

Gertruda córka Henryka brodat. xieni 1234 + 1268 (prio)

Henryk Wrocław. +1296 d. 22 Febr. (popraw. prio)

Bolko I fundator in Grissau (+1301 mylnie) żyje 1301 +1302 w ~~przed~~ lipcu zostawiwszy 3 synów (ma nagr. w Grissau) żona jego Beatryx margrabianka brandebur +1321 poszła za Władysława xcia Kosel (córka Ottona V)

Nicolaus dux Monsterberg (+1369 mylnie) +23 April 1358 żona Agnes syn Bolko III

Catharina druga żona Bolesława III na Brzegu żyła jeszcze 1357 i +1357 (a nie 1358) była córka Bernarda von Schweidnitz zaślub 1325

Ludwik xiże Brzegu: miał Hedwigim która 1376 była relicta ducis Jesconis domini Oswiecensis (synowa Kazimierza III ?)

Sommersberg II p. 18 wird das Jahr der Schlacht bei Sewor 1289 angegeben. Schon am 29 März 1289 nennen Przemkon Herzog von Sprotau seine Brüder felicis recordationis Primko dux Stinaviensis w przywileju z r. 1289 mówi Henryk III pro remedio animarum patris nostri Conradi et Primkonis fratris (Stenzel I p. 147)
na str. 154 w przypisach mówi Stenzel że Leszek Czarny ±1289

Przimko dux + 1329 (a nie 1331) żona Constantia relicta Przymconis pisał się heres Poloniae dux Slesiae dominus Glogoviae

Heinrich VI + 5 Decemb 1393 (a nie 1387)

Heinrich VII + 24 Dec 1394 (a nie 1389)

Henryk VIII Sperling żona Katarzyna córka Władysł. xcia Opolskiego (syn Henryka V)

Konrad I xiże Oleśnicki + 13.. w Trebnitz (Konrad II + 1403 d. 10 Juni a syn jego tegoż Konrad III umarł ~~mi~~ z końcem 1412 (było aż do końca w r. 1492 Konradów 10 oleśnickich)

Opolscy: Bolesław + 1195 Władysław 1231

Chronica Polonorum autor Niemiec na Szlązku pisana 1359 na pergaminie mylnie Janowi przypisywana który był kopistą tylko (u Somersb I p. 1-13.

Bolko II 1277 habuit 3 filias: 1) Agnes + 1265 uxor Ulrici de Würtenberg 2) Hedwigis uxor Conradi ducis Masov. 3) Eufrosina (Eufemia) poklasztornemu xieni w Trebnic 1287–1297.

Breve Chronicon Silesiae druk w Somersb. T. II p. 17–18.

Ktowie czy xiążęta opolscy (1243 Mesco dux de Opol. cum fratre nostro Vladislao duce de Kalis et matre nostra Viola nie byli xiążętami wielkopolskiemi

Chronica principum Poloniae

Mesco III filius Boleslai III curvi

Boleslaus +1195 | Vladislaus (~~+1239~~) 1231 | Oto gnesnen et posnan. dux

Vladislaus

Boleslaus dux ~~[illegible]~~ calis (+1278) | Premysl dux posnan +1257

Tschoppe et Stenzel

p. 405 Henricus dux Zlesie et dominus Wratislaviensis potwierdza nadanie Henryka III nadanie prawa magdeb. miastu Wratysławowi. 1290. (9 August) V Augusti (Henryk ~~I~~ V)

p. 406 Henryk (III) dux Slesie et dominus Glogovie a. 1290 XVII Cal. Aug. (16 Juli) nadanie dla miasta Głogowa pozwolenia kupienia wsi

p. 408 " " dux Slesie et dominus Glogovie a. 1290 X Cal. Decemb. (22 Novemb) przywilej lokacyjny dla miasta Hernstadt

46

1324 Casimirus dux Teschinensis pojmuje Eufemią córkę Troydena Xięcia mazowieck (pokrewn. swego)

1325 Spicimir palat. cracov. uxor Stanislawa

1321 Vladislaus dux Oswiecimensis cum consorte Eufrosina – syn ich Joannes r. 1321 został scholastykiem Krak. małoletni r. 1327 miał się żenić + około 1375 zostawił syna Jana Xięcia oświecim.

1321 Constantia ducissa Ratiboriensis

1338 Eufemia nata Wladislai ducis Kozlensis (krewna Króla Kazimierza W.) idzie za Konrada xia Glogowsk

1342 Vladislaus dux Bithomiensis pojmuje Lukardę (2ą żonę) neptem Ottonis domini de Stetin

1346 Semovitus dux Masoviae cum uxore Euphemia
nata Nicolai ducis Oppaviensis.

1353 Nicolaus Ruthenus prior Ord. predic in Sandomiria
episc. premisl eficitur post Iwanum.

1359 Johannes filius Kasimiri ducis Teschinensis. clericus
ma 20 lat

1363 Elisabeth filia olim Kasimiri ducis Theschin monialis in
Trebnitz idzie za Jana margrab. Moravii.

1365 Premislaus dux Teschinensis – Bolko dux Opoliens

Miechovita l. IV. c. 28 47
A. D. 1369 Ludovicus dux
bregensis ad honorem S. Johan-
nis Bapt. & S. Hedvigis Colle-
giatam construxit

Ludwig I (drugi syn Bolesława III von der Liegnitz Brieg)
panował od 1342 wspólnie z starszym
bratem Wacławem w Legnicy
r. 1359 podzielili się
Ludwik dostał Hainau - Lüben
r. 1388 księstwo brzeskie miało 4 części
1) Hainau - Lüben
2) Brieg - Ohlau po śmierci ojca
3) Kreutzburg Konstadt Pitschen
nabyte na powrót 1369
4) Nimptsch nabyte 1388 znowu
Landvogtei = Advocatia provincialis
zolin[illegible] [illegible]

49

Schmidt C. A., Denkwürdigkeiten aus dem Leben der Herzogin Dorothea Sibylla von Liegnitz und Brieg Markgräfin von Brandenburg. 2 Wyd. 8° (s. tr XXX 256) Brieg 1838

60 cnt 9

Rozmowa między dwoma obywatelami o powodach
i skutkach dzisieyszey rewolucyi 8.
Warszawa 830.

LMR.

1862

8.9.10

6582

5367

1607

215

(6582)

50

Békes Gaspar de Korniath supremus Consiliarius et Cubicularius ac Secretarius S. R. M. Comes perpetuus terrae Fogaras

Ludgarda (Lukardis) córka Przibisława III von (Parchim) Daber i Belgrad, druga żona Władysława xięcia Szlązkiego na Koźlu i Bytomie, umarta po 20 Czerwca 1359.

Станиславъ Львовичъ Пташицкій
Коллеж. Секрет.

Piekary wielkie w xięstwie bytomskiem r. 1420 d. 14 April. (dominica Quasimodogeniti post Pascham in Kozle) nadał Konrad biały xiążę kozielski swemu marszałkowi Heincz Warsang i jego bratu Synowicz Schmoschowi prawem zastawnem. — R. 1480 w sobotę przed św. Trójcą (d. 27 maja) w Sandowicach ~~[illegible]~~ Mikołaj Synowiec z Zandowic burgrabia krak. z bratem rodzonym Janem Synowcem podkomorzym królestwa polsk. wieś Wielkie Piekary którą dostał ich ojciec od xiążęcia Konrada starego białego sprzedają Ernestowi Mrakocie z Łuzniey siostrzeńcowi swemu

Cod. dipl. Siles. VI p. 108.

Cieszyn. Do ciekawości należą, wieża piastowska (pozostałość z dawnego zamku, r.
1840 prochem rozsadzonego i koło niej mała okrągła kaplica św. Wacława
w stylu romańsko-bizantyjskim z nadergrubemi murami, odrestaurowana
1839; koło niej park z ładnym widokiem, gmachy urzędu ekonomicz=
nego arcyksiążęcego, browar – braterska studzienka (źródło) z pomnikiem,
gdzie się r. 810 mieli zejść bracia: Bolko, Leszek i Cieszymir (Czech,
Lech, Rus). Cieszyn otoczony wieńcem wysokich Beskidów leży w
dolinie powabnej, którą przepływa rzeka Olza, oddzielająca miasto
od przedmieść: Kamieniec, Brandys i Saska Kempa, na których spacery
publiczne i dworzec kolei. Ulica głęboka w mieście ma wysokie chodni=
ki. Kościół farny założony 1210 przez mieszka I dla Benedyktynów którzy się przenieśli
do Orłowa r. 1268, a świątynię zajęli dominikanie, od r. 1598–1610 odpra=
wiali w nim służbę bożą protestanci, później znów katolicy i dominikanie
aż do r. 1789. W rynku ciekawe domy z murowanemi podsieniami. – Panował
tu długi czas, bo aż do r. 1882 język niemiecki; teraz dozwolono stronom
wnosić do sądów podania po polsku lub po czesku. Był tu niegdyś klasztor
franciszkanów i jezuitów. Miasto posiada Muzeum z zbiorami archeolo=
gicznemi i ethnologicznemi, oraz bibliotekę (13,000 tomów) które założył
exjezuita Leopold Szersznik ur. w Cieszynie 1749 + 24 Stycznia 1814. Na
uwagę zasługują: drukarnia Karola Prochaski, fabryka giętych mebli
braci Kohn, arcyksiążęca przędzalnia i wzorowo urządzone więzienie
sądu karnego, oraz bursa na 10 studentów czyli tak zwany instytut założony
r. 1794 przez Karola Fryd. barona Celesty. Kościół luterski tak zwany
Kościół miłości (Gnadenkirche) w stylu rokoko, założony r. 1709; na cmentarzu
jego leży pochowany Michał Miłosław Hodża sławny patryota słowacki, który
tu zmarł na wygnaniu r. 1870. Okolice Cieszyna są pełne krasy. –
Najwięcej się o utrzymanie polszczyzny na Szląsku zasłużył Paweł Stal=
mach ur. 1824 w Bażanowicach, który wraz z Ludwikiem Kluckim i Andrzejem
Cienciałą zaczął wydawać 1848 Tygodnik Cieszyński.

Wpobliżu Cieszyna w dolinie Olzy leżą kąpiele Ligotka [na południe], oraz przy
Kolei Darkau kąpiele jodowe, Karwin [na północ] słynne browarem piwnym i
kopalniami węgla, które to dobra Jan hr. Larisch-Mönich r. 1872 nabył
od Lorda Viscount Rudolfa Taaffe. Tu widać na wzgórzu letni zamek
Solca zbudowany r. 1873 przez hr. Larischa w miejscu gdzie niegdyś
była warzelnia soli.

Jabłunków miasteczko leży przy ujściu Łomny do Olzy, od zachodu
otaczają go góry [Szatasi] Kozubowa (976 m) i Upłaz (950 m), od wschodu: [Wielki] Sto-
żek (975 m) a za nim Czantoryja (995 m); od południa Girowa. Mias-
teczko ma 3000 mieszkańców trudniących się tkactwem i roznoszeniem na
sprzedaż wyrobów lnianych i płótna. Lud okoliczny zowie tych mieszkań-
ców: Jackowie i mówią o nich że pochodzą od Jazygów. O nich jest [różne]
przysłowie: „W Jabłunkowie są Jackowie – Ci rozumieją każdej mo-
wie – Wandrowali z Rusem [Bo wandrują z Węgrem] Turkiem – [Szli na szańce z] Koniecznie i z Brandeburkiem."
Strój Jacków jest piękny nieco węgierski. Mały ciemny kaftan [dolman] z srebrnemi
guzikami czyli knoflikami, i z błyszczącym pancuszkiem, wąskie niebies-
kie spodnie, [sznurowane z węgierska] czyżmy węgierskie i czapka barania z wykładem stanowią
strój Jacka. Kobiety noszą się po wałasku jak w ogóle na Szląsku.
O Jackach jabłunkowskich mówią, że wtedy będzie koniec świata
gdy wszyscy Jabłunkowianie będą w domu. Lecz my śmiertelni tego
się nie doczekamy, bo większa część Jabłunkowian jest w świecie a nie s-
iedzi w domu. W Jabłunkowie krąży dużo powieści o zbojach Procpaku i Jano-
siku.

Jabłunkowski przesmyk i [wielkie] szańce (605 m) są za miastem Jab-
łunkowem [i wsią Mosty] pomiędzy górami Girową a Wielki Stożek na stromej
górze do której tylko z zachodu łatwiejszy przystęp. Szańce te zbudo-
wane r. 1578 przeciw Węgrom i Turkom. Popod niemi z strony zachodniej
prowadzi droga i kolej żelazna. Podobne szańce na granicy Galicji, które
zowią hajduckiemi; za wsią Jaworzynką na granicy węgierskiej są trzecie
szańce. – Rzeka Stonawka jest granicą języka polskiego od czeskiego
na Szląsku. – Nad Ligotką jest góra Godula w której żyje złotogłowiec
czyli król wężów (według podania). Temu miał pasterz jeden ukraść koronę złotą
gdy się wąż kąpał.

Majątek arcyksięcia Albrechta na Szląsku: Allodyalne państwo Frydek, państwa lenne: Cieszyn, Wendrynia, Skoczow. - Państwo Cieszyńskie ma 43 gmin, Strumieńskie (Schwarzwasser) 7 gmin, Skoczowskie 9 gmin. Prócz tego jest jeszcze 25 posiadłości fideikomisowych, oraz majątek Bielsko nowszemi czasy od Sułkowskich nabyty, w Galicyi: Żywiec, Bestwina, Maków. Dobra te zarządza 134 urzędników dobrze płatnych, 578 urzędników pomocniczych i 25 lekarzy i browarników. W dobrach tych jest 16 zakładów hutniczych żelaza, 7 kopalni węgla, 3 parowych i 10 wodnych pił, 5 fabryk spirytusowych, i olejarni, 2 przędzalnie 4 młyny, 12 gorzelni i browarów, 8 fabryk sera. Gospodarstwo polne ma 75 folwarków, a leśne 20 rewirów.

Frydek posiada kościół z cudownym posągiem Matki Boskiej kamiennym znalezionym przy kopaniu gliny. R. 1705 wystawiono nad tym posągiem kaplicę, a r. 1740 piękny kościół kosztem hr. Praschmy dziedzica.

Kąpiele Darkowskie jodowe odkryte r. 1862 najobfitsze w brom pomiędzy europejskiemi, leżą w pobliżu zamku Raj (Roy) i miasteczka Frysztat (Freistadt). Odtąd rozpoczyna się okolica zamieszkała przez Lachów czyli Dolaków w równinach, od których się wyróżniają Wałachy czyli Gorale beskidowi. Izba pobielana w chacie zowie się tu świetnica, izba gospodarska nazywa się karlawa; komora. Kobiety Lachow noszą koszule białe (ciasnocha) z krótkiemi rękawami bufiastemi, spodnice niebieskie lub czarne z listwą u dołu, mocno fałdowane, rodzaj zielonego gorsetu krótkiego mocno wyciętego (żywotek) składającego się z haftowanego złotem oplecka czyli zadku, przedniczki i ramiączek. Spodnica zowie się też mazelonka a u Goralek kiecka; mężatki noszą czepiec (kapla) rańtuch i kabatek czyli jakle; a Goralki toktuszkę. Mężczyźni noszą kłobuk, ~~[illegible]~~ kamizelkę czyli brusłek z guzikami świecącemi, jakle, galoty i buty a w gorach kyrpce.

Góra czyli groń Ochodzita (894 m) narożna za Istebną tworzy granicę Węgier, Galicyi i Szląska. Tu piękny widok na górę Barania (1214 m) na Szląsku, na góry ~~[illegible]~~ w Węgrzech ciągnące się ku Żylinie, oraz na gali:

cyjką wieś Węgierska Górka i na drogę żelazną biegącą z Zwar=
donia ku Czaczy. Z Ochodzity biegną potoki do 3 mórz. Potok Cza=
deczka wpływa do Wagu, Dunaju i Czarnego Morza; potok Raz=
toka jest źródłem Olzy która wpada do Odry i do morza zachodnie=
go; rzeczka Soła wpada do Wisły i do morza bałtyckiego.

Pod miasteczkiem Osoblaha (Hotzenplotz) leżą ruiny zamku
Fulsztyna (Füllstein). Miejsce to w Morawie już nadał bis=
kup ołomuniecki Bruno lennem prawem rycerzowi Herbortowi
(który się odznaczył w walce Otokara II z pogańskimi Prusami)
aby bronił majętności biskupstwa ołomunieckiego. Ten wybudował
zamek Fulsztyn. Ród ten wygasł przy końcu XVI w. gdy Wacław
Sedlnicky z Choltyc herbu Odrowąż pojął za żonę ostatnią Her=
bartównę Helenę mającą w herbie jabłko przebite 3 mieczami.

Ciekawe są dzieje Książąt Cieszyńskich z rodu Piasta. Jako jedna z Kasz:
telanii szląskich wspomniany jest już Cieszyn r. 1154 należący wte:
dy wraz z Szląskiem do Polski. Bolesław III Krzywousty podzie:
liwszy r. 1130 Polskę pomiędzy swe syny, oddał Małą Polskę czyli Kra:
kowskie z Szląskiem Władysławowi II. W nowym podziale Szląska
r. 1163 pomiędzy 3 synów Władysława, otrzymał Mieszko górny
Szląsk składający się z Księstw raciborskiego i opolskiego, do
którego i Cieszyn należał. Wnuk tegoż Władysław zostawił
4 synów, którzy r. 1289 cały górny Szląsk podzielili pomiędzy
sobą na cztery Księstwa; z tych jedno składające się z dawnych
Kasztelanij Cieszyńskiej i Oświecimskiej dostało się w udziale
Mieszkowi III który z r. 1289 szeregu oddzielnych Książąt Cie:
szyńskich rozpoczyna. Mieszek III czyli jako Książę Cieszyński
Mieczysław I nienawidząc pokrewnych sobie Polaków, łasił się Niem:
com i Czechom, niechcąc uznać Senioratu Władysława Łokietka.
Mianowicie nadskakiwał czeskiemu Królowi Wacławowi III, któremu
nastręczył za żonę córkę swą Wiolę czyli Fijołkę (d. 5 Październ. 1305).
Wiola księżna była to jedna z największych piękności swego wieku.
Palacki (Gesch. Böhm. II, 1. 403) domyśla się, iż sami wpływowi magna:
ci dworu czeskiego doradzili Królowi to małżeństwo z ubogą wprawdzie
lecz dorodną księżniczką, aby odwieść Króla z zgubnej drogi na którą
go lekkomyślne i hulaszcze życie, oraz złe towarzystwa popchnęły.
Z resztą był to najlepszy środek do zapewnienia sobie życzliwych i pod:
danych związków z Książętami szląskiemi i przeciągnienia ich na swą
stronę od nieprzyjaznej Polski. Stary owczesny kronikarz królodworski
(Chron. Aul. Reg.) dziwi się niepomału, jak mógł tak potężny Król jak
Wacław III pojąć za żonę córkę tak biednego księcia, jakim był Mieczysław
III Cieszyński. Piękna Wiola oswoiła się wkrótce z nową swą ojczyzną;

albowiem wkrótce po śmierci pierwszego męża swego, który d. 4 sierpnia 1306 poległ od ręki skrytobójczej, poszła r. 1316 za bogatego pana czeskiego Piotra z Rożenberga. Bratanki jej zupełnie już do Czech przylgnęli: Jan I książę oświęcimski, porzuciwszy tłuste prałactwo katedralne krakowskie, rzucił się zupełnie w objęcia Czechów i Niemców, i d. 24 lutego 1327 poddał się na łaskę Jana Luxemburgskiego króla czeskiego, zostawszy jego hołdownikiem i lennikiem. Toż samo lenne poddaństwo przyjął d. 18 lutego 1327 brat Wioli, Kazmierz książę cieszyński. Działo się to nie bez nacisku króla Jana Luxemburskiego, który tym sposobem, obawiając się Władysława Łokietka jako ukoronowanego króla, chciał osłabić jego wpływy i partyję. Odtąd wieszają się u książęta dworu cesarzów i królów, towarzyszą przy sejmach, uroczystościach i wyprawach wojennych, dla nadania większego uroku majestatowi cesarskiemu, jednakże nie bez znacznych wydatków, na które szczupłe dochody księstw ich nie wystarczały. Z synów Kazmierza księcia cieszyńskiego, Władysław towarzyszy Karolowi IV w wyprawie włoskiej r. 1355 i umiera w Pizie; Przemysław I mile był widziany na dworze Karola IV który go nawet wysłał w poselstwie do Węgier jako drużbę dla kojarzenia małżeństwa pomiędzy jego synem Zygmuntem a Marią córką króla węgierskiego r. 1372. Podobne poselstwo odbył r. 1381 do Anglii dla skojarzenia małżeństwa pomiędzy królem Rycherdem II a czeską królewną Anną; prócz tego używany bywał i do innych poselstw dyplomatycznych. Następcy Przemysława I chorują na niedostatek pieniędzy, a niektórzy z nich byli mistrzami w zaciąganiu długów. Bolek I rozpoczyna swe panowanie zaciągnieniem długu 100 grzywien od szpitala w Cie-

szynie, r. 1414 dla pieniędzy zaciąga się przeciw Krzyżakom do rot Władysława Jagiełły, od którego prócz otrzymanej wysługi, wypożycza jeszcze 1000 grzywien. Czeski Król Władysław Jagiellończyk mianował Kazmierza II księcia cieszyńskiego najwyższym starostą całego Szląska r. 1490. Z tego to czasu pochodzi herb Księstwa złoty jednogłowy orzeł w niebieskiem polu. Syn Kazmierza II Książe Wacław Adam *) przewyższył nawet swych poprzedników co do blasku i wystawności dworskiej. Pomimo chudych środków nieobeszła się bez niego żadna Koronacyja i żadna uroczystość na dworze Królewskim. Następstwem tego były coraz większe długi i sprzedaż posiadłości jednej po drugiej. Ponieważ Kassa jego zawsze była próżna, musiał magistrat cieszyński nieraz za niego zapłacić drobne długi i wygodzić mu zadatkiem lub pożyczką. R. 1567 wypożycza od magistratu 12 talarów na wyprawienie sługi swego Jana Stehlika w drogę do Morawy. Nieodrodnym był syn jego Adam Wacław (Pogrobowiec (przed-) ostatni męski potomek Piastów Cieszyńskich (1579–1617) który dla długów do tego stopnia kredyt utracił, iż mu własny ziemianin rycerz Jerzy Sobek z Błogocic niechciał r. 1611 pożyczyć garnca wina na stół Książęcy.*) Po śmierci Fryderyka Wilhelma ostatniego Księcia (+1625) i jego siostr Anny Sydonii (Zdenki) hrab. Hohenembs, i Elżbiety Lukrecyi Księżny Lichtenstein Księstwo Cieszyńskie jako lennictwo dostało się Koronie Czeskiej. Cesarz Karol VI darował toż Księstwo marszałkowi Leopoldowi Księciu Lotryngskiemu; córka tegoż Krystyna zaślubiona Albertowi Księciu Saskiemu wniosła toż Księstwo jako posag swemu mężowi, po którego śmierci (+1822), Księstwo Cieszyńskie przeszło na arcyksięcia Austryackiego Karola (+1847) i jego syna Albrechta, pod którymi cała okolica na nowo odżyła i zakwitła.

*) Kazał on ułożyć Pravo a zřízení zemské Knížectví těšínského; które jednak dopiero po jego śmierci wydrukowane zostało 1592 w Ołomuńcu i wprowadzone.

*) Książe odpisał Sobkowi 1611 iż w nim przeważa żyła żydowska i gdyby nieuważał na jego stare lata, wyostrzyłby na niego inne pióro.

1164 + 13 maja 1211 w Raciborzu Mieczysław I Książę cieszyński pomaga Mieczysławowi Krak. przeciw Leszkowi 1195

1210 Klasztor Benedyktynów w Cieszynie fund.

1211 + 1234 Kazimierz I + w Opolu

1234 + 1236 w Cieszynie Mieczysław I

1246 - 1272 Władysław I wojował księstwo opawskie z Wacławem czeskim

1268 Księżna Eufemia żona Władysława I zakłada opactwo Benedyktynów w Orłowej do której przeniesieni Benedyktyni z Cieszyna a na ich miejsce są Dominikanie

1272 - 1358 Mieczysław III, Kazimierz II i III

1292 hołd Czechom

1305 d. 5 paźdz. Wiola idzie za Wacława Czeskiego

1327 Książęta cieszy. hołdują powtóre Janowi Luxenburskiemu

1331 Król Jan daruje Wielki Głogów Kazimierzowi który od brata swego kupuje Żywiec

1358 + 1410 d. 23 maja w Cieszynie Przemysł Noszak

1410 - 1433. Bolesław I pomaga Krzyżakom r. 1414 - przeciw Husytom Zygmuntowi - r. 1416 nadaje przywileje Cieszynowi

1433 - 1477 Wacław I, Bolesław II Władysław III, Przemysław II synowie Bolesława I i Zofii litewskiej księż.
Wacław dostaje Cieszyn; r. 1443 sprzedaje Żywiec biskupowi Krak. - Bolesław mieszka w Frysztacie - Przemysław II w Cieszynie, pomaga przeciw Maciejowi Polakom 1471 + 1477.

1470 fund. klasztor franciszkanów bosaków w Cieszynie

1481 Kiernikarze w Cieszynie

1532 Cesarz Ferdynand nadaje Cieszynowi prawo przystowić czerw. wosk[iem] zamiast zielonego

1654 d. 20 grud. przybywa Jan Kazimierz do Cieszyna

1672 Jezuici zakładają misję w Cieszynie

1694 Adam Borek baron na Rostropicach i Wendryni fund. Bonifratrów w Cieszynie

1753 pani Frakowa, żona mieszczanina zakładają klasztor S. Elżbiety w Cieszynie

...ten Handelswissenschaften".

...r Buchhandlung von

....

...horn in Stuttgart erscheinenden

...n Handelswissenschaften

...gen.

Name:

...nn in Stuttgart.

57

Nietsche Benno: Geschichte der Stadt Gleiwitz Gleiwitz 1886. 8°. 9 Liefer. Geogr. pol.

do r. 1790.

Głogów — (dawniej pisano Głowów.)

Założycielem miasteczka tego (in cruda radice) był Krzysztof Głowa, kasztelan międzyrzecki w Przytycznie.

Kościół dopiero r. 1606 postawiono, a poświęcił go biskup Oborski. —

Oprócz księży świeckich — byli tam także Missyonarze sprowadzeni z Warszawy (fundacya na Rejtyradzie i [illegible]) którą właścicielka Głogowa, Marya [illegible] Radzi, wittowa sędziowi cesarskiemu zwróciła. —

Z ostatnich Missyonarzy był x. Piatasiewicz proboszczem w Mrowli, w Żołyni Rybnicz, a Betkowski w Głogowie. —

R. 1760 kupiec jakiś z Krakowa, przez Głogów z norymbergszczyzną i z książkami przejeżdżając przez Głogów, zachęcił Głogowianów do handlu tego, który też tam kwitnął i bogacił miasteczko aż do roku 1814. (Do 20 bryk rocznie z Głogowa po całej Polsce, Prusach i Rosyi woziły książki, a z Rosyi zwożono futra i rozprzedawano w okolicy.

Jabłoński księgarz lwowski był też rodem z Głogowa.

59

1467 Henricus dux Glogoviensis alias Kozuchoviensis + in Kozuchow 1467

Rudolphus ep. Wrat ex oppido Rukkersheim

Nicolaus Labunski camenec Epus + 1467 w Kody ex Szarzina in Laszensko

Odr. 1453 Czarnokozio...

Moldavia Stephanus Petrus et Berenden

Chotruss Mathias Ungros

Miekli Joannes Lanthszloer Quinque ecclas. Epus.

Ludovicus de Valkew

Andreas Czupor

Hardulatus

Joannes de Daroch Vojew transilv.

RCCVI

kr.

Zkr.

Sgr.

Tlr.

60

Małgorzata z Cylij † 1480 w Guhrau
żona Władysława xięcia Głogowsko-
cieszyńskiego † 1463.

Elisabeth

61

Kładzko (Glatz) r. 981 należało do Czech i należało Sławnikowi ojcu S. Wojciecha. Król czeski Wratysław dał Kładzko w posagu swej córce która poszła za Władysława (brata Bolesława śmiałego) księcia polskiego: wskutek tego Kładzko należało czas niejaki do Polski i około r. 1093 napowrót wróciło do Czech.

R. 1069 był Hroznata kasztelanem Kładzkim a po nim r. 1175 Rivinus.

w klasztorze Franciszkanów w Kładzku leży pochowany Piotr Odraniel + 4 Stycz. 1292 franciszkan (znany i w Starym Sączu)

– r. 1348 są tu mieszczanami Weyrich, Czeterwange

Hist. pol.
62

Volkmer Dr. und Hohaus Dr.

Geschichtsquellen der Grafschaft Glatz. Habelschwerdt, 1883. 8vo

Ier Band: (Urkunden und Regesten bis z. J. 1400.)

Hist. 5666

Neuling Hermann.

Schlesiens ältere Kirchen und kirchliche Stiftungen. Breslau 1884. 8o.

Hist. 5663.

~~5666.~~

Hist. pol.

Tański Józef.

Wspomnienia z wygnania przez Józefa Tańskiego.
Kraków 1881. 8vo
(Osobne odbicie z dziennika „Czas.")

Monumenta Lubensia herausgegeben von Dr. W. Wattenbach; der Kön. Univers. zu Breslau bei ~~[illegible]~~ der Feier ihres fünfzigjährigen Bestehens überreicht. Breslau Josef Max et Komp. 1861. 4º K. 4. ft. 63. 63

1) Chronica Lubensis (z rękop. bibl. S. Marka w Wenecji przy Kronice Marcina Polaka z XV wieku 1378–1466 pisana: Epitaphia ducum Slesiae

1201. VIII Idus Decemb + Boleslaus altus
IX Cal. martii + Christina uxor ejusdem fundatoris secunda (t. j. 21 lutego) pag. 16

(1162?) IV. nonas Junii + Wladislaus dux Cracov. Gnezn. Sirad. Slez. pater Boleslai alti + t. j. d. 2 Junii p. 16
– VIII Cal. Sept. Adilheidis uxor ejus filia Henrici IV imperatoris p. 16 (podług innych Agnes Nichte Heinrich V pochowana w Pforta

" A. D. 1289 (w rękop. mylnie 1279) ~~a~~ IV. Cal. marcii (26 lutego) occubuit illustris princeps dominus dux Premizl Stinaviensis filius Cunradi ducis Glogovie tertius in bello in Sever opido episcopi Cracovie juxta Bytom.. villas Lossossewitz (Lossowitz) et Syrcow (Tarchen) in Lubens contulit et ibi sepulturam elegit." pag. 18 tożsamo w Chron. princ. Pol. pag. 146. 148.

2/127

2) Liber fratris Johannis Hungari de Bartpha p. 20 wiersze o zniszczeniu Lubiąża r. 1473 i zapiski chronologiczne

3) necrologium lubense p. 35.

d. 2 Januar. Casemirus dux de Boeuten p. 36.

d. 12 Aug. 1397 dux Conradus III dominus Olsnensis et in Kosel. p. 49.

d. 13 Novemb. Wladislaus dux opoliensis (+ około 1281-1283) item Boleslaus dux filius ejus (+ r. 1313) pag. 57.

4) Epilogus eine Kamenzer Aufzeichnung p. 60

kroniczka krak. od r. 965

Grünhagen Kolmar: Breslau unter den Piasten als deutsches Gemeinwesen. Breslau (Jos. Max) 1861. 4o. St. 122.

Opawskie.

Od r. 1054 należało do Czech i Morawy

Dopiero r. 1278 Rudolf z Habsburga zająwszy Morawy nadał Kunegundzie wdowie króla czeskiego Przemysła Ottokara II Opawskie z Hłupczycami (dawniej zwany obwodem Golesic:kim) na dożywocie

R. 12~~78~~61 Mikołaj (syn naturalny z nieprawego łoża Ottokara II) dostaje od ojca xięstwo opawskie ~~zajmuje przemocą~~ xięstwo opawskie, odebrane na powrót od Wacława 1296; jednakże pisał się tenże Mikołaj i później dux Oppaviae (+ 1318 w Bernie)

R. 1303 Jan Luxenburski król czeski nadaje xięstwo opawskie lennem sposobem Bolesławowi xięciu legnickiemu (jako wiano po Małgorzacie czeskiej) który wraz z braćmi Henrykiem i Władysławem przybiera tytuł xięcia opaws:kiego

R. 1318 d. 3 Lipca Mikołaj II syn Mikołaja I dostaje lennie od Króla Jana xięstwo opawskie a od r. ~~1337~~ 1341 za żoną xięstwo raciborskie

65

Heide: Beiträge zur Gesch. Oberschlesiens namentlich der Fürstenthüm. Troppau und Ratibor (Schles Prov. Blat 1833. 97 Bd. p. 401 & 499.

66

Oczko Wojciech syn Stanisława Kołodzieja warszaw. kształcił się r. 1562 w akad. krak. r. 1565 Mgr. Art wyjeżdża do Włoch, skąd 1569 wrócił jako Dr. Med.

Privil. 1211 Vladislaus Odonicz dux calisi monasterio trebnicensi villas Łyżyno et Bratoszowo inscribit praesent. Lucia uxore Wladislai et Hedvigi uxore Henrici ducis silesia.

Priv. 1206 Fulco episcopus cracov. cum abbate S. Vincentii in Vratislav commutat villam Laurentiae. (Bresl)

Priv. 1239 Władysław (Odonicz?) monasterio cisters. Lubusensi donat 3000 mansos penes Bytyniam in Silesia ut ibidem 3 civitates in jure magdeburg aedificarentur (Vrat)

Priv. 1258 Vitus episcopus lithvanorum ~~Tret~~ dla Franciszkanów w Głuch.

Słowianie w Badaniach początkowych z historji powszechnej przez Baltazara Pietraszewskiego. Warszawa 1845.

1390 Donatio terrar Vladislavien. Juynovien et Tuholien a Ladislao Opolien duce ~~[illegible]~~ filia sua Hedvigi ~~filiae~~ uxori Alexandri ducis Kijovien; consensu Euphemia Uxoris ducis et Catherina 67

1436. alterius filia (uxoris Henrici Zeganensis)

Vladislaus rex territoria Sniatyn et Colomia Michaeli Mussylo de Buczacz ad tempora vitae dat

3) Czechen a) ursprüngl. Böhmen
Colonisten in den Kreisen Poln.
Wartenberg, Strehlen, Glatz
Oppeln, Gr. Strehlitz u. a. Ort
1753. b) Mähren in den
Kreis Leobschütz, Ratibor
u. zusammen 47018 in österr.
Schlesien sind Troppau
u. im Gebirge am Gesenke
88456 d. Entfernung der
Regierung u. mit dem
Lande Mähren verbunden.

Einfluß der germanisierung
eingewanderten fürsten Überlebe
der deutschen kultur, österrei
chisch-preußische herrschaft
zu Beamten deutsche Studenten
Kaufleute, Handwerker in
Oberschlesien durch Verkehr
u. Industrie [illegible] völlig
verdrängt
Umgangssprache der Bevölkerung [illegible]
bis in Städten Oberschlesiens
mundartlich corrumpierter Jargon
den man irrtümlich für slavische
Mundart hält, der aber deutsche
Vokabeln hat

in Oberschlesien im J. 1858 69
auf je 100 Einwohner 55
Deutsche [illegible]

1) Kreise Trebnitz u. Oels
mit 350 u. ~~30~~ 306 Polen

2) Kr. Ohlau 3995
" Falkenberg 4848
Leobschütz 4357
= 14,139 Slaven in mährischen u. czechischen Stämmen

2) Pol. Wartenberg 27233
Namslau 17085
Neustadt 37407
} Slaven die deutsch reden

3) Kr. Kreuzburg, Oppeln, Cosel, Ratibor 60186 Deutsche
214440 Slaven

4) übrigen 7 Regimenter
der rechten Oderseite
74047 Deutsche
406443 Slaven
in Oberschlesien Schlesien
ist die Altvatergebirge
oder Fürstenthümer
Neisse – Jägerndorf
Deutsche

70

Dzierżyli Kupcy
Sukiennice od
Księcia Kazimierza
(przed r. 1517)

71

Wiadomość o Xięstwie Siewierskiem. (b. m. i r.)
4to ark. 54. (autor anon. Olechowski Józef r. 1786) i 1791
Geogr. 632.

Objaśnienie pisma pod tytułem: Wiadomość o Xięstwie Siewierskiem. 1791. 8vo Kart 8.
Gostkow. V. 2. 281. 6. = Histor. 1937.

Uwaga nad Xięstwem Siewierskiem. Wschowa 1786. 8vo
Kart 8.
Hist. 2426

(~~ob. Jocher nr 7984~~)

Wypis z Xiąg 1793.
niema

Negocyacya Pruska w Polsce.

Warunek względem Xięstwa Siewierskiego. 1791. niema

Uniwersał o Xięstwie Siewierskim 1791.
niema.

Łękno

zwei silbernen Seerosen welche sich oben mit den Spitzen gegeneinander einwärts beugen im rothen Felde. (Nymphaea alba)

dwie srebrne wygięte gałązki grzybienia, stykające się w górze w polu czerwonem

nad hełmem głowa złota jelenia z szyją i ~~[illegible]~~ rogami

72

Richter C. F. W. Historisch-topographische Beschreibung des Striegauer Kreises. Striegau 1829 (bei Carl Sigismund Webers Erben)

Striegau od 1180 Komenda Maltańskiego zakonu (Cruciferorum)
(hospitalarii S. Joannis de Jerosolimo)

Gros Tinz " 1180
Lossen " 1207
Klein Oels "
Löwenberg "
Goldberg "
Reichenbach "
Gröbnik "
Warmbrunn "
Breslau "
Brieg "

Luchs Dr. Verzeichniss des Museums schlesischer Alterthümer. 1863

Grünhagen und Korn: Bisthums Regesten

Schematismus der Diözese Breslau 1857

Stehr: Chronik von Klein Oels

Schade A: Geschichte der ritterlichen Johanniter-Kirche und Comthurei von St. Peter und Paul in Striegau und ihrer vier Nebenkirchen daselbst. Breslau (G. P. Aderholz) 1864. 8. St-89 z widokiem kościoła.

Der Unterzeichnete bestellt bei der Buchhandlung von

....

ŠAFAŘÍK'S Geschichte der südslawischen Literatur. I. Band. Prag, 1864. Verlag von F. Tempsky. Preis 1 fl. 60 Nkr.

Ort (Poststation) Datum Name und Charakter

Druck von Heinr. Mercy in Prag.

Pamiętn. Warsz: t. 3 z 1821 r. czyli XXI.

Poema ostatniego Barda w 6ciu pieśniach p. Walter-Scota (p. K. Bdz.)

Pieśni Serbskie przekład K. B.

O Andrzeju Ciołku i braciach jego (z rękopismów J. Lelewela)

Szczegóły rachunków Andrzeja Kościeleckiego podskarbiego Koronnego z r. 1510–1511. Lutnistom Niemcom na suknie złł 3 gr. 28 – Lutnistom królewskim na koszule i inne sprawun=ki groszy 4 – Jacobowi Włochowi opatrującemu lamparta rocznie złł 40 – Lutnistom na 2 lutnie złł 6 tymże na czapki złł 2 Lutnistom kolędy złł gr 1 gr 2

O drugiej edycyi kroniki świata Marcina Bielskiego

Rochwist p. J. S. Bandtkiego. Półtory mili od Wrocławia ku górnemu Szląskowi nad rzeką Odrą i Oławą są wsie Polskie gdzie ludniej, więcej albo całkiem po Pol: mówi jako to: Ścinawa (Stein=au) wielkie i małe Nadłowice (gross u. klein-Pleindlitz) i t. d. Oz mile ~~od~~ Wrocławia parafia Polska: Laskowska do której kil=kanaście wsi ludnych należy między temi najcelniejsze Laskowice, Jalec, czyli Jelec tu był zamek dawnych Xiąt. Wrocławskich i jego ruin zbiorał Browar, handel i żegluga jest tu w rękach Łodni=kow Szląskich Polaków z nich najsławniejsi są z Jalca i z Ra=towic (Rattwitz) wsi obok graniczącej. — W Laskowcach i innych wsiach w zielone świątki parobcy pasący konie ze świtem 1go ~~dnia~~ świę=ta na gonitwę do celu (wyjeżdżają) już od niepamiętnych czasów ustanowionego. W Laskowicach meta drąg na ugonie wystawiony ~~b~~ gonią od jeziora Próchnik. Kto pierwszy dogoni zwie się Królem kto ostatni Rochwistem. Ochoczo wracają do domu król na przedzie Roch=wist okuszczony na ławce na dworzko o 2 kołach umajonym wiozą go do każdego gospodarza na wsi i proszą o mały naumyślnie=

czarny podarek, gdy dar bywa udzielony Rochwist stroi się pięknie
wyłazi z wórka, tarza się po podwórzu, i przewraca koziołki,
i do karczmy czasem idzie się walać co zabawnie [illegible] je.
Podobne gonitwy są od niepamiętnych czasów a jak rzecz
twierdzą od pogańskich razem z Sorbami w Łużycy: czyli Roch-
wist. — Rochwist Śląski nie ma związku z Pochwistem dawnych
Słow: Polskich bożkiem od którego Naruszewicz Pochwist ciela
wiatr gwałtowny na Mazowszu wywodzi. Czy nie ma podobnych
gonitw w Polszcze? lecz skoro biedny włościanin i ich konie mierzne
to przeszkadzają lecz może by na Rusi co podobnego znalazł. Oby-
czajów starożytnych nie wypada szukać po miastach ale po wsiach.
Sorbskie obyczaje w Łużycy zawiera czasopism który wyszedł: Dio
Provinzialblätter Dessau 1784. W bajecznej historyi Pol-
skiej po śmierci Przemysława I czyli Leszka II pamiętna jest go-
nitwa do stolicy Leszka II który pierwszy celu dosięgnął bo gwoź-
dziami drogę zasadził lecz po odkrytym fałszu końmi rozszar-
pany został a Rząd dostał Leszek II sięgającej czasem aż do
owych wieków obyczaje wiejskie. W niektórych wsiach niemiec-
kich znajduje się ten wyścig gonitwa za co go niektóry od
Niemców wywodzą, lecz powoli ustaje. —

Najdawniejsza pieczęć Majestatyczna w Polszcze: Dyska bla-
szana z wieńcem na zawiasce napełniona woskiem żółtawym
twardym Napis: Kazimirus Dei Gra. Rex Polonie. Cracovie.
Sandom. Sirad. Lanc. Cuyav. Pomoranie. i herb pod spodem pół orła
pół lwa grzbietem do siebie obrócony w czterech [illegible]
Korony herb. Województwa Sieradzk. Łęczyc. i Kujaw. Dookoła Korony
się w liście na kształt lilij przechodzą przez tę pieczęć Kazimierzowy
i ciemno żółte nici (z wyobrażeniem) F. 83. w pewnie z 1343.

74

Jaxonow (Jackschonau) 3 mil od Wrocławia wieś (Süd-feld-weiß) w Xięstwie Wrocławskim, istniała ta wieś już 1301.

Hist. pol.

Eudoxia filia Conradi ducis Cujaviae et Masoviae consors Theodorici comitis de Bren (Vita S. Hedvigis Stenzel Scriptores II p. 108)
de qua genuit 1) Juditam uxorem Mistiwoji (Mestwini II) ducis Lomeraniae (Vita S. Hedv.) (w dyplomatach zaś żony 1279 Eufrosina i 1292 Sulisława)
2) Henricum ord. min. archiepiscopus gneznensis

Interea petitione filiorum Petri scilicet Bogumili et Mlodey nepotum D. Yaxonii, reddidi eis villam sitam in montibus nomine Lirzniche, et ipsi ob hoc cum suis consanguineis dederunt pro anima predicti avi sui Sancto Bartholomeo villam in campo Zlepe Yaxenovo dictam hoc pacto, ut relicta Yaxonii, avi eorum usum ejus quo advixerit habeat, sed ea moriente, ad S. Bartholomeum ex integro devolvatur.

Kirchen im Trebnitzer Kreis – Jackschönau

Actum in Stapin in vigilia apost. Petri et Pauli 1203.

pag. 204.

Stiftungsbrief des Heinrich I des Kloster Trebnitz

Kastner: Archiv für die Geschichte 1859 I. XLI. b. 1.

Diplomatische Beyträge zur Untersuchung der Schlesischen Rechte und Geschichte Berlin 1770. 4.o 2 tomy

XLI b. 3 (pięzcio : o Dlugoszu)

Bd. I. 34

Jaxononowice dziś Jexau w xięstwie Wrocławskim wieś r. 1352 (Ob. Stenzel G. A. Landbuch des Fürstenthums Breslau – w Jahresbericht der schles. Gesellsch. f. vaterländ. Cultur. Historische Classe. 1841. 4º. pag. 75) w XVI w. Jexow. (1 mila od Strehlen)

Jaxonow (Jackschenau wieś 3 mile od Wrocławia.) tamże pag. 77.

Swoycz (Schwoitsch) wieś 1 mila od Wrocławia r. 1292 nadał Henryk V. Mikołajowi wojewodzie Kaliskiemu. (tamże pag. 82)

Elbing (Elwingum) część dzisiejszej Odervorstadt w Wrocławiu. 1352 (tamże pag. 69)

Czenko = Kunczo

Auras = Owraś

77

ad optimorum librorum manuscriptorum fidem recensuit, variis lectionibus annotationibus que instruxit

z r. 1534

Steblau (Steblow) Reg. Bez. Oppeln Kreis Lublinitz OS von Ratibor 1/4 Meile mała wioska 93 mieszk.

Stöblau (Steblow) Styblow r. 1294 Reg. Bez. Oppeln Kreis Neustadt OS von Ratibor 4 mil Nordost von Oppeln 1/2 od Krappitz 60 domów 389 ludności.

Zirlau (Cirla 1307) Reg. Bez. Breslau, Kr. Schweidnitz odległe na zachód 13/8 mil 134 dom. 1319 ludn.

1 11 1 — 1

-tura della medesima

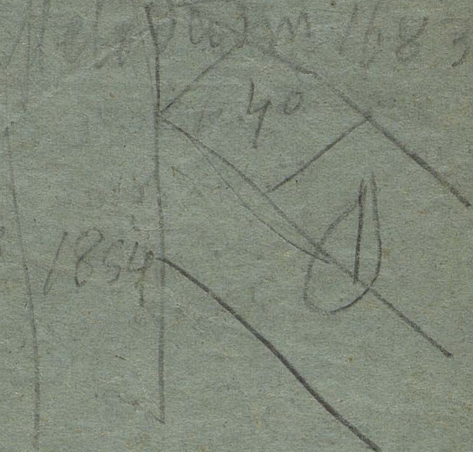
In Padova. 1804. in-8°. (f. l.)

Ilustracye do historyi biskupstwa
Wrocław. i Książąt pojedyńczych
z pomników na 47 tabl. ogłoszonych
jest 31 poraz pierwszy ogłoszonych
na końcu spis Króli czeskich
jako panów Szląska, spis Książąt
tablica historyi śląskiej od 966-
1586 genealogia Książąt niższo
i Górnośląskich i połączenia
z Piastami, Luxemburczykami
Andegaweńsk. Habsburg. Hohen
zollern.

Chriſten Pieter Dirks
Amsterdam 1683

40

Vahlen 1854

Hans Sachs Nürnberg
1529

Albrecht Dürer

79

Topographische Chronik von Breslau
Breslau 1805. 4to (Hlst 5558.

p. 297 w Kościele P. Marji na Piasku Kanon. regul. lateran. w Wrocławiu jest napis
Has Mater venie tibi do Maria Marie – Has offert edes Swantoslaus mea proles.

p. 5 Na rynku w Wrocławiu były
1) Ratusz. 2) Sukiennice (Tuchhaus) mając 40 kramów (Kammern) i ordynację z r. 1626 co do otwierania, sprzedawano tu sukno 3) Leinwandhaus o 5 piętrach (Boden) gdzie sprzedawano płótno. 4) Mała Waga gdzie ważono powyżej 10 cetnarów. 5) Brodt= und Schuhbänke. Chlebowych jatek było 78, a szewskich jatek 86. 6) Szmatrus (Schmatterhaus) nakształt sukiennic; tu w kramach sprzedawano krajowe surowe płótno śląskie grube i farbowane oraz koszule. Na piętrze czyli strychu były magazyny towarów kupieckich. Nazwę ma od słowa holenderskiego Schmetterleinwand t. j. płotno proste czyli ścierka.

Schmattern, Schmaddern, Smettern = schlecht sein, schmutzig sein po niemiecku – sprzedawano tu także barchany (pag. 138 nr 18. II ce marktal)
7) Żelazne kramy (Eisenkrame). 8)
9) Odwach gdzie się dawniej znajdo: wała mennica zwana (Brenngaden) i klatka w której pijaków zamykano (Narrennyeattarle) 10) Garbarskie jatki (Riemerzäde – Serie lorario rum) 11) Rybie jatki (Fischmarkt)

Kościoły na północnem przedmieściu wrocławsk. Elbing zburzono 1529.

nagrobek Piotrowi Własstowi postawił opat norbertański Wilhelm III w r. 1352–1364.

Beinling: Register zu Klose's: Von Breslau Dokumentirte Geschichte. Breslau 1860.

♁ Aes

♁ Antimonium

☾ Argentum – Luna

☿ Argentum vivum Mercurius. ♄

☉ Aurum – Sol

♂ Chalybs ♂ Ferrum, Mars. ☿ Mercurius.

♁ Cinabaris

♀ Cuprum – Venus

♄ Plumbum ♄

⊖ Sal

🜍 Sulphur

☉ Aurum

☾ Argentum

♀ Cuprum

♂ Ferrum

♄ Plumbum

⚒ ♈

81

~~(Sommer?) Schlesiens Heilige Berge. (Schles. K. Blat 1852 p. 137. 151~~ 179.

Luchs Dr: Ueber einige mittelalterliche Kunstdenkmäler von Breslau (St. Vinzenz) 1855 Schulprogram u. Breslau Hirt.)

" " Die Denkmäler der St. Elisabethkirche zu Breslau. Breslau 1860.

Laritius: Contrafactur der Stadt Breslau (v. Weihner u. Uder 1562) 16 Blat. 6 Thl. 1826.

(Menzel Adolph) Topographische Chronik v. Breslau 1805–6. 4to. 2 Bde

(Hansdorf?) Fragmente aus der Geschichte der Klöster und Stiftungen Schlesiens 1811. 3 Thle

Neugebauer: Das Schmetterhaus in Breslau. (Schles. Prov. Blat 1865 IV Bd. p. 299)

~~Oelsner Th.: 50 schles. Gnaden-bilder u. Wallfahrtsorte Prov. Bl. 1865 pag. 197. 269 i 342.~~

Knoblich Ein Nachtrag zu den Biographien des schl. Dichters Dr Johannes Scheffler gen. Angelus Silesius Ztschrift Bd. VIII. 191 (i dodatek) Schles. Kirch. Bl. 1868 p. 121.

Luchs H: Ueber die Elisabethkirche zu Breslau und ihre Denkmäler (Abhandl. d. Schles. Ges. f. v. Cult. Phi: ~~los~~-hist. Abth. 1862 Heft I mit Abbildungen)

Lübke Gesch. d. Plastik

Wilhelm Koebner (L. F. Maske's Antiquariat) in Breslau. 197 Katalog (Geschichte). 82

Nr. 944 Beinling J. E. Register zu Klose's dokumentirter Geschichte von Breslau. Breslau 1860. . . . . . . 1 Mark

1042 Leben und die Geschichte der Heyligen Hedwigis / geborner Fürstin von Mera: nien / Grossherzogin in Polen und Schlesien. Breslau 1631. 12no z 2 drzeworytami . . 8 Mark

1097 Sohr W. Die Unterdrückung des Jesuiter-Ordens in Schlesien (S.-A.) 1 Mar

83

m. Kupferstich Nr 12 —
SS abtheilung
Eschenloers Geschichten der
Stadt Breslau von 1440 bis
1479 herausgeg. v. J.
Kunisch. Breslau 1827—
1828 8. [illegible]

84

Bockshammer Jan Christian ur. 27 maja 1733 w Cieszy-
nie kształcił się w Jenie od r. 1764 pastor luterski w
Festenberg na Szląsku gdzie + 13 listop. 1804

Wydał 1) Kancyonał polski 1791

2) Erster Unterricht im christlichen Glauben
bestehend in einem Auszuge aus der bibl. Geschich-
te. Brieg 1770 po pol. i po niemiec.
3e wyd. 1789.

3) Dambrowskiego Kazania w Bregu 1777 z dodat-
kiem 5 Kazań obiych

4) Przekład Lawaters Sittenbüchlein 1774.

5) Przekład: Rochows Kinderfreund 1778. 1801.

Dla Pana Olesia, Opawy
Münsterberg 85
Abraham Hofmann
Hosemann żyjący
w Lauban na początku XVII
w. dostał tytuł cesarsk.
Historiografa. Ten
liferant fabrykował
rodowody i kroniki miejskie
dokumenty dla miast dla
miasta Münsterberg
sfabrykował dokument
erekcyjny d. d.
27 maja 936 r. Merseburg
wydał historię miasta
Reichenbach.

KSIĄŻKA

[...]O NABOŻEŃSTWA

DLA

POLEK.

Hohenegger Ludwig von ur. 1807 w Memmingen w Bawaryi + 25 Sierp. 1864 w Cieszynie od r. 1829 w dobrach hr. Salm w Morawii od 18[illegible] do 1839 był dyrektorem fabryk^x szląskich arcyksięcia Albrechta.

86

Edward Swierkiewicz malarz

Kancyonał katolicki z modlitwami i naukami chrześci-
ańskiemi. 66 arkuszy. Druk Karola Prochaski 1856

Przeznaczenie szkoły i powinności rodziców względem
tejże; pamiątka nowej szkoły w Szonowie d. 22
września 1856 przez x. Antoniego Moneczkę
Cieszyn dr. Karola Prochaski. 1856.
(fund. Baron Skrybeński

Jan Przybylski aptekarz w ~~Jabł~~ Jabłunkowie

Karol Kotschy kaznodzieja zboru ewange-
lickiego w Ustroniu † 9 lut. 1855 mając
67 lat autor kilku dzieł religijno ewangelickich
urodz. 1789 d. 26 stycz. w Cieszynie syn organisty i nauczyciela
kształcił się w medycynie i w Lipsku, zwiedził Niemcy i Szwajcaryję
R. 1811 został pastorem w Ustroniu, pomolog botanik
wydał 1) Katechizm D-ra Marcina Lutra z dodatkiem kazania przeciw
pijaństwu Gorzkie kapki ale zdrowe. 2) Kazanie z powodu uroczystości
założenia kościoła w Wiśle 3) Pieśni na różne okoliczności, ody 4) Historya
biblijna w krótkości zebrana Lwów (Milikowski) 1851 5) Pieśni pogrzebne i szkolne
Cieszyn druk. Karol. Prochaski 1853 6) Książka o sadach i owocu. Berno 1844.
(Chorał czyli dostateczny zbiór melodyj do przeszło 700 pieśni
katolickich ułożony na 4 głosy i grania na organach przez
Józefa Nachbar nauczyciela w Paradyżu wydany
przez Bernarda Bogedain w Opolu. Berlin 1856.

pisywał do Gwiazdki, Elementarz dla szkół ewangelickich
(w rkpś.) pomagał Helcertowi do „Prawa akatolików
w Austryi – powszechnie szanowany. 26 synów
jeden w Afryce i Azyi podróżuje

W szkole język polski – kazania – zabawy muzykalno-
śpiewne

do śpiewnika Bockshammera

Dr. Wilhelm Altmann pastor w Odolanowie: Zbiór II melodyj choralnych dla zborów ewangelickich polskich. W Erfurcie i Lipsku 1856. I 1853.

w Szląsku od 1673 aż dotąd wyszło 16 polskich śpiewników między temi śpiewnik Bockshammera doczekał się 19 wydania

Dr. Klucki

Kalendarz cieszyński 1857

G. Logi Silesii Ad inclytum Ferdinandum Pannoniae et Bohemiae Regem invictissimum Hendecasyllabi, Elegiae et Epigrammata. Viennae Pannoniae Hieronymus Victor Silesius excudebat mense Maio 1529. 4°. Kart 70 sign. A–O
są tu wiersze do Zygm. Augusta
ad Bonam Mariam Sarmat. reginam
ad Just Ludovicum Decium
do Turzonów różnych
(Poet Nr 2152.)

Alchimia. – Adam Schröter Szlązak wydając dzieło Theophrasta Paracelsa ab Hohenhaim (De praeparationibus. Libri duo. Cracoviae, ex off. typogr. Mathiae Wirzbiętae 1569. 4to w przedmowie do Piotra Guttetera rajcy krakowskiego, tak się wyraża o Alchemii (co tyle znaczyło jak chemia): „Est ergo Alchimia, non ut permulti idiotae „garriunt, transmutandi metalla imperfecta, in aurum „vel argentum, scientia.... verum certa ars et scien„tia, qua per ignem totius naturae secreta vis elici„tur, subtiliatur, perficitur, et in efficacia virtutis „multiplicatur. Hac purum ab impuro separatur, „grossum a levi secernitur, et denique quodvis ex„ternum a suo interno, ad manifestandum occulta, „et occultandum manifesta sequestratur. Unde ab ig„nis quidem fusione Alchimia, a sequestrandi vero „et separandi officio Spagyrica dicitur, quae sola „creationis divinae aemulatrix est scientia." Schröter pisze, iż Teofrast Paracelsus (1493 + 1541) jako medyk bawił we Włoszech, Francyi, Niemczech, Hiszpanii, Anglii, Prusiech, Litwie, Polsce, Węgrzech, Wołoszczyźnie.

(Książka w narzeczu Szląskiem): Prawdziwa jedzina do Nieba z Pisma Swientego dokazana Droga To jest Nauka Katolicka obsiengujonc w sobie, co Pan Jezus objawił, Apostołowie po

wszytkim Swiecie nauczali, a każdy do Zbawienia wierzyć powinien. Z Dokazem ktorego Wieku mia= nowitsze Kacerstwa powstały, a potępione były: Jak też z przydanim niektorych nabożnych modlitw, a Przyprawy ku szczenśliwey Smierci, z przyłoncze= nim rożnych Piesni. Wydana przes Księdzow pod Komorom Cysarskom Ksionżenctwa Cieszynskiego we Winniey Pana Jezusowey pracujoncych. Za osob= liwym powoleniem Wierchności Duchowney, y Swiec= kiey. W Oppawie, druk. Jan W. Szyndler, 1761. 8vo kart 4, str. 640 i K. 2 (Register.). Approbata łacińska: Philippus Gotthardus Princeps de Schaffgotsch Epis= copus Wratislaviensis, Princeps Nissensis et Dux Grottko= viensis S. R. I. Comes... Teschinij 25 Julii 1759. – ded. Swientemu Janowi z Nepomuku.... Ksienstwo Swiecki: (ułożyli jak dopisana notka swiadczy probohszczowie: Jan Hackenberger w Wendrin, Jerzy Bastek w Jabłunkowie, Knöbel Franciszek w Zallensche – w końcu dodane pieśni czeskie z Kancyonału czeskiego, i polskie z Kan= tyczek polskich wybrane. – Wiele tu słów szłoskich mniej znanych n.p. pomowacz (obmowca), duwiernosć (Zuversicht), Gańba (ganienie), strzebro (srebro), przekaszka (przeszkoda), truc̨owac (trotzen), marnotratność, myslonki (mysli), manżelstwo (małżeństwo), pełc abo pohławi, statek (majątek), szenkirz, sondc (sędzia), strzoda (sroda) jenom (tylko) laska (miłość) (druk szwabacher.)

Modlitwy z włoskiego przetłumaczone na język niemiecky a z niemieckiego na ten, ktory jest w Xionżenstwie Cie= szynskim zwyczayny. Z dozwoleniem, y Approbacyom Cy= sarsko Kralowskiey Cenzury. W Bernie, w Drukarni Jana Sylwestra Sieblera priwilegirowanego Typografa 1788. 12mo str. 124 (druk szwabacher)

Książeczka o sadach i owocu względem nabywania, wychowania, pożytkowania; z baczeniem osobliwem na położenie Klimatu Szląskiego, pisał Karol Kotschy. W Bernie 1844, Drukiem wdowy Rudolfa Rohrera. 8vo str. 61 i 4 Tabl. litograf. (druk. szwabach.)

Nowości niesłychane dla ślązkich chłopów. Rozmowa między Pawłem i Janem o najnowszych wypadkach które się w miesiącu Marcu zdarzyły. W Cieszynie nakładem Księgarnie Wäschera 1848. 8vo str. 15. (druk szwabach.)

Jan Śliwka nauczyciel w Cieszynie.
Piósnki dla dziatek z melodyami
Cieszyn 1857.

91

Jacob v. Schickfusz aus Schwibus
geb. Rector in Brieg u. Königl. ~~Hof~~
Fiscal in Oberschlesien + 1637

Heinrich Räthel Bürgermeister in
Sagan + 1594

Nic Henel von Hennefeld Ligr
Brieg. Rath u. Syndicus v. Breslau
+ 1656.

Joachim Curaeus aus Freystadt Dr. w
Glogowie + 1573 mając 41 lat

Sigism. Rositz ziądz w Wrocławiu
+ 1470

Nic Pohl diac an der Magdalen
Kirche in Breslau + 1632

Johann Ehrenfried Zschackwitz

~~Luc. Annaeus Florus pol. Crac 1646. 4o.~~ I 96
Cluverii Coment. de tribus Rheni alveis Lugd 1611. I 113
Jus provin. ducat. Prussiae Rostochii 1620. 4o.
Hennenbergers Erklerung der Preus. Landtafel 1595 } I 129.

Zabor Szląska przez Fryderyka Wielkieg
r. 1741.

93

franc

des réf

t vide

94

Zur Historie und Genealogie von Schlesien, auch denen im Jahre 1729 in Druck gegebenen Geschichtschreibern von Schlesien gehörigen Zusätze.... Breslau bei Wilhelm Gottlieb Korn 1785.-1790. 8°
I–XII Stück.   Hist. 5014.

Galicya r. 178 miata 261 miast, 67 miasteczek, 6429 wsi, 503326 domów, ludności 2.797,119 dusz.

Časopis českeho Museum 1838

Hucułowe Sv. IV. 475. i 1839 Sv. I p. 45.

Cesta na Tatry. Z polsk. S. G. od K. L. Zapa. 1838 Sw. I [illegible]. p. 24

Magazin (Ungrisches) oder Beyträge zur ungrischen Geschichte, Geographie, Naturwissenschaft (herausgegeben von Karl Gottlieb v. Windisch). Pressburg bei Anton Löwe 1781. 8. Geogr. Nr. 382.

Nachricht von einer merkwürdigen Höhle bei Agtelek Gömerer Comitat I Bd. I Stück. p. 77

Topographische Beschreibung des Königreichs Bosnien I Bd. II Stück. p. 142.

Topographische Beschreibung des Flusses Poprad in der Zips II Bd. I Stück p. 26. II Stück p. 175. III Stück p. 367. IV Stück p. 475.

Beschreibung des Karpatischen Gebirges III Bd. I Stück. p. 3-43. (niema)

Beschrebung des Königsberges (Kralowa-Hola) (an den Grenzecken des Zipser, Liptauer, Gömerer Comitats bei Hradek) III Bd. III Stück p. 276.

Schlesiens Grabdenkmale und
Grabinschriften Alphabeti-
sches Register des 1 bis
15 Bandes der Graf Hoverden-
schen Sammlung
Bresl. 1870.
5 tom. w rotkaw
fur Mitglieder des Schles
Alterthums Museum
Wappenbuch der Schlesischen
Städte und Städtel, heraus
gegeben von Hugo Saurma
Freiherrn von u. z. d. Jeltsch
Berlin 1870 (Breslau bei Görlich
u Coch) 4o 30 Lvy
Wyszworzyt (Clerius rysunki)

igillo cereo albo, filis se=
enso. Sigillum formae ellipti=
duobus scutis adlatus in=
. Inscriptio in ambitu muti=

obacz 1406 d.
13 maji
i 1413 d. 7
Novembr.
opis pieczęci

Kościoły i Klasztory na Szląsku.

Kollegiaty na Szląsku 1) Wrocław u S. Jana 2) Wrocław u S. Krzyża. 3) Wielki Głogów. 4) Nissa. 5) Opole 6) Racibórz 7) Głogowek, 8) Lignica. 9) Wrocław u S. Idziego.

Rycerze niemieccy mieli Komendy 1) Wrocław 2) Reichenbach 3) Löwenberg, 4) Goldberg, 5) Lossen, 6) Grostinz 7) Klein Oels. 8) Grobniki

Templariusze: 1) Skrzynia 2) Chudowa koło Gliwic.

Klasztory na Szląsku:

a) Augustianów (Kanonicy lateraneńscy ~~Wincentyni~~) 1) w Wrocławiu na Piasku (założony najprzód przez Piotra Własta r. 1108 w Sobótce z tamtąd po 40 latach przeniesiony do Górki a potem do Wrocławia na Piasek) dziś zamieniony w kościół parafialny. 2) w Żaganie założony 1284 (dla mnichów z Naumburga przeprowadzonych) 3) W Oleśnie dla mnichów ze wsi Zarzisk ~~[illegible]~~ przeniesionych r. 1228 supprymowany 1770.

b) Augustianki 1) W Wrocławiu na Piasku r. 1299 (na seminarium nauczycieli katolickich obrócony

c) Augustianie pustelnicy. 1) Strzelin r. 1698

d) Paulini 1) we wsi Leśniak czyli Wiadrowice (20 in fr.) koło Głogówka r. 1288 założony; r. 1846 zamieniony na klasztor Panien miłosiernych

e) Benedyktyni: 1) Dobre pole (Wahlstadt) pod Lignicą r. 1703 założony - dziś koszary kadetów a kościół na zbór luterski zajęty targ fund.

f) Benedyktynki 1) Liebenthal (Löwenthal) do dziś dnia istniejący 2) Lignica r. 1277 dla Dominikanów pierwotnie założony później Benedyktynkom oddany, a podług innych r. 1048 dla Benedyktynek założony 3) Strzygów f. Beatryka księżna 1307

g) Cysterski 1) Trzebnica założony 1203 zniesiony 1810

h) Cystersi 1) Lubiąż (Leubus) najprzód dla Benedyktynów r. 1041 założony a r. ~~1066~~ 1175 Cystersom oddany ~~[illegible]~~ dziś dom obłąkanych Kolonia z Pforty 2) Rudy r. 1253 założony dziś na dwór Księcia Hessen-Rothenburg obrócony 3) Jemielnica założ. 1280 4) Henryków założ 1222 5) Kamieniec (Kamenz) r. 1249 sprowadzeli się tu cystersi w miejsce Augustianów 6) Krzeszów (Grüssau) założony 1292 7) Hirschberg f. 1402 Gotsche Schaff

i) Premonstratensi czyli Wincentyni 1) w Wrocławiu założ. 1139 dla Benedyktynów z Tyńca (więc byli w Tyńcu przed Kazimierzem mnichem, gdy kolonie czynili) r. 1180 Premonstratensom oddany, r. 1228 przeniesione do kościoła S. Jakóba ~~[illegible]~~

Biskupstwo wrocławskie założone przez Kazimierza I r. 1052 w Wrocławiu. (wprzód było w Smogorzewie obwodzie wołowskim (Smogra) a podług niektórych w obwodzie namysłowskim r. 985 założone, skąd przeniesione jest r. 1040 Riczen w obwodzie brzeskim a później do Wrocławia)

Biskupi ci byli wrocławscy

Hieronim Rzymianin + 1062 Jan herbu Gryf + 1072 Piotr + 1112, Żyrosław h. Róża + 1120, Imisław (Hejmo) + 1126, Robert postąpił na krakowskie 1140 - Magnus + 1146 - Jan II h. Gryf został arcyb. gniezn. 1148 - Walter + 1169 - Żyrosław II h. Róża + 1181 - Franciszek Prawdzic (kanonik krak.) + 1198 - Jarosław Książę śląski + 1201 - Cyprian (biskup lubuski) + 1207 - Wawrzyniec Doliwita + 1232 - Tomasz I h. Kozłerogi + 1267 - Tomasz II Zaremba od 1270 + 1292 - Jan III Romka + 1301. - Henryk Wrbna + 1319 - Wit h. Habdank + 1326 - Nanker + 1341 - Przecław z Pogorelli + 1376 - Teodoryk z Lęcz + 1382 tylko nominat - Wacław Książę legnicki + 1419 - Konrad Książę Oleśnicki + 1447 - Piotr II Nowak + 1456 - Jodok baron z Rosenbergu + 1467 - Rudolf z Moguncyi + 1482 wprzód biskup Ławantyński - Jan IV Roth + 1506 - Jan Thurzo + 1520 - Jakób Salza + 1539 - Baltazar Promnitz + 1526 - Kasper Logau 1574 - Marcin Gerstman + 1585 - Andrzej Jerin + 1596 - Paul Bonawentura Hain nominat do 1599 - Paul Albert, z Szwabii nominat + 1600 - Jan VI Sitsch + 1608 - Karol arcyksiążę austriacki + 1624 - Karol Ferdynand królewicz polski + 1655 Leopold Wilhelm arcyksiąże austriacki + 1662 - Karol Józef arcyksiąże austriacki + 1664 - Sebastian Rostock + 1671 - Fryderyk kardynał landgraf heski darmstadzki + 1682 - Franciszek Ludwik hr. Neuburg + 1732 - Filip Ludwik hr. Sinzendorf kard. + 1747 - Filip Gothard hr. Schaffgotsch + 1795 - Józef Książę Hohenlohe-Bartenstein + 1817 Emanuel Schimonsky 1823 + 1832. - Leopold Sedlnitzky 1835 + 1841 Józef Knauer + 1844 - Melchior baron Diepenbrock + 1853 H. Förster.

Kartuzi 1) w Lignicy f. 1423 supr. 1548

Dominikanki 1) w Lignicy f. 1278 oddany Benedyktynkom 2) w Raciborzu f. 1533 Przemysław xiże

r. 1527
7) Brzeg supr. ~~XVI w.~~ fund. 1335 Bolesław III xiże na Brzegu. 8) ~~w~~ Frankszteyn f. Bolesław II xiże münsterbergski supr. ~~XVI~~ r. 9) Cieszyn f. Eufemia żona Władysława xcia
[Salomea żona Konrada x. głogowsk. f. 1269

Bernard

Brzeg f. 1335

1309

E 11) Opawa f. 1473 12) Żagan f. 1294 Woldemar margrabia brandebur. supr. w XVI w.

b 3) Strzalin (Strehlen) Klaryski f. Bolesław x. świdnick. 1291.

P f. S. Jadwiga

b Lignica fund. 1475
dziś seminarium nauczycieli luter.
dziś magazyn wojskowy
F dziś gimnazyum
F dziś gimnazyum
P sprzedany
Jawor. E dziś od r. 1817 gmach inkwizycyjny f. 1792
(Jauer) g Jan biskup wardyeński ~~fete~~.

~~Kanonicy lateranenscy 1) Żagan f. 1284 dux~~
~~Przemko przeniosły z Naumburga~~

f. 1388 Władysław x. opolsk.
f. 1190 Bolesław wysoki pewniej 1239
sprowadz. z Miechowa (nakielski)
Chorzow f. 1237 Władysław x. opolski
przeniesieni 1300 do Bytomia

k) Premonstratki 1) w Czarnowąsach r. 1228 z Rybnika przeniesiony, dziś ma tu być seminarium nauczycielskie r. 1200 w Rybniku założony.

i) Dominikanie: 1) Frankszteyn założ. r. 1228. 2) Świdnica z. ~~1340~~ 1342 (fund. Bernard x. świdnick.) 3) Opole przed 1254 dziś kościoł gimnazyalny. 4) Wrocław gdzie był założony przez S. Czesława kanonizowanego 1714. 5) Bolesław (Bunzlau) r. 1234. (f. Henryk brodaty) 6) Wielki Głogów zał. XV. [

k.) Karmelici 1) Stryzów f. 1383 / 2) w Strzesi powiecie wolawskim 3) w Wolawie 4) Kożuchow (Freistadt)

l) ~~Franciszkanie~~ minoryci bosi: 1) Wrocław r. 1350 dziś parafialny i cechthauz 2) Dwiagora (Dörnnberg), supr. ~~1524~~ 3) Świdnica z. 1244 (f. hrabiowie z Wierzbna) 4) Opole z. 1359. 5) Wodzisław (Loslau) dziś zbór luterski. 6) Bytom dziś kościoł luterski. 7) Koźle zał. 1431 (zał. 1453) dziś zbrojownia 8) Głogówek dziś seminarium nauczycieli katolickich f. w XVII w. hrab. Jerzy de Oppersdorf. 9) Nowytarg (Neumarkt) zał. 1212. 10) Kłodzko ~~Wielki Głogów (Gross Glogau) f. 1465 Małgorzata księżna cieszyńska żona Władysława xcia cieszyń. supr. 1488~~

l) Klaryski 1) Wrocław zał. 1260. 2) Wielki Głogów b (Bernadyni) dziś fara katolicka

m) Franciszkanie 1) Złotoryja (Goldberg) 2) Wrocław 3) Wielki Głogów (supr. 1488 f. 1465 Małgorzata cieszyńska żona Władysława x. cieszyń.) 4) Kłodzko 5) Lignica (Leobschütz) 6) Namysłów 7) Jawor (f. przed 1471) 8) Racibórz 9) Głupczyce (f. 10) Nissa (f. 1474). 11) Gliwice f. 12) Góra S. Anny w powiecie koźlsko-streleckim (Góra w głogowskiem) 13) Ketzerdorf fund. 1492 supr. w XVI w.

n) Franciszkanki w Jaworze

o) Kapucyni: 1) Wrocław sprzedany. 2) Świdnica dziś garnizonowy luterski 3) Nissa dziś dom emerytów księży katolickich (Fundat. 1657 Baltaz. Lisch kanonik wrocław) 4) Prudnik (dziś ewangelicki f. 1683. 5) Brzeg (dziś magazyn wojskowy)

p) Krzyżacy z czerwonym krzyżem (de Saxia) 1) Wrocław dziś szkoły gimnazyalne f. 1253 z Krentzburga przeniesieni

q) Krzyżacy stróże grobu Chrystusowego (Miechowici) 1) w Nissie 2) w Bytomiu f. 1257 Władysław x. opol. i racibor.

r) Magdalenki 1) Szprotau 2) Nissa. 3) Naumburg

s) Paulini 1) Leśnik czyli Wiedrowice koło Głogówka r. 1388 założony f. (Elżbietanki)

t.) Urszulinki 1) Wrocław dziś biuro policyi zakonnice przeniesione do kościoła S. Klary istniejący

u) Bracia miłosierni 1) Prudnik istnieje 2) Pilchowice, istnieje

Groby Książąt z rodziny Piasta na Szląsku.

I

W Wrocławiu.

a) Kościół Katedralny S. Jana (katholischer Domkirche) pierwotnie r. 1053 założony a około r. 1150 wymurowany ma następujące grobowce:

1) Jarosław biskup wrocławski (syn Bolesława I księcia wrocławskiego + 1201 d. 23 Stycznia — podobno bez nagrobku

2) Henryk Wacław (syn Karola II księcia ziembickiego i oleśnickiego oraz Katarzyny Berkowny z Lippy) w 16 roku życia zmarły d. 10 października 1591 w Krzymie, złożony 29 Maja 1592 w Wrocławiu w cynowej trumnie w książęcym sklepionym grobie pod wielkim ołtarzem (Lohl. IV. 159)

3) Konrad I na Oleśnicy tamże (leży w Trzebnicy)

b) Kościół katolicki S. Wincentego (dawniej S. Jakuba ~~zwany~~ klasztor pierwotnie Franciszkanów od 1530 Norbertanów) r. 1240 zbudowany, później na klasztor Franciszkanów oddany, dziś parafialny

1) Henryk II książę wrocławski poległy w bitwie z Tatarami na Dobrem polu (Wahlstadt) milę od Lignicy d. 9 Kwietnia 1241 ma nagrobek bardzo dawny. Po prawej ręce wielkiego ołtarza na podmurowaniu z cegieł na kształt mensy do ściany przypierającym leży posąg księcia wykuty z kamienia czerwono brunatnego piaskowego; na

a) W kościele tym leży też w chorze Stefan biskup lubuski z następującym napisem:

Mille trecentis annis quinis quadragenis
Exilio moritur Lubucensis et hic sepelitur
Stephanus Antistes, requiem cui Christe piam des.

b) oraz biskup wrocławski Jan III Romka + 19 listopada 1301 ma napis

Mille trecen primo domini nascentis in imo
Transactis annis finitur vita Johannis
Continet hec fossa reverend. presulis ossa
Corde pavens casta stertens in pulvere queso
Sorde carens asta mihi mortis vulnere leso.

c) oraz biskup wrocławski Henryk z Wrbny + 23 Septembr. 1319 ma napis:

Cetus angelici consortes sint, pie Christe
Presulis Henrici quem marmor contegit iste
Septembri mense prope finem, cesus ab ense
Occidit heu morti solvens sua debita sorti.
Anno MCCCXIX. (Klose Bd II Thl. I p. 51)

d) oraz Nankera biskupa wrocławskiego + 1341 d. 10 kwietnia ma napis:

Praesul Nankerus electus cracoviensis
Occidit hic venes translatus Vratislaviensis
Mille trecentis annis primo quadrageno
In festo Paschae deus hunc super aethere pasce. (Lohl I p. 114)

e) Preczlawa biskupa wroc. + 6 Kwietnia 1376 ma grobowiec z białego marmuru na którym jego posąg a w nogach pies leży. Lohl. I p. 135.

W archiwum ratuszowym miasta Wrocławia znajduje się miecz księcia Henryka II

głowie ma mitrę książęcą czerwono malowaną z złotemi pręgami, twarz brodata, włosy z każ=
dej strony mają 4 rzędy loków; pod brodą rodzaj
szalu czyli płaszcza z bogatą spinką w srodku
dalej kaftan czyli misiurka a na niej pas
składający się z czterograniastych kawałków
Prawa ręka po ramie odtłuczona i później
~~[illegible]~~ r. 1832 ~~[illegible]~~ dorobiona trzyma
drewnianą włocznię; lewa ręka na dół opuszczo=
na trzyma tarczę dużej na której orzeł. W
nogach do połciała postać Tatarzyna z brodą
w czapce nakształt infuły. Głowa księcia ~~[illegible]~~
spoczywa na ~~[illegible]~~ poduszce czyli raczej na tarczy
na której wyryty orzeł szląski z mięsiącem
w srodku. Posąg księcia 3 1/2 łokcia długi. (dawniej na
podmurowaniu z 3 stron miał napis czarnemi li=
terami: „Monumentum inclyti principis
D. Henrici secundi Casparus Schroeter ab interitu vindicavit
Anno 1623.") Cały posąg nosi na sobie slady
malowania; dziś nagrobek ten widoczny i od= okryty jest
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~, ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~. W mensie
nagrobka jest grób murowany a w nim drewnia=
na trumienka łokieć długości mająca z kos=
ciami księcia i szczątki materyi jedwabnej niebieskiej. (Nagrobek ten dawniej stał w
chórze przed wielkim ołtarzem, lecz dla
pozyskania miejsca przeor norbertański ~~[illegible]~~
Schroeter r. 1623 w dzisiejsze przeniosł go
miejsce. — Rysunek tego nagrobku sztycho=
wany jest: w Thebesii Lign. Jahrbücher
T. II str. 62 in fol. (lepiej) — w Nicol: Pohl: Jahrbü=
cher der Stadt Breslau. 1813 T. I str 59 in 4o.
— Przyjaciel ludu

r. Dziś spoczywa cała figura z płytą na kamiennej men=
sie i ma następujący napis nowy: „Henricus secundus
S. Hedvigis fil. Lus Dei gratia dux Slesie fund. eccl.
hujus occub. in proelio ad Ligniciam 1241. requiescat
in pace — a na dole: Leopoldus S. R. I. comes a
Schaffgotsch etc. etc. monumentum hoc grato erga
prosapiam suam animo restaurari fecit 1832."
Ob: Herzog Heinrich der Zweite vor Dr. J. G. Kunisch.
Breslau 1834

c) Kościół S. Klary katolicki dziś klasztor Urszulinek założony r. 1260; tu leżą:

1) Anna księżna wrocławska (żona Henryka II księcia wrocławskiego córka Przemysła Ottokara I króla czeskiego) + 23 czerwca 1265. Nagrobek jej poniżej wielkiego ołtarza po prawej ręce koło ściany na podmurowaniu kwadratowem i łokieć wysokiem z cegieł, leży płyta z kamienia piaskowego a na niej wykuty orzeł piastowski z miesiącem na piersiach i napis: „Anno Do. 1265 in nocte „S. Joan. Bapt. obiit Anna ducissa vrat. filia „Ottocari regis Boh. fundatrix monasterii „S. Clarae." – Nagrobek ten przykrywają aksamitnym pokrowcem. – Tamże na ścianie koło wielkiego ołtarza wisi malowany obraz przedstawiający tęż księżnę w szarej sukni w kwiaty z zasłoną na głowie czerwona mitra książęca z złotemi pręgami, w obu rękach trzyma kościół. W górze koło głowy dwa herby szląski i czeski. Obraz ten został odnowiony r. 1631 czyli raczej przemalowany.

2) Beatryx (Bożenna) siostra powyższej Anny (żona Ottona pobożnego margrabi brandenbur.) margrabina brandenburska +27 maja 1290 – bez nagrobka.

3) Henryk III książe wrocławski (syn Henryka II i Anny Ottokarowny) + 5 grudnia 1266 – bez nagrobka.

4) Henryk V książe lignicki i wrocławski + 22 lutego 1296 – bez nagrobka

5) Elżbieta (córka Bolesława pobożnego księcia kaliskiego) żona Henryka V – bez nagrobka

6) Henryk VI książe wrocławski (syn Henryka V i Elżbiety księżniczki kaliskiej) + 24 listopada 1335. – Posąg jego z kamienia wykuty wielkości naturalnej znajduje się w framudze po lewej stronie od wchodu; pod posągiem napis:

Rysunek tego posągu sztychowany znajduje się w Thebesii Lignitz. Jahrbücher T. II st. 184 i w Schles. Kernchronik T. II st. 188. Przedstawia księcia bez brody w miłne leżącego na poduszce w zbroi a na niej płaszcz jedną ręką trzyma miecz do góry a w drugiej tarczę z herbem szląskim

g) Kościół literski [illegible] S. Bernardyna (także S. Dinka zwany) założony 1453 zmurowany 1464

1) Obraz z życia S. Jadwigi (Hedwigstafel) przychodzi jest to ołtarzowa tablica z 2 skrzydłami wysoka 6 a szeroka 3 łokcie. Sama tablica podzielona na 16 pól a każde skrzydło na 8 pól. Wszystkie te 32 pól mają na drewnie malowane sceny z życia S. Jadwigi; robota z XV wieku.

M ter C. X ter. V. noc. Kath. mors rapit acer
Hen. principatum sextum, Wraczlau dominatum
Contulit extremis regnantibus iste Bohemis.

W tymże kościele jest także kamienna płyta grobowa przed ołtarzem na niej w środku wykuty orzeł szląski, a dokoła napis:

Anno dni 1335 obiit illustris
Princeps Henricus VI dux Sle. ac dns
Wrat. nocte S. Catharine.

W tymże kościele spoczywają jeszcze bez nagrobków:

7) Jadwiga (córka Henryka II księcia wrocławskiego i Anny Ottokarówny) druga ksieni klasztoru S. Klary + 5 kwietnia 1288. — bez nagrobku

8) Jadwiga zakonnica S. Klary i Anna zakonnica S. Klary (córki Henryka V księcia legnickiego i wrocławskiego i Elżbiety córki Bolesława pobożnego księcia kaliskiego) obie p[illegible] ksienie klasztoru S. Klary – bez nagrobku...

9) Agnieszka córka Henryka VI ksieni klasztoru S. Klary (?) bez nagrobku.

10) Jadwiga (córka Konrada księcia na Głogowie) trzecia ksieni klasztoru S. Klary + 9 czerwca 1318 – bez nagrobku.

11) Juta czyli Judyta (córka Przemysława księcia polskiego) czwarta ksieni klasztoru S. Klary – + 5 września 1318. bez nagrobku.

12) Małgorzata (córka Henryka VI księcia wrocławskiego) piąta ksieni klasztoru S. Klary + 15 marca 1378 – bez nagrobku

13) Jadwiga (księżniczka niemodlińska-falkenbury) dziewiąta ksieni klasztoru S. Klary + 6 lutego 1413. – bez nagrobku

14) Gutta (księżniczka ziębicka-münsterbergska) dziewiąta ksieni klasztoru S. Klary bez nagrobku.

15) Elżbieta (Księżniczka opolska) szesnasta xieni klasztoru S. Klary + 29 Sierpnia 1507 i jej siostra Katarzyna zakonnica S. Klary + 29 Sierpnia 1507 – obie bez nagrobku.

16) Małgorzata (córka Janusza Xięcia oświe: cimskiego później toszeckiego i gliwickiego) siedmnasta xieni Klasztoru S. Klary + w listopadzie 1531. – bez nagrobku.

17) Karolina (księżniczka lignicka żona ~~X.~~ Fryderyka Xięcia Holsztyńskiego feldmarszał: ka austryjackiego) + 24 grudnia 1707. – tylko jej serce tu spoczywa, ciało zaś w Trzebnicy.

18) Elżbieta (córka Henryka VI wrocław) żona Konrada Xięcia na Oleśnicy bez nagrobku + 22 lutego 1328.

d) Kościoł S. Krzyża Katolicki założony 1288 na Kollegiatę – tu leżą

1) Henryk IV książę wrocławski (syn Henry: ka III księcia wrocławskiego i Judyty córki Konrada Xięcia mazowieckiego) + 23 czerwca 1290. – Ma grobowiec wśrodku chóru kościoła z plastycznej gliny palony i powierz: chu malowany, jest to najpiękniejsze dzieło sztuki XIII wieku na Szląsku. nagrobek ten wielce podobny do nagrobku Łokietka na zamku krakowskiem przedstawia sarkofag na którego wierzchu leży w całej figurze posąg księcia ~~młoda:~~ ~~go~~ bez wąsów i brody w mitrze xiążęcej w krótkiej sukni nakształt kaftana na której orełki szląskie są haftowany w prawej ręce trzyma miecz owi: nięty paskiem a wlewej tarczę z herbem szląskim na takowej. na spodnich ścianach sarkofagu są w framugach księże co ma przedstawiać pogrzeb księcia. Napis wgórze na bokach nagrobku:

Hen. quartus. Mille. Tria C. minus X obit ille
Egregius annis Sle. Cra. San. Dux nocte Johannis.

– Rysunek tego nagrobku znajduje się w Thebe: sii Lignitz Jahrbücher st. 115 (bez liter) – w Pohl: Jahrbücher

F 2) Premysław Xiążę opawski kanonik wrocławski (syn Premysława i Anny xiężniczki opolskiej) + 16 Czerwca 1478

Długosza (Sebesius) p. 12
Podług ~~[illegible]~~a (Piotr Włast miał w herbie taki znak ₭ t. j. półtrzecia krzyża i literę R a nad hełmem i nad tarczą białego łabędzia

Piotr Włast Dunin (+ 1153 d. 20 Kwietnia ~~Lutego~~) wraz z żoną pochowany był w zburzonym już (Cystersów klasztorne) kościele S. Wincentego w Wrocławiu. Miał pomnik marmurowy z napisem:

Hic situs est Petrus Maria conjuge fretus
Marmore splendente Patre Wilhelmo peragente.

postawiony przez opata tegoż klasztoru Cystersów Wilhelma II około ~~[illegible]~~ 1360.
R. 1529 gdy klasztor ten z kościołem dla obawy Turków zburzono wydobyto ciało Piotra Własta, dwóch mieszczan rzucało lekkomyślnie czaszką po ziemi iż by z niej wybili – za którą to zniewagę Rada miasta więzieniem ich ukarała. Pohl Jahrbücher III ft. 64.

F z napisem: Illustris quondam dux Slesie et Sagani dominus Wenzeslaus Deo devotus princeps, spretis principatus honoribus religioni et sanctimonie in hac urbe Wratisl. deditus inter plebeios in cimiterio hoc se tumulari ex humilitate cupiens hic sepultus obiit penultima Aprilis A. MCCCCLXXXVIII.
Klose III Bd II Thl. p. 340.
jest i drugi napis na kamieniu który Klose tamże przytacza.

der Stadt Breslau 1813. T. I. ft. 84 in 4º. — Rycina osobno w Wrocławiu około 1778 wydana — w Bibliotece Warszawskiej —
Denkmahl Herzogs Heinrich des IV in der Kreutzkirche zu Breslau gestochen von Bräuer mit dem Leben des Herzogs von Dr. Kunisch und einer Beschreibung von Büsching. Breslau
F z 4 rycin. in 4º. (czarne 1 Thl. 8 gg. kolor. 4 Rthlr)

e) Kościół katolicki P. Maryi na Piasku (Sandkirche) założony r. 1110 (dawniej Klasztor Augustyjanów (canonicorum regularium)) ~~[illegible]~~ Piotra Własta zięć porządnego pana z Miechowa

1) Agnieszka (żona Konrada II Księcia oleśnickiego + 15 Sierpnia 1371 leży przed wielkim ołtarzem pod czarnym i szarym kamieniem Pohl I. 134.

2) Pomnik kamienny Maryi z domu Księżniczki ruskiej żony Piotra Własta Dunina + 1150. Jest to właściwie rzeźba (Votiv-Tafel) przedstawiający stojącą Maryją żonę Piotra z synem Świętosławem jak podaje kościół n. P. Maryi. Napis do koła:

Has mater venie tibi do Maria Marie
Has offert edes Swantoslaus mea proles.

Rysunek pojedynczych ubiorów Maryi i Świętosława z tego pomnika widzieć można w Gołębiowskiego Ubiory w Polsce.

f) Kościół luterski S. Barbary dziś garnizonowy na Nikolai Strasse

1) Wacław xiążę żegański (brat Jana) + 29 Kwietnia 1488 leży w kruchcie przy wchodzie do kościoła, nad grobem w posadzce mosiężna tablica z jego wizerunkiem [, a na pierwszym filarze w kościele ma osobne epitafium [. Pohl II ft. 139.
[napis w niemieckim języku, tablica drewniana na niej wymalowany sąd ostateczny. Napis w Klose III. 2 Th. p. 340.

II

W Lubiążu (Leubus)

w klasztorze najprzód benedyktyńskim r. 1053 (przez Księżnę Mnicha dla Benedyktynów z Clugny) założonym, a w r. 1175 Cystersom oddanym sprowadzonym z Pforty w Saxonii r. 1810 zniesiony

1) Bolesław wysoki (długi) pierwszy książe dolno-szląski czyli wrocławski (syn Władysława II i Adelajdy córki cesarza Henryka IV + 6 grudnia 1201, spoczywa przed wielkim ołtarzem pod tablicą mosiężną na której jego postać wyryta i napis:

Anno Dni MCCI. VII Id. Dec. O illust[s]. Bolezlaus Dux Slesie, fundator Lubensis coenobii

Rysunek tego najstarszego nagrobku szląskiego znajduje się sztychowany w dziele: Thebes: Lignitz. Jahrbücher T. II st. 31. — Podług kroniki Kureusza były dawniej jeszcze na jego nagrobku następujące wiersze:

Dux Bolezlaus, honor patrie, virtute deinceps
Cui par nullus erit per regna Polonica princeps
Conditur hoc loculo, locus a quo conditur iste
Demonis ara prius, tua transit in atria, Christe.

Rycina tego pomnika znajduje się w ~~[illegible]~~ Thebesius: (Lignitzische Jahrbücher Jauer 1733 fol.) str. 31. wyobraża Księcia w mitrze, brodę ma krótką na sobie pancerz cały druciany na którym suknia (sagum) w jednej ręce trzyma oszczep w drugiej tarczę na której orzeł szląski; na pasie ma miecz i sztylet z drugiego boku u nóg ostrogi, tło na którym postać ma orełki szląskie

1) Władysław Laskonogi + 1231. XV. Cal. Octobris (leży w Leubus podług Jongelinus Gaspar Notitia abbatiarum Cisterciensium Lib. V) ~~w zburzonym kościele i Piotra pod zamkiem~~ w klasztorze.

2) Bolesław II łysy książe lignicki (syn Henryka II Księcia szląskiego i Anny córki króla czeskiego Przemysła Ottokara + 17 Stycznia 1278 — nie leży tu lecz w Lignicy w klasztorze Dominikanów u S. Krzyża wraz z pierwszą swą żoną Jadwigą synem Bernardem i córką Katarzyną)

3) Konrad książe głogowski Ścinawski a właściwie żegański kanonik wrocławski elekt arcybiskup salzburski + 11 października 1304 (był synem Konrada II Księcia głogowskiego i Brygitty margrabianki miśnijskiej) — napis na jego grobowcu: (w presbiterium koło stopni w ołtarzu)

En Conradus ego dux hoc sub marmore dego,
Quem tenuit cura Johannis Praepositura.

~~2) Bolesław III książe na Brzegu i Lignicy + 1352 bez nagrobka~~

2) Henryk III x. głogowski i polski + 1309. V Id. Decemb. (bez nagrob)

3) Przemysław x. głogowski, żagański (syn Henryka III) + 1331 (bez nagrob)

4) Jadwiga (córka Henryka III) żona Henryka margrabi miśnij (bez nagrob)

6) Salomea (córka Henryka III) żona Henryka hrabi Reuss-Plauen (bez nagr.)

~~7) Konrad IV x. ścinawski elekt arcybiskup salzburski~~

7) Jadwiga księżniczka lignicka (córka Henryka III ?)

8) Przemko książe sprotawski i żagański + w bitwie pod Siewierzem 1290. IV Cal. Martii (w presbyterium z napisem:

Quae dedit in donis Deus et natura Polonis
Summis et pronis Ducis hujus erat Premeconis.

Hanke ... Silesiograf. II. [illegible]

F nagrobek ten jest Thebes: Lignitz Jahrbüch. St. 208 sztychowany przedstawia księcia w mitrze w zbroi i w płaszczu leżącego na poduszce w jednej ręce trzyma kościół w drugiej tarczę z herbem szląskim (jest w kształcie cenotaph wyższego) napis na nim:

+ 8lo: Kalendas Majus Dux Vra: Leg: Brig: Boleslaus
+ Zelator veri, largus, promtus miserêri:
+ Fitcum defunctis M. C. tribus L. duo: junctis +
hi heynrichs-hant-gutirt
W nogach księcia lew wykuty. Pomnik ten wypukło z kamienia wykuty.

7) Bolesław (Szepiołka) + 1241 d 9 kwiet w bitwie przeciw Tatarom (syn Teobalda III margrabi morawskiego i Adeli córki Bolesława I xięcia szląskiego) – w Klasztorze

Rycina przedstawiająca zaślubienie S. Jadwigi z Księciem Henrykiem brodatym podług rysunku znajduje się w Legendzie o S. Jadwidze z r. 1451 jest w Pohls Jahrbücher I. p. 45. ciekawy dla ubiorów (in 4°)

Fryzura ta przedstawia księcia w zbroi w mitrze w jednej ręce trzyma miecz w drugiej tarczę z orłem szląskim nagrobek ten kamienny

4) Bolesław książe brzegski (~~może~~ Bolesław III książe lignicki) + 12 Kwietnia 1352 leży w kaplicy przez siebie założonej pod kamieniem grobowym czerwonem suknem pokrytym. F

5) Przemysław na Głogowie i córki jego Agnieszka (Jadwiga i Salomea? Jadwigi na Lignicy.

6) Mieczysław (mieszko) syn Henryka II pobożnego xiążę lubuski + ~~[illegible]~~ przed 1249 leży w kościele S. Piotra pod zamkiem (zburzony ten kościół)

7) Dwie córki S. Jadwigi: Agnieszka i Zofia

III

W Trzebnicy

w Klasztorze panien cystersek założonym r. 1203 a wymurowanym r. 1250. – r. 1505 spaliło się. r. 1810 na zbór luterski zamieniony

1) Henryk I brodaty książe szląski wrocławsko-lignicki pisał się też księciem krakowskim i sandomirskim (syn Bolesława I wysokiego i Adelajdy córki margrabiego Sulzbachu) + d: 19. marca 1238; leży pod wielkim ołtarzem dziś w kaplicy ten kamień

Napis grobowy następujący:

Dux Henricus, honor Slezie, quem plangere conor
Hic jacet, hunc fundans fundum, virtutis abundans,
Tutor egenorum, schola morum, virga reorum
Cui sit ut absque mora locus in requie bonus ora.

Opis tego grobowca jest w: Fuchs: Anfrome: Liens und Kirchengeschichte des Fürstenthums Oels pag 430. a ~~portret~~ pomnik księcia w Thebesii Lignitz Jahrbücher T. II p. 46. F

2) Konrad (syn Henryka brodatego) na Żaganie i Krośnie + 30 grudnia 1262. – fałszywie

3) W podziemnym Kościele S. Bartłomieja (w Trzebnicy) leży kamień z napisem: Anno MCCC III. XI die Junii obiit illustris princeps Conradus Sec. dux Silesiae Dominus Olonensis et Coslensis (był to właściwie Konrad I który podług Lohla + 1360)

4) W pośród kaplicy S. Jadwigi kamień z długim napisem łacińskim [nagrobek marmurowy] położony przez Krystynę z Werbna Ławłowską Xienią r. 1694 na miejscu dawnego grobu S. Jadwigi

monument ten z alabastru i mosiądzu

S. Jadwiga (córka Bertolda margrabi badeńsk. i księcia merańskiego i Agnieszki margrabianki austryjackiej (hrabianki rotolickiej) w młodości kształciła się w Klasztorze bawarskim Kitzingen pod Würtzburgiem — wydana za Henryka księcia szląskiego miała 3 synów i 3 córki (Starzychronat czeski)

W Trzebnicy leżą.

Przemysław I książę polski wnuk Henryka I

Adelajda żona Dypolda margrabi morawskiego

Adelajda księżniczka polska

Katarzyna żona księcia Jana na Żeganie + 14 kwietnia 1505.

Eufemia Magdalena córka Wiktoryna księcia ziembickiego

Jadwiga księżniczka lubińska

Karolina księżna lignicka (żona Fryderyka Księcia Holsztyńskiego) ostatnia z Piastów + 1707.

Konrad I na Oleśnicy, Wołowie, Sinawie i Górze + 1360

Wacław książę na Scinawie i Wołowie + 1 Lutego 1473 (podług Lohla + 1474 był synem Konrada młodszego i Salomei księżniczki opawskiej)

Magdalena (córka Wiktoryna Księcia Münsterbergskiego i Heleny Paleologówny) za Konnica + 27 Augusta 1497. leży przed ołtarzem w Kaplicy S. Piotra i Pawła

w tej Kaplicy leżą także:

Jerzy I na Ziembicach Oleśnicy i Kłodzku + 10 Listopada 1502 (nie z Piastów)

Katarzyna (wdowa po Janie księciu żagańskim) + 14 Kwietnia 1505.

Eufrozyna i Weronika (córki Przemysława księcia Wielkopolskiego + 1257) przeoryssze w Trzebnicy

W Lignicy

a) w Kościele (S. Krzyża) i Klasztorze Benedyktynek (wysta:wionym r. 1278 dla Dominikanów) dziś arsenał landwery

1) Bolesław (II Łysy) Książe lignicki + 17 Stycz:nia (czyli ~~xx~~ Sierpnia) 1278 obok pierwszej swej żony Jadwigi i 2 dzieci Bernarda i Katarzyny (napis na kamieniu późniejszy)

2) Jadwiga żona Bolesława II Łysego (córka Henryka hrabi anhaltskiego) + 1275. 1698

b) w Kościele S. Jana dawniej Kollegiaty (późniejKlasztorze Jezuitów założonym 1347. dziś Kościół katolicki

1) Wacław (I Książe lignicki + 2 Genera 1364 w ubóstwie F i jego żona Anna (córka Kazimierza Księcia cieszyńskiego) + 1367.

2) Bolesław (syn powyższego Wacława) + 1394 zabity w turnieju.

4) wspaniały grób Książęcy Piastów r. 1678 stawiany (Ducale Mausoleum) dla 8 Piastów

~~[illegible]~~

3) Ludwik II Książe na Lignicy i Brzegu + 1436 leżał najprzód wraz z innemi Książętami w Kościele Kartuzów r. 1423 założonym; lecz gdy Kościół ten r. 1548 zburzono przenieśli ciała w trumnach miedzianych do Kościoła S. Jana. jako też i tych:

(ma napis na kamieniu) Fryderyk I Książe na Lignicy i Brzegu + 9 maja 1488 wraz z żoną Ludmiłą + 20 Stycznia 1503.

4) Fryderyk II Książe na Lignicy i Brzegu + 17 Septemb. 1549. w grobie Książęcym przez siebie zbudowanym.

5) Jerzy Wilhelm Książe na Lignicy, Brzegu i Oławie ostatni z Piastów + 21 Listopada 1675 pod wspaniałym nagrob:kiem z marmuru i alabastru r. 1677 wysta:wionym. leży w kosztownej miedzianej trumnie

6) Fryderyk IV Książe lignicki + 6 Kwietnia 1596.

7) Jadwiga (córka Karola I Księcia münsterbergsk) żona żonego margrabi brandenburgskiego + 28 Novemb 1531 ma nagrobek z marmuru wyobrażający ją i męża przed Chrystusem się modląca

8) Fryderyk III Książe lignicki + 1571 d. 17 Stycznia

F Rycina tego nagrobku jest w Thebes: Lign. Jahrbücher st. 223. Przedstawia Księcia leżącego w zbroi i mitrze na poduszce w jednej ręce trzyma Kościół w drugiej tarczę z herbem szlązkim u nóg małpa w odzieniu a na tem herb obok niego leży na poduszce żona w sukni i w płaszczu czepek jak czapka, a w nogach leży lew w ~~[illegible]~~ ~~xx~~ odzieniu na którem herb. szlązki — Wykute z kamie:nia: napis: Anno Domini MCCCLXIIII secunda die mensis Junii obiit inclytus Dux Wenceslaus Dnus Legnic: Fundat. praesent. Ecc. et Illustris Anna ejus conthoralis obiit LXVII.... VIII teraz znajduje się ten nagrobek pod ołtarzem jednak go widzieć można, z kamienia wykuty

W Wielkim Głogowie

a) w Kollegiacie P. Maryj wystawionej r. 1260 dziś katolicki

1) Konrad na Głogowie Książę +1298

2) Henryk III Książe głogowski +9 Grudnia 1310 (czyli właściwie 1309) chciał rząd w Polsce objąć za Łokietka

3) Bolesław V Książe opolski +20 maja 1460

b) w kościele Dominikanów założonym 1269 dziś zbrojownia landwery

1) Salomea żona Konrada Księcia głogowskiego córka Władysława xcia Wielkopolskiego +1271.

c) w kościele ~~[illegible]~~ Bernardynów założonym 1465 dziś skład artylerji

1) Małgorzata hrab. Cylijska żona Władysława Księcia cieszyńskiego +1480

W Głogowku (Minor Glogovia)

w Kollegiacie:

1) Bolesław xiążę opolski syn Bolesława +20 maja 1460.

W Kresowborze (Gryssoborze) (Grüssau) Gratia S. Mariæ

a) W Klasztorze Cystersów założonym r. 1292 od Bolesława xięcia świdnickiego lecz w dzisiejszej formie 1734 zbudowanym dziś Kościół katolicki.

1) Bolesław Książe na Świdnicy +1303 w kaplicy obok wielkiego ołtarza ma nagrobek stary (podobny do Wrocławskiego Henryka IV) w kształcie cenotaphium leży na wieku w pancerzu z koroną i berłem. napis: MCCCIII Kal. Februar. -- Bolko senior filius inclitus ducis B. [Bolconis gloriosi]

2) ~~[illegible]~~ Bernard Książe Świdnicki +1326 w kaplicy obok wielkiego ołtarza ma nagrobek stary (cenotaphium) na wieku leży w zbroi Książęcej. — Na środku Choru zaś jest tablica spiżowa z napisem: Hic requiescat inclytus Swidnicensis Bernardus fundatoris hujus coenobii filius. Satis est. Obiit Anno Christi 1326 Dic viator requiescat in pace. (Lecz napis ten z XVII wieku)

3) Bolesław III mały Książe na Świdnicy Jaworze i Fürstenbergu margrabia Łużycy ostatni z tej linii +28 lipca 1368 zabity cegłą przez błazna nadwornego — pomnik przedstawia pyramidę bez podpisu

4) Henryk II Książe na Jaworze i Fürstenbergu +1345 — bez grobowca.

W Brzegu

a) w Kościele kollegiaty (S. Jadwigi i) S. Jana założonym 1368. dziś Kośćiół Katolicki

Drzewo

1) Genealogia [drzewo] Piastów snycerska robota u spodu leży w naturalnej postawie Piast, z niego wyrasta drzewo, na każdej gałęzi stoi posąg jakiego księcia z rodziny Piastów Dzieło z XVII wieku z napisem u spodu: Piastus Crusovicensis in ducem I Poloniae electus A. D. 894 a quo Reges Poloniae ac utriusque Silesiae duces processerunt.

Inne drzewo genealogiczne z XVII wieku malowane w Wrocławiu ma napisy: Casimirus 2 Oppol et Ratib obiit 1236 – Dux Ratiborensis obiit 1240 – Casimirus Oppol. A. 1289 primus vasallus Bohemiae – Wlad Oppol et bytomien 1329 – Wlad Wolko princeps Oppol. et Vilunen obiit 1272 – Bernardus Falkenbergensis obiit 1396 – Bodislaus Falkenbergensis – Boleslaus 1356 – Joannes Kropidlo episcopus vladislaviensis 1411 – Bolko dux Glogovie superioris – Bernardus Oppolien. 1424 – Nicolaus dux oppol. obiit 1490 – Nicolaus Oppolien. obiit 1497 – Janasmus princeps obiit 1532. (Genealogia xiążąt opolskich)

2) Jerzy II Książę na Lignicy i Brzegu + 7 maja 1586. i Joachim Fryderyk Książę na Lignicy i Brzegu + 25 Marca 1602 mają bogaty nagrobek na którym w naturalnej klęczącej postaci są wyobrażeni w zbroi wraz z żonami i dziećmi.

Prócz tego leżą tu

3) Ludwik Książę panujący na Brzegu (stosownie do ostatniej woli na desce w ptaszkach obwiniony leży. + 1370

4) Helena hrabianka z Orlemundy żona Bolesława III Księcia na Brzegu + 1369 i Bolesław III Książę na Brzegu jej mąż + 1352 leżeli pochowani w klasztorze Dominikańskim r. 1335 założonym lecz gdy ten r. 1545 rozwalono kości ich przeniesiono do Kościoła kollegiaty

5) Jan Jerzy (Książę lignicki i na Brzegu syn Jerzego II) + 6 lipca 1592.

6) Barbara (córka Joachima margrabi brandeburskiego żona Jerzego II na Brzegu) + 2 stycznia 1595.

7) Jan Chrystian książę na Lignicy i Brzegu + 1639 d. 24 grudnia; leży w cynowej trumnie

W Niemczy

(Nimptsch)

a) w kościele parafialnym dziś luterski

1) Ludwik (syn Ludwika II księcia lignickiego i brzeskiego i Elżbiety margrabianki brandenburskiej) w młodym wieku zmarły około 1436.

W Henrykowie

(Heinrichau) ~~[illegible]~~

a) w klasztorze Cystersów r. 1222 założonym przez Mikołaja Krakowianina kanonika wrocław. sekretarza Henryka Brodatego

1) Bolesław I (Bolko) książę münsterbergski + 1341 z żoną Juttą – Nagrobek ich na boku wielkiego ołtarza wysoko (przedstawia księcia w postaci naturalnej leżącego / u nóg jego lew. obok żona z nim leży) Napis: Illustris princeps Bolco Dux Silesiae obiit Anno 1341. III Idus Junii. Sequenti vero anno sexta nonas Maji Jutta uxor ejus, principes Fürstenbergenses et Mönsterbergenses laudatissimi

(nagrobek ten rozrzucili Husyci r. 1429 lecz go opat Andrzej z Kolonii około 1555 nazad postawić kazał w dawne miejsce)

2) Mikołaj mały książę na Münsterbergu (Ziembicach) (syn Bolesława I i Jutty) ~~pa~~ + 1369 – podobno nie ma nagrobka?

W Oławie (Ohlau)

a) w kościele zamkowym dziś katolicki

1) Jan książę na Lubinie (Lüben) + 1453 (przez poddanych z rządu wyzuty)

2) Ludwika z Anhalt żona księcia Krystyjana lignickiego matka ostatniego szląskiego Piasta (Jerzego Wilhelma księcia lignic.) ~~[illegible]~~ + ~~[illegible]~~ 1680

W Raciborzu.

a) w klasztorze Dominikanów zniesionym około 1290 wystawionym dziś kościół katolicki

1) Przemysław + ~~1293~~ (czyli raczej Przemysław książę raciborski + 1306.) a podług Długosza 1295 in vigilia S. Stanislai

b) w klasztorze Dominikanek S. Ducha wystawionym r. 1336. dziś zbór luterski założonym 1306

1) Eufemia (Święta) księżniczka raciborska zakonnica dominikanka 1346. (zwłoki jej przed kilkunastu laty przeniesiono do kościoła parafialnego (zamkowego r. 1287 zbudowanego) w małej ołowianej trumnience

2) Mikołaj Miklasz książę raciborski syn Janusza + 13 Septembr. 1452

3) Wacław książę raciborski syn Janusza + 31 październ. 1457.

1) ~~[illegible]~~ Zofia Domicella córka Przemysława księcia raciborsk.: Zofii księżniczki miano dominikańskiej otrzymała w zakonie Dominikanek do którego wstąpiła 1306 imię Eufemia + 17 Stycznia 1359.

~~Opole~~

W Rudach (Raudeń koło Opola)

a) w klasztorze cystersów r. 1253 założonym przez Władysława księcia Opolskiego.

1) Władysław Książe Opolski † 1286

W Żeganie (Sagan)

a) w klasztorze S. Augustyna kanoników regularnych (w kościele P. Maryi) r. 1284 z Naumburga tu przeniesionym dziś farny

1) Henryk V żelazny, Książe na Żeganie, Krośnie, Swiebodzinie, Zielichowie, Zielonej=górze, połowie Głogowa i Góry † 1369.

W Swidnicy

a) w klasztorze P. Maryi Franciszkanów r. 1220 zbudowanym dziś na solny skład obróconym

1) Agnieszka (żona Bolesława ostatniego księcia świdnickiego) † 2 lutego 1392, leży w chórze.

W Ziembicach (Münsterberg)

a) w kościele farnym S. Jerzego.

1) Jadwiga (żona Jerzego I księcia ziembickiego) księżniczka wielko-głogowska. † 15 lutego 1524.

2) Joachim biskup brandenburgski i hawel=bergski (syn Karola I księcia na Oleśnicy i Bierutowie) † 27 Grudnia 1562.

~~W Ołeśnicy Münsterberg~~

dziś niema go W Strzelinie [w klasztorze cysterek zał. 1296

[w klasztorze Klarysek założonym 1296 przez Bolka księcia świdnickiego który 1548 się spalił

Barbara (córka Jana księcia żegańskiego ~~Karola I księcia münsterbergskiego~~) † 6 kwietnia 1539 ksieni klasztoru przedostatnia

Agnieszka księżna v. Münsterberg ksieni † po r. 1424

Jadwiga księżna opawska ksieni † około 1486

W Franksztynie

a) w kościele farnym S. Anny katolick. dziś

1) Karol I książę ziembicki + 21 Maja 1536. Ma nagrobek kamienny z napisem: Anno 1536. 21 Maji obiit Sereniss. P. Carolus dux monsterberg. et olsnens. comes Glac. sub hoc lapide sepultus. (Henel Silesiograph.)

2) Anna księżniczka Żegańska (żona Karola I księcia ziembickiego) + 28 października 1541. Ma nagrobek kamienny z napisem: An. 1541. 28 Octob. obiit illustr. Anna ducissa Saganens. conjunx illust. P. Caroli hic sepulta.

W Odmuchowie

a) w kościele kollegiaty S. Jana i S. Mikołaja około r. 1418 założonym (która to kollegiata potem do Nissy przeniesiona)

1) Wacław książę legnicki biskup lebuski i wrocławski + 1419.

W Kłodzku

a) w Kościele kollegiaty: dziś farny katolick.

1) Wacław książę opawski i raciborski pan na Pszczynie pojmany w boju, umarł tu w więzieniu + 1478.

W Opolu

a) w Klasztorze S. Barbary Franciszkanów bosych dziś ewangelick:

1) Bolesław I książę opolski i raciborski + (12 maja) 1313.

2) Mikołaj książę opolski ścięty + 26 czerwca 1497 leży w kaplicy S. Anny z napisem:

Qui meritis propriis cecidi, resupinaque colla
 Subjeci manibus strenua carnificis
Conditus hic jaceo: dic vitam quisque viator
 Principibus superis dux Nicolaus agat.

3) Bolesław IV książę opolski + 6 maja 1437 leży u Franciszkanów

4) Małgorzata córka hrab. Gorycyj księcia kroackiego żona Bolesława IV + 6 grudnia 1437 leży u Franciszkanów w kaplicy.

5) Władysław xiążę opolski gubernator Rusi + 8 maja 1401 leży u Franciszkanów w Chorze

6) Bolesław III + 21 septembr. 1382 w Strzelinie pochowany u Franciszkanów w Opolu.

b) w Opolu u Dominikanów:

1) Jan Kropidło xiążę Opolski biskup kujawski i kamiński + feria 2a post Dominicam Laetare 1421.

W Wołowie (Wohlau)

w kościele zamkowym dziś zamkniętym

1) Jan na Żeganie + 24 września 1508 leży w kościele; sławny z pokuty swej.

W Oleśnicy (Oels)

1) Katarzyna (córka Henryka Księcia Münsterbergskiego) + 14 Grudnia 1579 panna

2) Karol Krzysztof (syn Jana Księcia Münsterbergskiego i Krystyny Szydłowieckiej) + 17 Marca 1569 mając 23 lat

3) Henryk Wacław (syn Karola II Księcia Münsterberg.) + 10 Kob. 1591 w [illegible] na naukach leży w cynowej trumnie

W Biesutowie (czyli Bereltowie)

Zmarłowd.

1) Henryk (syn Karola I Księcia biesutowskiego) + 2 Augusta 1548

W Lüben

1) Anna (żona Jerzego I Księcia na Brzegu) + 10 Maja 1550.

W Prawnitz

1) Helena (ciężna Lignicka żona Zygmunta Korzybacha barona na Straburku) + 6 Septembr. 1583.

6) Bolesław xiążę cieszyński (syn Bolesława) + 8 Octobr. 1452 przyjazny Polsce

W Strzalinie (Strehlen)

a) W Klasztorze Klarysek f. 1291.

1) Barbara xieni córka Karola I xcia münsterbergskiego + 1539 d. 6 Kwietn.

W Biały (Zülz)

W Kaplicy pogrzebowej

1) Mieczysław Książe (może książe opolski + 1246?) (?) leży pod nagrobkiem. Zedlitz: [illegible] 1828. II Bd. st. 309.

W Czarnowąsach (1 mile od Opola)

a) w Klasztorze Norbertanek (Praemonstratenses) przeniesionym tu r. 1128 z Rybnika

1) Kazimierz książe opolski + 1230 wraz z córką zakonnicą tamże

W Cieszynie

a) w kościele dominikańskim (pierwotnie dla Benedyktynów r. 1210 zbudowanym a r. 1272 Dominikanom oddanym) dziś na kościół farny S. Maryi obróconym.

1) Przemysław I książe cieszyński Noszak zwany syn Kazimierza + 1407.

2) Przemysław II książe cieszyński + 11 Marca 1477.

3) Kazmierz IV książe cieszyński + 13 Grudnia 1528.

4) Wacław Adam książe cieszyński + 4 listopada 1579. był często posłem od Cesarza w Polsce

5) Adam Wacław książe cieszyński + 13 lipca 1617 z żoną Elżbietą Księżniczką kurlandzką + 1617.

W Bładowicach (?)

1) Fryderyk Kazmierz książe cieszyński (syn Wacława Adama) + 1571.

W Forcie (Pforte ander Saale)

w Saxonii czyli Porten w klasztorze cystersów

1) Jan (syn ~~[illegible]~~ syn Bolesława I Księcia szląskiego i cc. margrabianki Sulzbach Adelajdy) + około 1206 młodo.

2) Adelajda córka cesarza Henryka IV a żona Władysława II + 1153.

W Salzburgu

1) Władysław (syn Henryka II Księcia Wrocławskiego) arcybiskup Salcbarski + 24 kwietnia 1270.

W Siennie (Senis) we Włoszech

1) Fryderyk (syn Kazimierza IV Księcia cieszyńskiego) kanonik wrocławski + w czerwcu 1507.

W Pisie (we Włoszech)

1) Władysław (syn Kazimierza II Księcia Cieszyńskiego a brat Jana Księcia Oświecimskiego) + w kwietniu 1353 w podróży do Włoch. nagrobek jego kazał r. 1452 poprawić Władysław Książe Cieszyński. (napis jest w Chytraei Varior in Europa Itiner. Delic. pag. 300)

W Altenburgu

w Frankonii (~~[illegible]~~)

Władysław II Książe polski ~~XXX~~ na wygnaniu + 1163

W Krakowie

w Klasztorze Franciszkanów

1) Henryk XI Książe legnicki i na Brzegu swełki utracywszy, z Wrocławia uciekł szy (1585 z więzienia we Wrocławiu) (+ 3 marca 1588 w Krakowie walczył pod Byczyną przeciw Maxymilianowi) Umarł w nędzy tak iż białoskórnicy niemcy 70 talarów na jego pogrzeb złożyli – Był dłużnem przeto w kaplicy zamurowany. (Lohl. Zeitbucher Bd. IV p. 147 mówi mylnie że pochowany w Tumie na zamku w Krakowie)

Cesarz nie pozwolił zwłoków jego do Lignicy sprowadzić

w Kościele P. Maryi w rynku

Mikołaj dziecina syn Mikołaja Januszowicza Księcia rybnickiego i Barbary (córki Rokiemberga mieszczana krak. a wdowy [illegible] Orienth kupca krakowsk.) + 1452. (nieznane)

W Oświęcimiu
w Klasztorze Dominikanów

1) Kazimierz Książe Oświęcimski † 7 Kwietnia 1432.

W Wolfenbüttel

1) Zofii corki Zygmunta I księżny brunszwickiej.

Nagrobek spiżowy przedstawia tablicę 2 łokcie szeroką, na niej herb w ozdobach orzeł polski w koronie nad hełmem takiż sam orzeł; napis:

Anno MDXXXII Die XXVII.
Martii obiit illustris et incly
tus princeps. d. d. Johannes.
In Silesia dux ultimus Oppolien
Glogovien nec non dominus
Ratiborien zc de Deo et hōi
nibus pietate et beneficen
tia benemeritus Amen..

(Ten Jan był synem Mikołaja I księcia opolskiego i Magdaleny xiężniczki na Brzegu i Lignicy — ta data prostuje Somersberga)

106

Auflösung (Die) kathol. Pfarreien in Schlesien nach ihrem geschichtlichen Verlaufe dargestellt. Schaffhausen 1845.

20 Sgr

107

Neuling H: Schlesiens ältere Kirchen und Kirchl. Stiftungen. Breslau 1884. 8o.

Scriptores rerum Silesiacar. Bd. XII. 4o 1884. 4o

Zeitschrift schles. Band XVII. u XVIII. 1884. 8o.

Regesten zur schles. Gesch. 2te Aufl. 4e Liefer. 1884. 4o

Meckelburg A.: Geschichte der Buchdruckerei in Königsberg 1840.

Wackernagel Das deutsche Kirchenlied Leipzig 1864. 8o 5 Tom. Histor. literat 1031/a-6.

108

Belsner Th. Fünfzig schlesische Gnadenbilder und Wallfahrtsorte (Schlesische Provinzial-Blätter 1865 pag. 197. 269. 342.

(Hausdorf) Fragmente 1811. Band. 4.

109

Anders Carl Fr. Schlesien wie es war. Breslau 1810. 8vo. Hist. 4708

" " Historische Diöcesantabellen in Schlesien. Glogau 1855. 8o. Hist. 7346

" " Historische Statistik der evangelischen Kirche in Schlesien. Glogau 1848. 8o.

Jus 5358

" " Tabellarisch chartographische Übersicht der Kirchensysteme Schlesiens. Breslau 1861. 8vo maj. Geogr. 1850

Ritter J. J.: Geschichte der Diöcese Breslau. Breslau 1845. I Theil pag 74   110   Papst
Herber! Silesiae sacrae origines. Vratisl. 1821 pag 74 h. Zadora.
C. J.

der Besitzungen des Bisthums Breslau vom

Urkundlich wird er genannt in der Confirmations-Bulle (Adrian IV (Romae, IX Calend. 1154) „venerabili fratri Gualtero episcopo Wratislaviensi" (Heyne Joh.: Dokumentirte Geschichte des Bisthums Breslau. Breslau 1860. Tom I pag. 105); dann in einer Urkunde ohne Datum-Angabe (circa 1150), in welcher „Walterus d. g. Wratislaviensis ecclesiae episcopus" das Kloster Canonicorum regularium in suburbio Wratislaviensi in Arena wie auch die Kirche in monte Silentii (Zobten) mit Zehent begabt (Heyne T. I pag. 160); endlich in der Confirmations-Urkunde der Stiftung des Benediktiner-Klosters in Lubens (Leubus) durch Boleslaus [illegible] altus Herzog von Schlesien (in Grodez, A. 1175 in festo Philippi et Jacobi, Indict. VIII) wo es heist: „annuente nec non et rogante d. Walthero episcopo Wratislaviensi" (Büsching: Urkunden des Klosters Leubus. Breslau 1821. pag. 5). — Die Chronica Principum Poloniae (geschrieben im J. 1385, abgedruckt in Sommersberg: Silesiacarum rerum scriptores. Lipsiae 1729 Tom I pag. 13 wie auch in Stenzel: Scriptores rerum Silesiacarum. Breslau 1835 Tom I pag. 156) und der Catalogus episcoporum Wratislaviensium (in Stenzel: Script. rer. Siles. Tom II pag. 133) erwähnen nur, dass Walter Bischof von Breslau den 27 Januar 1169 starb, jedoch ohne Angabe, was er für ein Landsmann war, und welcher Familie er gehörte. — Johan Dlugosch in seinem Catalogus episcoporum Wratislaviensium (abgedruckt in Sommersberg: Sil. rer. script. T. II p. 163 und in Joan. Dlugossii Opera omnia ed. Przezdziecki. Cracoviae 1887. Tom I) berichtet, dass „Walterus Scholasticus Cracoviensis et Canonicus Wratislaviensis, Ducis Boleslai Alti cancellarius, ad Wratislaviensem ecclesiam A. D. 1148 suffectus et provisus ... cum annis 22 in sede Wratislaviensi sedisset, A. D. 1176, VI Calend. Februarii moritur!" — Erst in seiner Geschichte Polens (Hist. Libr. V edit. Przezdzieck. Tom. II pag. 34) unter dem Jahre 1148 bemerkt Dlugosch zum erstenmal, dass Walter Bischof von Breslau der polnischen Nationalität und der Wappenfamilie Zadora angehörte. „Wratislaviensi vero ecclesiae (Walterus Polonus genere praefectus est, Scholasticus Cracoviensis et Canonicus Wratislaviensis ... nobilis de domo Zadora, qui Ecclesiam Wratislaviensem ad id tempus ligneam muro fabricavit, et Ecclesiae Lugdunensis ex Gallis habitum et cultum in eam introduxit." Die Quelle aus welcher

Ueber Statistik des Bisthums Breslau. 111

Breslau (Leuckart) 1826

1/2 Thlr

112

Breslauer Bischofschematismus 1857
(opis kościołów pod archeolog. względem)

Kościoły krakowskie r. 1812
przyłączono do wrocław. dyecezyi.

113

Wrocław Katedra w Synom 1008 r. bysk
odbud. 1150, 3ci raz 1250
pierwsza żona z ojczyzny Frandryi r.
1106 sprow. Augustyanów do Zobter
pod Górkami przeniósł 1148 do Wrocławia
(relief mania trzymająca Kościół nad

zakrystia na Sandomierzu

Klasztor S Wincentego fund 1237
P G Benedyktynów Krak
zburzony 1529
Swię! ossaw (?) fund Kościół
S Bożego
Kościół Dominikanów fund z końca XI wieku
brat Piotra

115

R. 1887 w październiku odkryto w Kościele Katedralnym S. Jana w Wrocławiu, gdy w posadzkę w prezbiterium wkładano płytę marmurową nagrobną dla biskupa Roberta Hertzoga, pod spodem drugą posadzkę kamienną, w której znaleziono osadzone 3 płyty kamienne nagrobne z XIV i XV wieku. Pierwsza wydobyta płyta z kamienia wapiennego wysoka do 2 metry inkrustowana blachą bronzową, na której wyryty wizerunek biskupa stojącego w pontyfikalnym stroju. Nad brzegami płyty biegnie napis majuskułami gotyckiemi bronzowemi osadzonemi w kamieniu na jakiejś stwardniałej massie, z której wiele liter powypadało. Mimo to odczytano napis:

Presul Nankerus electus Cracoviensis
Occidit hic verus translatus Wratislaviensis
Mille trecentenis annis primo quadragenis
In festo Pasche, Deus hunc super ethera pasce.

U stóp postaci biskupa wyryty napis na tymże kamieniu objaśnia iż kości Nankera wydobyte r. 1709 z grobu, złożone zostały w mensie ołtarzowej w zakrystji Kanoników.
— Druga płyta podobnież inkrustowana ma wizerunek biskupa z napisem: Anno MCCCCLXVIIj die XIj decembris

Nisse obiit Reverendus Pater in Deo Dominus Jodocus de Rosenberg episcopus Wratislaviensis hic sepultus. — Nagrobek ten jest z r. 1467. — — Trzecia płyta Stefana biskupa lubuskiego [illegible] [illegible] i sufragana wrocławskiego zmarłego r. 1345, wykonana w ten sam sposób co płyta Nankiera, ma napis:

Mille trecentis annis quinis quadragenis
Exilio moritur Lubecenzis et hic sepelitur
Stephanus antistes, requiem cui Christe piam des.

Wiadomość o tych nagrobkach podał x. J. Polkowski w warszawskiem czasopiśmie Przegląd katolicki z d. 3 Listopada 1887 Nr. 44, str. 691–692 (Nowo odkryte pomniki w Katedrze wrocławskiej w XIV i XV wieku.)

Opisu tych pomników niema jeszcze w dziele: Lutsch Hans: Die Kunstdenkmäler der Stadt Breslau (Verzeichniss der Kunstdenkmäler der Provinz Schlesien I. Band). Breslau (Korn) 1886. 8° str. XIV. 260 – lubo to dzieło zawiera opis pomników i skarbca w Katedrze wrocławskiej. — Ob. Montbach: Schematismus des exempten Bistums Breslau 1857 —

W mieście Kłodzku (Glatz) w Kościele luterskim Garnisons; Kirche – dawniej Klasztor franciszkanów jest nagrobek kamienny na którym wyobrażona P. Maria z dzieciątkiem, pod nią klęczący franciszkan z napisem majuskułami: Ano Domini M°CC°XCIJ (1292) obiit in die pasche beatus Petrus Odranesz Militis.... quiescant ossa." Ob: Lutsch: Die Kunstdenkmäler des Reg.-Bezirks Breslau. Lieferung I: Die Denkmäler der Grafschaft Glatz u. des Fürstenthums Münsterberg (Verzeichniss der Kunstdenkmäler der Prov. Schlesien. II Bd. I Lief.). Breslau 1887. str. 20. — Tego Odranca wspomina Długosz w Żywocie Ś. Kunegundy.

Kanonicy wrocławscy

Johannes Benedictus 1538 – 1565
Stanislaus Burgk. 1504, Cancellar 1519 – 1556
Dobiegast 1523 – 1524.
Johannes Grodeczki 1563, Cancellar. 1565 – 1572
biskup ołomuniecki + 1574
Nicolaus Passek de Gosławice 1565 + 1572
Martin Pilono 1571 – 1590
Thomas Pszonka 1559 – 1563
Hieronim Rozdrażowski 1568, proboszcz
1569 – 1578 + 1600 [illegible] bisk. Kujaw.

Piekarski w Wilnie Teodoz.

Stare-Bilsko na Szląsku ma kościołek gotycki erygowa:
ny r. 1131 z drzewa; r. 1135 zmurowano prezbyterium, r. 1230
nawę a r. 1315 wieżę. Prezbyterium ma stare gotyckie skle:
pienie żebrowane na którego zwornikach: Polski orzeł
z kamienia. Przed ołtarzem nagrobek: „Tu odpoczywa Jan
Katerla 1648". Na prawo wielkiego ołtarza stare ławki
rzeźbione. Na ścianie napis „MEADO fundavit Anno 1135"
Wielki ołtarz szafiasty dębowy na kredowym gruncie ma:
lowany i złocony. W środku P. Maryja obok niej Ś. Stanis:
ław i Mikołaj. Na odrzwiach ołtarza zewnątrz i wewnątrz
8 scen z życia S. Stanisława jako to: Zabicie przez Bolesława,
wskrzeszenie Piotrowina, Orły strzegące ciała, Pogrzeb; Ornamen:
tyka gotycka. Malowidło z r. 1565. Do r. 1447 kościół był parafial:
ny, dziś filia do Bielska

Nissa na Szląsku. August Kastner nauczyciel wyższego gimnazium w Nissie zaczął tamże wydawać Archiwum dotyczące dziejów biskupstwa wrocławskiego (*Archiv für die Geschichte des Bisthums Breslau*) którego dotąd dwa tomy wyszły. Tom pierwszy téj Polski także dotyczącéj publikacyi obejmuje między innemi: Wyciągi z aktów kapitulnych katedry wrocławskiéj od r. 1518 do 1637, o synodach dyecezalnych wrocławskich od roku 1200 do 1655 odbytych, o synodach prowincyonalnych gnieźnieńskich na które aż do r. 1624 kapituła wrocławska swych posłów wysyłała, oraz Spis prałatów i kanoników katedry wrocławskiéj od roku 1500 do 1655 pomiędzy któremi także wielu Polaków znajdujemy. Tom drugi zawiera obszerną historyą i opis klasztoru Cystersek w Trzebnicy skreślony podług źródeł archiwalnych przez Aloizego Bacha a wzbogacony uczonemi i pracowitemi przypisami Aug. Kastnera wydawcy, który do tegoż wydania załączył także plan architektoniczny kościoła klasztornego w Trzebnicy założonego r. 1203 przez Henryka II brodatego księcia szląskiego. Wizerunek medalu bitego r. 1803 na sześciosetletni obchód założenia tejże świątyni, oraz Wyobrażenie grobowca św. Jadwigi w Trzebnicy.

Sprachverhält Schles 1858 119

769018 Einw = 1/4 slav [illegible]

Slaven Linie von Oderberg bis [illegible]

1) Deutschen in preuß Schles 2,470,598
ohne Milit in östr Schles 215572
a) ursprüngliche Deutschen an der Gränze [illegible] Jahrhunderte u [illegible] Einwanderer aus Rheinland, Westphalen u Sachsen b) durch Abkömmlinge von germanisirten Slaven oder Deutschen germanisirte Slaven u Gegenwart deutsch u ganz d. Sitten adoptiren c) [illegible] Sprache u Idiom bewußt [illegible] Sprache

Slaven in preuß Schles 769,008
in östr Schles 228,340
a) Ursprung seit der Völkerwanderung ansässige Wenden Polen Mähren Ureinwohner b) geringe Anzahl Einwanderer oder durch Deutschen [illegible] [illegible] in östlichen Gegenden

[illegible] Zeitschrift [illegible]
[illegible] Oberschlesien

2. 22. 32 [illegible]

1) Wenden in [illegible]
wendg, Rothenburg 40 [illegible]
u. [illegible] im [illegible] andern Krei-
sen 32581 [illegible]
der [illegible]
u. in der [illegible]
[illegible] Stamm [illegible]
[illegible] mengenossen [illegible]
über die [illegible]
[illegible]
[illegible]
2) Polen, [illegible] Wasserpolen
[illegible] mit [illegible]
Polen 53,817 in [illegible]
[illegible]
Breslau – 627 849 in [illegible]
[illegible] Oberschlesien [illegible] 139,984 [illegible]
[illegible]

Jourdan &
Grammatica francese e tedesca in Nizza 1790.
in 8° (f. 4.) [illegible]

[illegible]

Prusy 120

Litwin 150,000

Sorabów 22000

Kaszub 4886

Moraw 47018 Szląsk

Czechów 7753

Mazur 466190

Polaczy Rzesy

Gdańsk.:

Kwidzyn 23800

Wrocław 18,266

Opol 57339

Pozn. i Bydgoszcz 783692

1,624,766

Leszczyński

Wełowieś przez Dzi=

Koiś

5404

Geschichtliche Darstellung der merkwürdigsten
Ereignisse in der K. Kreisstadt Rosenberg
(Olesno) von Jos. Lompa. Kosel 1855.

121

Mowa polska na Szląsku.

Szląsk można powiedzieć że dziś jest dopo:
łowy zniemczonym krajem. Niewspominając tutaj
mylnego mniemania niektórych dawniejszych uczo:
nych jakoby dzisiejsi Niemcy na Szląsku byli za=
bytkami Ligów, Kwadów, Wandalów, Silingów i t.p.
szczepów germańskich pozostałemi z pierwotnej
ludności która Sławianom ustąpić musiała: wia:
doma jest rzeczą że w XIII wieku jeszcze na Szląsku
sami tylko Sławianie mieszkali. Germanizacyja
rozpoczęła się dopiero z końcem XII wieku dopiero
gdy r. 1175 Bolesław I zakonnikom klasztoru
lubuskiego pozwolił sprowadzić osadników
niemieckich. Dyplomata pokazują jawnie iż pomię:
dzy r. 1202–1207 osiedli Niemcy w okolicach
Goldberg, Jauer, Striegau, Landshut, Franken:
stein, Schwibus i r. 1230 w okolicach Lähn,
Freiburg, Zobten, Reichenbach, Zülz, Neumarckt,
Hundsfeld, Ohlau; r. 1225 w Gościencinie (Kosten=
thal) pomiędzy Hłupczycami (Leobschütz) a
Koźlem (Kosel), Germanizacyja ta szerzyła się
więc tak iż z końcem XIII wieku dólny Szląsk
aż po lewy brzeg Odry prawie cały został
zniemczony (Ob: Tzschoppe und Stenzel: Urkun:
densammlung zur Geschichte des Ursprungs
der Staedte in Schlesien und Lausitz und der
Einführung und Verbreitung deutscher Rechte
in diesen Ländern. Hamburg 1832 – Nachträ
ge hiezu von Stenzel in den Arbeiten der
schles. Gesellschaft für vaterländ. Kultur.
1839 st. 186–207; r. 1843 st. 95 – 110. 114 – 119.
121 – 132) Dopiero z początkiem XIX wieku zaczy=
na się język niemiecki coraz silniej na prawym

Wiadomości o języku polskim w Szląsku i o
polskich Szlązakach przez J. S. Bandtkie
(Mrówka poznańska 1821. Tom I Nr. 3 st. 231–
244. Tom II Nr. 4 st. 48–68) przedrukowane
w Rozmaitościach lwowskich.

Granice języka polskiego na Szląsku są: rzeka
Ostrawica płynąca pomiędzy księstwem cieszyń:
skim a Morawą odgranicza od mowy czeskiej
rzeka Opawa granica pruskiego i austriackiego
Szląska, odgranicza od niemieckiej mowy (za Opawą
mówi lud albo po polsku albo po niemiecku; w księstwie
nisy mówią po niemiecku; rzeka Odra dzieli w
księstwie brzeskiem polską mowę od niemieckiej
mówią ~~...~~ po polsku w powiatach bierutowskiem
(Bernstadt) namysłowskiem, baronacie sycowskiem
(Wartenberg) około Milicza, Międzyborza; od
Małej polski odgranicza rzeka Przemsza ten dialekt;
na północ rzeka Widawa (Weide) w księstwie woc:
ławskiem i oleśnickiem czyni gdzieniegdzie granicę
między niemieckiem a polskiem
O mowie polskiej na Szląsku pisze: Christiani Meisner:
Silesia loquens Vitembergae 1705. 3½ ark (wypis
w Dobrowsk. Slowanka T. II p. 118) J. S. Bandtke:
Analecten zur Kunde des Ostens von Europa
Breslau 1802. 8o. st. 270–278 – Der Hoch-
und plattpolnische Reisegefährte für einen reisenden
Deutschen nach Südpreussen und Oberschlesien. Breslau
1804. 8o. st. 136. – Dobrowski Slovanka Tom II
p. 118. – R. 1705 jeszcze w żmigrodzkiem (Trachen=
berg) państwie mówiono po polsku
Bandtke liczy w Szląsku dolnem 100000 a w górnem
500,000, w Cieszyńskiem ~~...~~ 100,000 ludu polskiego

Język czeski w urzędowaniu ustał na Szląsku 1740

J. G. Berndt: Versuch zu einem schlesischen Idiotikon. Stendal 1787. 8º. st. 32. 168.

K. O. Hoffmann u. W. Rös: Schles. Lieder (poezye) mit Zeichnungen von Hoffmann. Berlin 1840. 16º.

brzegu Odry rozszerzać. W Twardowicach (Fes:
tenberg) Goschütz, Wüstendorf koło Wrocławia
(Dobrykowice) i w innych miejscach gdzie jesz:
cze r. 1815 cała ludność po polsku mówiła dziś
już samych Niemców widzimy; miasto Trzebni:
ca dziś czysto niemieckie jeszcze w r. 1815 było
do połowy polskie; a okręgi Polski Sycow,
(Polnisch Wartenberg) i Namysłow (Namß:
lau) dziś są mocno z Niemcami zmiesza:
ne tak iż wkrótce w nich język polski
wygaśnie.
Granica języka polskiego i niemieckiego
na Szlasku podług dzieła (Über deutsche
Dialectforschung: Die Laut- und Wort
bildung der schlesischen Mundart. Ein
Versuch von Dr. Karl Weinhold. Wien
1853. 8º. strona 17) dziś są następujące
Poczynając od północy idzie granica od
Heinrichsdorf (w obwodzie milickim)
przez Perschnitz, Frauenwalde, Maliers,
Gr. Graben, Briese, Pontwitz, Reßewitz,
Galbitz, Woitsdorf, Windisch-Marchwitz
koło Fürsten-Ellgut południowo
do Mülatschitz, Laskowitz, Zindel. Od:
tąd tworzy rzeka ~~[illegible] ([illegible])~~ Odra
granicę aż do ujścia Kładzkiej Nissy
(Glätzer-Neiße). W lewej części obwodu
oławskiego mają wioski Zedlitz, Zott:
witz i Gr. Peiskerau ludność miesza:
ną niemiecką i polską. Od ujścia rzeki
Nissy idzie granica języka polskiego
koło Schurgast
przez Karbischau, Dambrau, Brande,
Poln. Neudorf, Przichod koło Friedland

do Steinau; stąd obraca się na wschód ku Chrzelitz, Ober-Glogau i pomiędzy Leobschütz a Kostenthal ciągnie się do Hultschkau. Tu stykają się języki morawski, polski i niemiecki. Wsie niemieckie które graniczą z wsiami mówiącemi po morawsku są: Babitz, Hohndorf, Zauchwitz, Wanowitz, Deutsch-Neukirch, Bieskau, Katscher, Tröm, Rösnitz, Dirschel, Piltsch, Posnitz, Branitz, Kreutzendorf, Gr. Herlitz, Eckersdorf, Alt- und Nieder-Lubitz, Zechsdorf, Wiegstädtl (po morawsku zaś mówią w Möltsch, Skrzipan, Schlatten), Wagstadt, Gr. Olbersdorf. — Wsie polskie które graniczą z wsiami w których lud po morawsku mówi są: Hultschkau, Matzkirch, Poln. Krawarn, Makau, Janowitz, Benkowitz, Tworkau, Krzizanowitz, Oderberg, Mährisch-Ostrau. Odtąd dzieli rzeka Ostrawica Polaków od Morawian.

W niższym Szląsku są jeszcze w obwodach Grünberg i Freistadt koło polskiej granicy do 500 Polaków.

W zachodnim cyplu hrabstwa Kładzkiego (Glatz) żyją Czesi we wsiach: Tscherbeney, Kudowa, Schlanei, Brzesowie, Jakobowitz, Strassenei i Bukowine; prócz tego są czeskie kolonie z czasów husyckich: Hussinetz, Podiebrad, Mehltheuer, Lentsch i Töpfendorf w obwodzie Strzelińskim (Strehlen), z czasów braci czeskich: Tabor (koło Polskiego-Sycowa zolwichs Wartenberg) i Friedrichgrätz (koło Opola). Wogóle żyje w pruskiem Szląsku około 10,000 Czechów.

Prócz tego są na Szląsku Wendzi czyli Łużyce.

Idiotikon szląski:
najemnik (dzierżawca) szyndzioły, szczudły (gonty) mocki (wiele) zagłoba (frasunek) frelka (panna) otrok (kawaler) dawka (podatek) miano (majątek) oszydzić (oszukać) starka (babka) strewiki (trzewiki) zdzwierze (drzwi)

Wskutek stosunków politycznych dwie trzecie części Szląska zniemczało, jedni z własnej woli drudzy gwałtem; wszak wiadomo z dzieła Stenzel Urkundenbuch str. 622 iż wrocławski biskup Jan Roth r. 1495 chłopom wsi Woitz koło Otmachau nakazał w przeciągu 5 lat nauczyć się po niemiecku inaczej ich cierpieć nie będzie i wygoni (under em nicht dolden sunder von dan jagen)

Bemerkungen über die Mundart der polnischen Niederschlesier. Ein Beitrag zur Kenntniss der polnischen Dialekte von Robert Fiedler Pastor in Medzibor. Breslau Verlag und Druck von Wilhelm Gottlieb Korn 1844. 8o str. 39.
jest tu między innemi kilkadziesiąt słów i wyrażeń szląskich 20 pieśni gminnych – Historia o wilku wędrownym (proza) Jako drużbowie gości na wesele proszą (proza) List (proza)

W dolnym Szląsku mówią po polsku w obwodach ~~Oels Ohlau~~, Namslau, Wartenberg, Kreutzburg i poczęści w Brieg, Ohlau, Oels około 100,000 do 120,000 ludzi. W całym zaś Szląsku jest 57 ewanielickich zborów w których po polsku kazania mówią.

Wymawiają a jako o czasem jak au (rauz = raz) ę jak a (woda = wodę) w środku jak an (banda = będę) y jak u (mun = młyn) ch jak f (miefch) cz jak c (cękaj = czekaj) ~~[illegible]~~ sz jak s (syc = szyc) szcz jak sc (scęście = szczęście) ż jak z (zyd = żyd) ł jak u (uaska = łaska) instrumentalis mają liczbę podwójną (dwie nodze) bratowie ja był oma zamiast ami (rękoma) tys był my są, wyście są, oni są
drzadło = zwierciadło, kaduch = Schraubfinder, wieluk Zinkofen, koncewie ein Klan, kopeć Rink, haruszy ein Futer, pozimek Frühling, oszydzić = betrügen, opić = vorwerfen, kodrować się bairlen sich, raczy sogleich

Ł często jak n = przedan (sprzedał); a jak o (n.p. mocie (macie) ę, i ą jak ęn i ąn (wogóle rhinesmus bardzo wybitny n.p. szkodąn)
Słowa: hutnie (bardzo) poganka (tatarka) farasz (pleban) woźnica (sztangret) czapka (kapelusz) myczka (czapka) mełcarz (piwowar) wzdycki (zawsze) gorlić się (gniewać) przajać komu (sprzyjać) gorlić się (gniewać) kiszka (zsiadłe mleko) drzewko (baryłka, sądek) szklanka (flaszka) kłaki (kalarepa) galoty (spodnie) porączyć się (witać) porączka (komplement) zadek (tył) topić (palić) picować (popasać) zradło (zwierciadło) masarz (rzeźnik) kiendrozie mięso (wieprzowina) prawić (mówić) cuda pachać (figle stroić) ciepać (ciskać) ostuda (złość) wyzgierny (swawolny) luto (smutno) janoc (zaiste) kuli temu (dlatego)

Próbka narzecza w Szląsku pruskiem.

Katarzyna: Gdzie idziecie pani kmotra?

Anna: Doma idę, kupiłam w mieście woniaczki (bukiety) dla dzie=wuch, które jutro przyjęte będą do świętej wieczerzy (komunia). A wy co niesiecie?

Katarzyna: Kwasne, (ocet) jarzęgi (śledzie) i inne rzeczy którychem w mieście nakupiła od kramarza.

Anna: Kramarz ma piękny statek (majątek) u nas we wsi; dom jak w mieście, a do tego grunty bardzo dobre.

Katarzyna: Jego nianko (ojciec) miał jeszcze piękniejszy statek w Byto=miu, ale go predał. Ale tam baczę idzie ktoś; podobno on z naszej wsi. ~~Ale jest~~ O to jest pisarczyk.

Anna: Panie pisarczyku, dokąd oni idą, czemu nie jadą; wszakże mają konie

Pisarczyk: Rad chodzę piechty. I wczoraj tu przyszedłem piechty z panacz=kiem (księdzem) waszym. Poczekajmy on tu niezadługo nadejdzie teraźki.

Anna: Szczęść Boże! ojcze duchowny.

Katarzyna: Boże pomóż ojcze duchowny, piechty idą oni, a mają konie.

Pastor: W lecie lubię piechoto chodzić bo to zdrowo. Człowiek i tak mu=si dosyć siedzieć.

Anna: Pozwólcie nam razem iść

Pastor: A kiedy będzie sprząd (zaręczyny) córy waszej z Jurgiem (Jerzym)?

Anna: Niezadługo, może w drugim tydniu; a wesele po opowiedziach (za powiedziach) jak się należy za dwa tygodnie.

Pastor: Teraz przecież dał Pan Bóg pokój; córka wasza pracowita i żenich (pan młody) jej dobry człowiek. Pan Bóg im poblogosławi.

Katarzyna: Dobra dziewucha panna bruta (panna młoda) warta też takie=go żenicha.

Anna: Toć ò to Pana Boga prosimy, żeby był pokój; kiedyby wojny nie było, była by się dawno córa moja wydała.

Pisarczyk: Zapewne, bo toć szumna i harna (ładna) dziewka, a parobka też dostanie uczciwego.

Katarzyna: Nie będziemy doma, jak o jednej (godzinie pierwszej)

Anna: Rychlej będziema, jak będzie dwanaście. My nie idziemy polekku, ale dosyć wartko, chociaż my już jesteśma stare baby.

Katarzyna: Prawda, ale bieda dokuczyła nam przez ciężkie czasy, a to włazi w nogi. Wiele bydła nam upadło, bo mór był u nas.

Pastor: Co Pan Bóg wziął, to może znowu oddać, nie trzeba tracić nadziei.

Katarzyna: Toć to człowiek w nadziei żyje; inaczejby już nie wytrzymało się na świecie.

Anna: I mnie łapa (świnia) zdechła, a bardzo była tłusta.

Katarzyna: Wiem, bo mi mój stary śmierduch (mąż) co z Górnego Szlarka jest, powiedział, że haniebna (bardzo wielka) była.

Anna: Wam lekcej znosić szkodę, bo wy więcej macie jak ja.

Katarzyna: Szkoda zawsze szkodą. Gbur czuje szkodę tak dobrze, jak ogrodnik albo chyżnik (chałupnik) każdemu bieda dokucza i każdego trafia; i pan wie gdzie go boli, i wycieżnik (który w osobnej chałupie siedzi) i łodnik (szyper) i rybitw i rzemieślnik i każdy człowiek na świecie.

Anna: Prawie macie, pani kmotra.

Pisarczyk: Już to zawsze mądrze gwarzy nasza ciotka (stara), bo i ujek (starszy) mądre chopisko.

Katarzyna: żartujecie panoczku!

Pisarczyk ~~Katarzyna~~: Nie żartuję, ale prawdę mówię. Ale kiedy moja gwara (mowa) wam się nie podoba, to zaśpiewajmy lepiej co wesołego, śpiewkę jaką.

Katarzyna: Stare baby nie śpiewają. Śpiewajcie panoczku sami.

Pisarczyk: Czyńże ze mną, co chcesz
Obracaj mię jako chcesz
Od wieczora do rana
Jam jest twoja poddana.

Anna: Aboście to dziewucha, żebyście takie rzeczy śpiewali. Oto po-

wiedzcie nam lepiej, kiedy będzie przyleżytość do Wrocławia. Bo jabych chciała coś przez nią tam posłać.

Pisarczyk: Przyleżytość piechty zawsze jest co dzień. Ale furą rzadko kiedy. Jeżeli wasze dziewuchę chcecie ze mną posłać, to ja ją wezmę.

Anna: Takiemu ptakowi nie radabym ja jej powierzyć. Sokołowi nie trzeba powierzać gołębicy. Moglibyście co onaczyć z nią.

Pastor: Ten pan nie sokoł, możecie mu wierzyć. Nie zrobi on nikomu krzywdy

Anna: Ojcze duchowny, co im wierzę, nieradabych komu innemu wierzyła.

Pisarczyk: Za pokojem (kontent) jestem z mowy ojca duchownego, widzicie, jak o mnie dobrze sądzi.

(Mrówka poznańska 1821. Nr. 4.
Tom II st. 48-54.)

Dialekt szląski.

Der Hoch= und Platt= Polnische Reise= Gefährte für einen reisenden Deutschen nach Süd= Preußen und Ober= Schlesien. Nebst einer Anweisung zur Selbst= Uebung dieser Sprache von einem in jener Gegend wohnenden Verfasser. Breslau und Leipzig, bei Adolph Gehr 1804. 8o. str VIII. 136

): Ciekawa ta Książka napisana r. 1800 przez E. G. H. mieszkającego w Księstwie Opolskim stanowi ważny przyczynek do dyalektologii mowy polskiej. Autor dzieląc mowę polską na dyalekt: Małopolski właściwie szląski (Plattpolnisch) i wielkopolski czyli zwyczajny polski (Hochpolnisch) porównywa oba te dialekta z sobą przytaczając różnice gramatyczne, wokabularze i rozmowy po szląsku i po polsku.

Fischer: Auszug der Volksfeyern im Riesengebirge
Jauer 1821. 8.

Schüßer A.: Volksmährchen der Schlesier. Breslau 1801.
ogrzyfie 1 – 84.

126

bankiecić - użytować

bedynter - służący
cera - córka
cesta - droga
chasa - czeladź
czakaczka - udział nieproszo=
nych gości przy muzyce na
weselu.
chynąć - rzucić
dożerny - uszczypliwy
dyćki - zawsze (pleonasm.)
dwierze - drzwi
dziepro - dopiero
falować - brakować
ferszonować - oszczędzać
fleki - plamy
folwarter - zarządca
fusy - wąsy
ganba - (hańba), wstyd
gor - nawet (ger)
gospodzki - oberzysta
harynek - śledź
hnet - wnet
holberdo - stój (Halt wer da)
honem - spiesznie
howado - bydło.
hneda - wnet

banować - żałować.

borák - nieborak
brzym - modrzew
chaśnik - domownik

chudobny - biedny
chwost - ogon
chneda - wnet

dziewucha - dziewczyna
dyrgotać - szczebiotać, paplać
dyć - ano
dziedzina - wieś
dziepro - dopiero
dziwać się - patrzyć
dziedziniak - chłop mający grunt
daremnikować - próżnować
dziwoki - dzikki
gardyzon - garnizon
gorki - gorący
gawiedź - bestyja
gaździna - gospodyni
grom - piorun
grzmotny - skromny
gospoda - oberża
gdyrny - zrzędny
giezła - zwierzchnia suknia.
haszpa - zasuwa
halaneer - najemnik
harenda - karczma

doczkać - poczekać
dzierzyć - trzymać
drzyk - pomysł plan
dorządzić - dobudzić
dożynka - dożynki

facka - policzek
felczar - lekarz

galan - kochanek
glan - muł

faleszny - fałszywy
fajnacki - doskonały

godzinki - zegarek

Kusek - kawałek
mieniej - mniej
miń - mniej
masarz - rzeźnik
masnota - tłustość ~~[illegible]~~ dostatek
myślonki - myśli
masztala - stajnia
miech - worek

jejego - jej
jeny - tylko
jach - ja
jowejkać - narzekać
Kauniec - tak gdzie się gęsi pasą
Klupnąć uderzyć
Kapke - trochę
Kabat - suknia sukienna
Krasota - piękność
Kozeut - sprawa
Kapsa - kieszeń
Kminkula - wódka kminkówka
Koczar - powóz

Łach - gałgan
lebo - albo

latos - tego roku
lutość - żal
Łoński - tegoroczny
mądrak - mędrzec
mamrać - mruczeć
markocić się - kłopotać
mierzyć się - brzydzić się
modry - niebieski
nazdać - nadać się
nazdawać - zarzucać
nasterczyć - narzucić
najść - ~~[illegible]~~ naleźć
niechać - kazać
odchynąć - odwrócić

oderknąć - odezwać się
obchód - towarzystwo
oprawić - zbić.
ostra - wódka

isto - rzeczywiście
kany - kędy
kań - gdzie
kiela - kilka
kiery - który
kładziwko - młotek
kludzić - prowadzić
kopyrtać - koziełka przewracać
krajski - starosta
kunirować - dokuczać.
kłobuk - kapelusz.
kohut - kogut
lasztowka - jaskółka
łacny - tani
lecy kiery - lada który
luto mi - żal mi
lutować - litować
łowić - szukać
łodka - misa do mleka
łza - można
moc, mocka - wiele
muski - mężczyzna
na schwal - umyślnie
na spadek - ~~powrotem~~ na powrót
nawszczywić - ~~z~~odwiedzić
niemoc - choroba
opica - małpa
oszkliwy - brzydki,
oszydzić - oszukać
owięzie mięso - wołowina
ożrać się - upić się

ożralec - pijak.
piznąć - machnąć, uderzyć
plac - podwórko
paża - pacha
porząd - wiąż
poręcznik - opiekun
przać - sprzyjać
przeca - przecie
przyleżytość - sposobność.
rechtor - nauczyciel
rządzić - mówić
rzecz - mowa
siedlak - kmieć wiejski
świeczyć - ładnie się wydawać
sturzyć - trącić
szkucina - szczecina
szumny - ładny
szyc - strzelec
szkrób - skrobia
szpas - żart
sztudér - piśmiennik
szymfować - łżyć
tesarz - cieśla
truwła - skrzynia (Truhe)
uhry - Węgry
unterholtunek - zabawa
wozimać się - zapalać się
wachtarz - stróż
wanżyrować - awansować
wólkiery - którykolwiek
wosterczyć - wetknąć
wiec - rzecz

opatyka - apteka
paradzić - pysznić się
piekielniczek - bies
paniczka - pani
płahetnik - czarnoksiężnik
przyodziały - przybrany
prądlina - miejsce ~~do~~ prania
pytać - prosić wrzecie
przeinaczyć - przemienić
prawić - mówić
podany - podobny
raczyć - szczęstować
roztomajty - rozmaity
rża - żyto
rodny list - metryka
sakuleński - przeklęty
spichać - spieszyć
stwora - postać
swarzyna - koladyja(?) podwieczorek
uczęstowanie
szak - wszak
szacić - przyodziewać
światowiec - obieży świat
szatański - djabeł
szpatny - brzydki
~~[illegible]~~ starzyk - dziad
smyk - złodziej
sznajdrować - trząść
schmatnąć - porwać
trzeja - trzeba
tragacz - nosiadło.
utarżyć - zarobić
wynuchcić - wyszukać, odkryć
wie - więcej
wielkuczny - ~~wielki~~, duży
woljaki - bylejaki
wiesiele - wesele
wydzierżyć - wytrzymać

Poznać prosię po głosie.
położe - pokos
przestrojka - nierządnica
pichnąć - ukłóć
poręczyć - kazać (Schaffen)
pszenka - pszenica
pastuszyniec - pastestwo
Pan Bożek - Pan Bóg
poszęsna - poczesne
przodownica - pierwsza żniwiarka
rozżnąć - rozżarzyć, zapalić
rufijak - złoczyńca
szeplec - mówić.
sztapy - stopy, ślad zwierzęcia
snopel - intopiec mały
śmiewk - żarok
strom - drzewo

wyćwika – nauka
~~[illegible]~~
sosturzyć – wepchać
wysnażyć – przygotować
wachować – odbywać straż
wyszkumać – wyszukać
wysmyczyć – ukraść
wyćpać – wypchać
woniać – pachnąć

wyczytać – zarzucać
wyrychtować – wykonać
zarmucić się – smucić się
żenich – pan młody
znomy – znajomy
zwyrtać – obracać
żydlik – półkwarty (miara)
żeńska – kobieta
żech – żem
zchmatnąć – porwać
żrać – śmiać się
żeniaczka – ożenienie
żałować – skarżyć, procesować
zazwać – zaprosić
zaćpać – zatkać
zmyknąć – uciec
zrzadło – zwierciadło
żyła – bat, bykowiec
zdybić – ukraść
zżynka – żniwo
żeleźnica – kolej żelazna

Obiecki podniecki
Gazdy oko gnoi rolę

poſtrzedniczka – ſtarſza dziewka
ſłużąca
pogonicz – paſterz
przetermanić – przepuścić
obieł – nabiał
wajca – jaja
kwaretka – kwaterka
łowić – pojąć, ſzukać
zarok – najem
dwacetnik – dwudzieſtówka
lecykany – byle gdzie
Koczara – ~~[illegible]~~ kareta.
otopić – ogrzać
podrzyty – podarty
groźnie – bardzo
starzyczek – ſtaruſzek
szkryfki – litery
pojerzyć – pożyczyć
żemlarka – ſprzedająca bułki
papulaty – pękaty
szactwo – ſuknie
sznurka – ſznurówka
strzewik – trzewik
Kabatek = kaftan
szafwolk – chuſtka
jeśi – jeżeli
proſtula – koſzula
grotek – garnek

zaniewidzieć – oćemnieć
pinkawka – makolągwa
ſtrom – drzewo
lumpaczka – lamperteria
zczujnieć – ~~pilniejszym się ſtać~~
czulſzym się ſtać
wałnąć – uderzyć
merknąć – mruknąć
wchynąć – porzucić
Łać – łająć
czujny – czuły
wygra – wygrana (Treffen)
miano – imię
galanka – Kochanka
cudować – narzekać
oddawka – rekrutacyja
pawłaczka – przedſionek, ganek
ujec – wujaſzek
ſztwiertnia – ćwierć
zawiszczyć – zazdrościć
osnażyć – ubrać, wyſtroić
snażny – czyſty chędogi
dzecio – dziecię
paſzczekliwiec – złoſliwiec
Wasserpolak – ſzlązak (od mnoſtwa
ſtawów czyli rybników)

Beiträge zu einem schlesischen Wörterbu-
che von Dr. Karl Weinhold Wien ~~[illegible]~~
1855 (Anhang zum XV u XVI Bande der
Sitzungsberichte der philos. histor. Classe der kais. Aka-
demie der Wissenschaften. Wien 1855
St-110.

131

z rkpsu BJ 5404

132

Jemielnica – Himmelwitz
Jawor – Jauer (Jawórz)
Kamieniec – Camenz (Kamjenc)
Kwisz rzeka – Queis

Nazwy miejscowe w Szląsku.

Baborów – Bauerwitz
Biała (Biała Sól) – Zülz
Bieruń – Berun
Bladzienin, Władzienin – Bladen (w.) (wieś w reg. opolsk.)
Borowo – Bohrau (wieś)
Byczyna – Pitschen
Bytom – Beuthen
Bukowa – Lüben
Bierutów – Bernstadt
Brzeg – Brieg
Bystrzyca – Habelschwerdt
Bolesław – Buntzlau
Bolesławice – Bolkenhayn
Bukowo – Lüben
Czerniawa (Czernina) – Tschirnau
Cieplawoda – Warmbrunn
Cerekwica – Deutsch Neukirch
Dobrodzień – Guttentag
Duszniki – Reinerz
Dębice – Daubitz
Dzierża – Diehsa
Furląd (Frydląd) – Friedland
Frankstejn – Frankenstein
Frybork – Freiburg
Freino – Freihan (wieś)
Gliwice – Gleiwitz
Głogówek, Górny Głogów – Oberglogau
Głupczyce (Głubczyce) – Leobschütz
Gorzów – Landsberg O.S.
Grodków – Grottkau
Gryzobór – Grüssau
Góra – Guhrau – Gorów
Górka – Gol. Kad.
Głogów (wielki) – Glogau
Jawórz – Jauer
Hradek – Wünschelburg
Hajnów – Haynau
Hyrszkow – Hirschau
Kietrz, Kaczor – Katscher
Kluczbork – Kreuzburg O.S.
Koźle – Kosel
Krapkowice, Krapowice – Krappitz
Królewska Huta – Königshütte
[illegible]

Krzenowice – Kranowitz
Kant – Canth (w regencji wrocław.)
Karłowiec, Karłowa – Carlsmarkt
Kłodzko – Glatz
Kożuchów – Freistadt
Kutów – Wittichenau
Kutłów – Kuttlau
Kwaryc – Quaritz
Libawa (Lubawa) – Lieban
Legnica – Liegnitz
Lubań – Lauban
Mikołów – Nikolai
Międzyborze, Międzybor – Neumittelwalde
Miedziana góra – Kupferberg
Mużaków – Muskau
Niemiecka Cerkiew – Deutsch-Neukirch
Niemodlin – Falkenberg
Nisa – Neisse
Namysłów – Namslau
Niemcz – Nimptsch
Nowytarg – Neumarkt
Nowemiasteczko – Neustädtel
Odmuchów – Ottmachau
Olesno – Rosenberg
Opawice – Tropplowitz (wieś)
Opole – Oppeln
Oława – Ohlau
Oleśnica – Oels
Paczków – Patschkau
Pokój – Carlsruhe O.S. (wieś)
Prudnik – Neustadt O.S.
Prusków – Proskau (wieś)
Pszczyna – Pleß
Pyskowice – Peiskretscham
Psie pole – Hundsfeld
Prusnica – Prausnitz

Łańcut – Landeshut
Leśnica – Leschnitz
Lewin – Löwen (Lipie)
Lwiągóra – Löwenberg
Leśnica – Lerchnitz (i Chełm)
Leypa – Lieban.
Łoży – Lohsa
Partowice – Parchwitz
Pilichowice – Pilchowitz (wieś)
Przewoz – Priebus
Przemyków – Priebkenau

3

Pilchowice

Partowice - Parchwitz
Przewoz - Priebus
Przemysłow - Priemkenau
Racibórz - Ratibor
Rychtal - Reichthal
Rychwałd - Reichwalde
Rudy - Raudten
Ścinawa nad Odrą - Steinau
Sośniczowice Sośnowice - Kieferstädtel
Szprotawa - Sprottau
Strzelce wielkie - Groß Strehlitz
Strzeleczki, Strzelce małe - Klein Strehlitz (wieś)
Święta Anna - Annaberg
Szurgoszcz - Schurgast
Sobótka - Zobten
Srebrna gora - Silberberg
Środa - Neumarkt
Straburek Stamburek - Trachenberg
Stróża - Stroppen
Strzegom Strzygów - Striegau - Stzygów
Strzelce małe - Strelitz
Ścinawa - Steinau
Sudzice - Zauditz (wieś)
Strzelin - Strehlen
Świdnica - Schweidnitz
Syców - Wartenberg
Szurgoszcz - Schurgast
Sława - Schlawe
Tarnowskie góry - Tarnowitz
Toszek - Tost
Twardagora - Festenberg
Trzebnica - Trebnitz
Uraz - Auras
Ujazd - Ujest
Wałbrzych - Waldenburg
Wołczyn - Konstadt
Wielowieś - Langendorf (w.)
Wodzisław Włodzisław - Loslau
Woźniki - Woischnik
Waldenbork, Wałbrzych - Waldenburg

Wąsosz - Herrnstadt
Wiązow - Wansen
Wyńczyk - Winzig
Wolawa, Wołow - Wohlau
Wrocław - Breslau
Wartenberg - Syców
Wleń - Lähn
Wiednice - Wiednitz
Wojereży, Worzyce Wojerzce - Hoyerswerda
Ziębice - Münsterberg
Żary, Żarow - Sohrau
Zawidow - Seidenberg
Żuława - Sulau
Żabor - Saabor
Żegan - Sagan
Zgorzelic Zgorzelec - Görlitz - Zgorzelec
Zielona góra - Grünberg
Złota góra - Goldberg - Złotoryja

Lipsk
~~Kamjeńc~~
Dražďany
~~Lubań~~
Kulow
~~Zhorjelc~~
Kalawa
~~Wojerecy~~
Gubin
Luboraś
Mischno
~~Mužakow~~
Budyschin
Trěbule
Khočebus
Mitoraś

TYTUŁ …ku, rok, drukarz, nakładca, miejsce …minów, stronnic, kart, rycin, map, …anów. — Rytownik.	Liczba	
	Inwentarza	Materyi
	Otrzymano w r. 189	
	Cena księgarska	
	Oprawa	

Pieśń gminna szląska
(z okolic Cieszyna)

W ogrodzie stromeczek, a pod nim listeczek
Kań sie mi też podział ten mój galáneczek?
Czy go woda wzięła, czy go zamuliła,
Czy go sobie inna panna namówiła?
Gdybych ja wiedziała, że mi się ma dostać
Wolałabych ja mu po felczara postać;
Nie pomoże felczar, ani drogie maści,
Bo już spoczywają w grobie jego kości.
Nie banuj dziewczyno o trupa jednego,
Możesz sobie wybrać z tysiąca innego;
A choćby ich było jako w lesie szyszek,
Żaden niemasz taki, jak mój nieboszczyczek!
(Gwiazdka cieszyńska 1855 Nº 7)

Pacierz polski na Szląsku. (Z ustaw synodalnych r. 1446 biskupa wrocławskiego Konrada _ edit. Norimberg. 1512.)
Otcze nass genz gsi na nyebesach oswyentcze gmye twe budz twa wuola: yako na nebi tako na zemy. Cleb nass wssedny day nam dissa odpusstz na nasse wyny yako my odpusstiame nassim wynowatczom. Ee newodyz nas na pokusschenya ale zbaw nas od zleho. Amen.
Sdrawa Maria milostczi pylna Bog s tabu blogusslawyenas ti myezi newyesticzami bogiwlaweny owocz plod brzucha twego swantego iesus christus. Amen.
Uyarze w Boga otcza wssehmogucziego tworzitala nyebe y zemi e w Ihesu Crista sina gego gedynego pana nassego genz se poczul duchem swyentim poradil se od Marie dyewicze umanczon pod Pyltrowim sundim ukrzizowan umrl pogreben wstupil do pekla trzeti dan zmrtwichwstal wstupil na nyebessa sedy na prawiczi boga ocze vssechmogucziego gm przigdcze sanindicz zyeve y martye: wierze w ssuencego ducha swientu czierkau obiecssim swientich obczouanije odpusstianije grziechow smrtwichwstanije a

potom viecznij pe ziebie. Amen.

Pieśni ludu polskiego w Górnym Szląsku z muzyką zebrał i wydał Juliusz Roger Dr. med. Wrocław, H. Skutsch (dawniej Schletter) 1863. 8vo kart 4, str. 271 (drukiem Grassa Bartha i spółki) – Obejmuje 546 pieśni, między temi wiele miejskich.

Pieśni ludu śląskiego z okolic Cieszyna, zebrał Dr. Andrzej Cinciała notaryusz w Cieszynie. Kraków, w druk. Uniwersytetu Jagiell. 1885. 8vo k. 2, str. 127. IV i k. 1. (Osobne odbicie z IX tomu Zbioru Wiad. Antrop. Kraj. Akad. Umiej.) – Obejmuje 402 pieśni.

Przysłowia i mowy potoczne ludu polskiego w Szlązku, zebrał Józef Lompa. Bochnia, nakładem i drukiem Wawrzyńca Pisza 1858. 8vo str. 36.

Przysłowia, przypowieści i ciekawsze zwroty językowe ludu polskiego na Śląsku w Księstwie Cieszyńskiem. Zebrał Dr. Andrzej Cinciała notaryusz w Cieszynie. Cieszyn, nakładem autora, drukiem Henryka Feitzingera i Sp. 1885. 8vo str. 47. – Obejmuje 948 przysłów.

Zarysy życia ludowego na Szlązku przez Lucyana Malinowskiego. Z kartą etnograficzną. (Odbitka z Ateneum.) Warszawa, drukiem Jana Jaśkowskiego, 1877. 8vo str. 95 i mapka kolorow. – Jest tu opis ubiorów, zwyczajów, zabaw, tańców, wesela, pieśni, podania i t. p. pruskiego i austryackiego Szlązka.

Listy z podróży etnograficznej po Szlązku przez Lucyana Malinowskiego (w piśmie krakow. „Na dziś" Tom I. str. 289.)

Beiträge zur slavischen Dialectologie von Lucian Malinowski. I. Ueber die oppelnsche Mundart in Oberschlesien. Leipzig 1873. 8vo.

Bemerkungen über die Mundart der polnischen Niederschlesier vom Pastor Fiedler. Breslau 1850. 8vo

Vlastenecké putování po Slezsku. Obrazy národopisné, historické a kulturní z rakouského i pruského Slezska, sepsal Dr. Frant. Sláma. (Z našich a cizích vlastí; illustrovaná Bibliotéka novel a cestopisův, redaktor Ferdinand Schulz. Číslo V.). V Praze, tiskem a nákladem J. Otty, 1886. 8vo maj. str. 584, z 118 drzeworytami. (5 złr. 40 kr.)

(Bohuš Lepař:) Historické hovory o našem Slezsku. Praha (Kytka) (1881. 8o str. 48. 30 kr.

Vincenc Prasek: Rodáci z Opavska a Frýdecka. Opava 1885.

František Bartoš prof.: Lid a národ (Moravská Bibliotéka). Díl V.) Vlastivěda Slezska.
Velký Meziříč, 1883. (Obyczaje, terminologia Wałachów na Morawie i Szląsku).

Peter Anton: Heimatkunde des Herzogthums Schlesien. Teschen (Karl Prochaska) 1880. 8o str. 104 50 kr.

Peter Anton: Das Herzogthum Schlesien. (Die Länder Oesterreich-Ungarns in Wort und Bild, herausgegeben von Dr. Friedrich Umlauft. IX Band). Wien (Karl Graeser) 1884. 8vo str. 188 (mit Holzschnitten)

Peter Anton: Volksthümliches aus Oesterreichisch-Schlesien. Troppau (dr. v. Riedel) 1867. 8o I Band (Volkslieder). II Band (Sagen, Bräuche) str. XVI. 288. 26.

Waniek Gustav: Zum Vocalismus der schlesischen Mundart. Ein Beitrag zur deutschen Dialectforschung. Bielitz (Fröhlich Com.) 1880. 8vo str. 52. 70 kr.

Bystroń Jan: O mowie polskiej w dorzeczu Stonawki i Łucyny w Księstwie Cieszyńskiem. (Osobne odbicie z XII Rozpraw Wydz. filologicznego Akad. Um.) Kraków 1885. 8vo str. 110.

Malinowski Lucyan: Studyja śląskie. Osobne odbicie z IX tomu Rozpraw Wydz. filologiczn. Akad. Umiej. str. 257–359). Kraków 1882. 8vo

136

Emil Erbrich (z Raciborza)
Album polnischer Volkslie
der der Oberschlesier Bres
lau 1869 F. Gebhard's
Verlag 8° XIV 68 (10 Sgr)
obejm 54 pieśni z Rogera
Ruda (Volkslieder aus Ober
schles.) Cassel bei Frei
schidt 1865 25 pieśni
p. Hoffmann von Fallersleben

Roger: Volkslieder
der Schlesier nie Ilom
Hanns Hellmann
Schlesische Provin-
zialblätter: Rube-
zahl

Elvert Geschichte der histor. Literat. Mähr u. Schles.
2 f. 30. Brünn 1850.

137

138

Charakterystyka Górali
w Szląsku

Mittheilungen der k. k. geograf.
Gesellschaft. IV Jahrgang

p. 37.

No. 108.

K. F. KÖHLER'S

in Leipzig

Antiquarische Anzeige-Hefte.

139

Tygodnik Cieszyński pismo poświęcone rzeczom naukowym, przemysłowym i gospodarskim 1849. 8o. Nr 1 (d. 1 Września) — Nr 13 (d. 22 Grudnia) co tydzień półarkusza str. 1–104 redaktor L. Stalmach w tłoczni Karola Prochaski.

Starożytności Szląskie 1) Klasztor braci miłosierdzia w Cieszynie (opis założył 1700 ~~Ciesz~~ Adam Borek baron na Rostropicach i Dworkowie, zakonnicy sprowadzeni z Feldsberg Nr 7 str. 53–54. 2) Klasztor i szpital zakonnic S. Elżbiety w Cieszynie (zał. 1753 Barbara Frankin mieszczka zakonnice sprowadzone z Wrocławia – opis) Nr 8. str. 59–60

~~1 f 20~~ 40 kr. zarazem zaczął wychodzić wspólnie Tygodnik

Tygodnik Cieszyński pismo dla ludu ~~pośw~~ zawiera rzeczy naukowe, przemysłowe, gospodarskie i zabawne 1850. 8o. co tydzień półark. taż sama redakcya Nr 1 d. 5 Stycznia — Nr 40. d. 21 Grudnia str 1–290 1 fl 40 kr.

Krótka historya kościoła wiary ewanielickiej w Księstwie Cieszyńskim przez Pawła Kajzara prof. ~~??~~ gimn. ewang. cieszyn. Cieszyn 1850 rozdział I

Odezwa do Katolików (z powodu ~~recenzyi~~ powyższego pisma ~~w Gwiazd. Cieszyn.~~) Cieszyn 1850 (przez Katolików)

szlaga = rogatka, mienyca = Wrtzna

Podanie o Ondraszku (sławnym rozbójniku w gorach między Jabłunkowem a Frydkiem. Urodził się z ojca Jednego Szebesty wojta i żony ~~?~~ jego Doroty w Janowicach d. 13 listop. 1680 w młodości pasał owce, chodził w Żnyborze w Morawie do szkół. R. 1711 został zbojcą miał bandę z którą rozbijał i w Galicyi; d. 1 kwiet. 1715 zabity w Swiadnowicach przez towarzysza Juraszka w Frydku po śmierci ćwiertowany portret jego w Cieszynie w Magistracie) Nr 38 str. 271–272

Tygodnik Cieszyński pismo. 1. d. 1851. 8o. Nr 1. d. 4 Stycznia — Nr 6 d. 15 lutego str 1–48 redakcya taż sama ~~25 kr.~~ 40 kr.

wychodził Przegląd.

fl. 1. 40 kr. — 1 Thlr. — In Saffianleder gebunden mit Goldschnitt und Verzierungen. In Kapsel. fl. 2. 36 kr. — 1 Thlr. 15 Sgr.

Heliand. Sächsische Evangelienharmonie aus dem neunten Jahrhundert. Ein Denkmal der ersten Blüthe des Christenthums im nördlichen Deutschland. Uebertragen von **Georg Rapp.** Broschirt fl. 1. 24 kr. — 25 Sgr. Elegant cartonirt fl. 1. 40 kr. — 1 Thlr.

Löhe, W. luther. Pfarrer, **Evangelienpostille auf die Sonn- und Festtage** des Kirchenjahres. Zweite, durchgesehene und vermehrte Auflage. gr. 4. fl. 2. 48 kr. — 1 Thlr. 24 Sgr.

— — — **Der evangelische Geistliche. Dem nun folgenden Geschlechte** evangelischer Geistlichen dargebracht. Zweiter Abdruck. 257 Seiten 8°. Geh. fl. 1. 24 kr. — 24 Sgr.

— — — **Von der weiblichen Einfalt. Dritte Auflage. Elegant** cartonirt mit Goldschnitt 40 kr. — 12 Sgr.

Luthers, Dr. Martin, Leben, nach Johann Mathesius. Mit drei bildlichen Darstellungen, und einem Vorwort von Dr. G. H. v. Schubert in München. Siebente, unveränderte Auflage. 8. Geh. 27 kr. 7½ Sgr. Mit Goldschnitt gebunden 40 kr. — 12½ Sgr.

— — — **Dasselbe. Siebente, unveränderte Auflage, ohne** Kupfer. 12. Geh. 9 kr. — 3 Sgr. (Partiepreis für 100 Exempl. fl. 10. — 6 Thlr. 20 Sgr. Bei noch größerer Anzahl, zur Vertheilung in Schulen 2c., werden die niedersten Bedingungen gestellt.)

Martin Luthers geistliche Lieder mit den zu seinen Lebzeiten ge-bräuchlichen Singweisen herausg. von Philipp Wackernagel. **Mit Randzeichnungen v. Gustav König. Kleinere Prachtausgabe,** in feinem Umschlag mit Goldschnitt cartonirt fl. 1. 48 kr. — 1 Thlr.

Dasselbe. Größere Prachtausgabe (mit den Anhängen). In Maroquin mit reicher Goldverzierung gebunden fl. 5. 24 kr. — 3 Thlr. 6 Sgr.

Gottes i[redacted] klärten Leibes und Blutes Christi im heiligen Abendmahl. 19½ Bogen Oktav. Elegant geheftet fl. 2. — 1 Thlr. 6 Sgr.

Die Stimme der Freundin. Geistliche Lieder Ludämilien Elisabeths, Gräfin und Fräulein von Schwarzburg und Hohenstein 2c. Vornemlich **deutschen Frauen** zum Lebensgeleite. Herausgegeben von Wilh. Thilo. Mit dem Bildnis der Verfasserin. Fein Velinpapier. Broschirte Ausgabe fl. 1. 40 kr. — 1 Thlr. Fein cartonirte Ausgabe fl. 2. — 1 Thlr. 5 Sgr. Ausgabe in Saffianleder gebunden, mit Goldschnitt fl. 2. 40 kr. — 1 Thlr. 15 Sgr.

Prachtausgabe des Neuen Testaments und der Psalmen. Hochquart. Mit vielen künstlerischen Beigaben. **Ausgabe mit gemaltem Widmungsblatt und reicher Einbandvergoldung,** in Saffian mit Goldschnitt gebunden. Ermäßigter Preis fl. 7. — 4 Thlr.

Trautmann, J. P. († Pfarrer in Waldenburg), **die apostolische Kirche** oder Gemälde der christlichen Kirche zur Zeit der Apostel. Ein historischer Versuch. **Zweite, wohlfeilere Ausgabe.** gr. 8. Elegant geheftet fl. 1. 54 kr. — 1 Thlr. 3 Sgr. Fein gebunden in halb Leinwand mit Goldrücken fl. 2. 21 kr. — 1 Thlr. 11 Sgr.

Ulfilas. Die heiligen Schriften Alten und Neuen Bundes in gothischer Sprache. Mit gegenübergedrucktem *griechischem* und *lateinischem Texte,* Anmerkungen, Wörterbuch, Sprachlehre und geschichtlicher Einleitung von **H. F. Massmann.** Vollständig in Einem Bande. Royal-Octav. (904 Seiten.) Eleg. geheftet fl. 8. 24 kr. — 4 Thlr. 25 Sgr.

Durch Welschland. Reisegedanken und Gedankenreisen aus der Brieftasche eines Candidaten. (Von **Max Frommel.**) 9 Bogen. 12°. Geh. 48 kr. — 15 Sgr.

Druck von J. Kreuzer in Stuttgart.

140

Auswahl von [...]

aus dem Verlage von

S. G. Liesching in Stut[...]

Fortwährend zu erhalten durch alle Buchhandlungen in [...]

Die Bekenntnisse des heiligen Augustinus. Aus dem Lateinischen übertragen von **Georg Rapp**. Dritte, durchgesehene Auflage. In schwarze Leinwand gebunden fl. 1. 48 kr. — 1 Thlr. 2 Sgr.

Desselben Erbauliche Betrachtungen. Für evangelische Christen übersetzt von **Aug. Krohne**. Fein gebunden — 54 kr. — 16 Sgr.

Augustini, Sancti, Confessionum libri tredecim. Auf Grundlage der Oxforder Edition herausgegeben und erläutert von *Karl von Raumer*. Roy. 8. Geh. fl. 3. 12 kr. -- 1 Thlr. 27 Sgr.

Enchiridion. Der kleine Catechismus Dr. Martini Lutheri für die gemeinen Pfarrherrn und Prediger. Mit einem einleitenden Vorwort von **Wilhelm Löhe**. **Kleine Prachtausgabe.** Cartonirt mit Goldschnitt 36 kr. — 12 Sgr.

Engelhardt, M. von (in Dorpat), **Valentin Ernst Löscher nach seinem** Leben und Wirken. Ein geschichtlicher Beitrag zu den Streitfragen über Orthodoxie, Pietismus und Union. **Zweiter Abdruck.** Mit dem Bildnisse Löscher's. Royal 8. Geh. fl. 2. 40 kr. — 1 Thlr. 20 Sgr.

Paulus Gerhardts geistliche Lieder, getreu nach der bei seinen Lebzeiten erschienenen Ausgabe wieder abgedruckt. (Herausgegeben von **Philipp Wackernagel.**) In zwei Ausgaben: BreitOctav- und Taschen-Format. Geheftet und fein in Saffian gebunden. Preise: von 45 kr. — 13½ Sgr. bis fl. 2. 24 kr. — 1 Thlr. 12 Sgr.

Johann Heermanns geistliche Lieder, herausgegeben von Philipp Wackernagel. Miniaturformat. Velinpapier. In Umschlag geh. fl. 1. 40 kr. — 1 Thlr. — In Saffianleder gebunden mit Goldschnitt und Verzierungen. In Kapsel. fl. 2. 36 kr. -- 1 Thlr. 15 Sgr.

Heliand. Sächsische Evangelienharmonie aus dem neunten Jahr-

Der Psalter, [...]
von Luthe[...]
Ausgabe[...]
Fr. Homm[...]
fl. 2. 48 k[...]
Goldverzie[...]

Raumer, Kar[...]
blühen kla[...]
Theil. D[...]
(Der b[...]
Auflage schon[...]

— — — [...]
fl. 1. 12 [...]

— — — [...]
kl. 8. G[...]

Sammlung g[...]
(Herausg[...]
Ermäßi[...]
— Ausg[...]
und Verz[...]

Sartorius, [...]
züge der [...]
zwei Thei[...]

— — — [...]
Gottes i[...]
klärten Leibes [...]

Gwiazdka cieszyńska, pismo dla nauki umiejętności i przemysłu i zabawy. (Red. L. Stalmach członkami Karola Prochaski) 1852. 8° co tydzień arkusz No 1 d. 10 stycznia — No 11 d. 10 Kwiet. st. 1-184. ~~1 f. 20 kr.~~ 40 kr.

Mitologia sławiańska No 1. 3. 4. 5. 9. 11.

Opisanie prawa szląskiego aż do XVIII wieku. No 4. st. 57-61. No 7. st. 108-110.

Gwiazdka cieszyńska, pismo dla zabawy nauki i przemysłu. 1853. 8° No 1-43. st. 1.-696. 5 f Cm.

Gwiazdka 1854 No 1 (d. 7 stycznia) — 48 d. 30 Grudn. st. 1-704.

Portasze = rodzaj ~~żandarmów~~ nadgranicznych od Węgier w Morawie istnieli od 1638 urzędzeni 1717. ~~od r. 1795~~ 4 fl Cm.

Starożytności w Cieszyńskiem Opis Kościoła S. Stanisława w Starem Bielsku (zał. 1135) No 7. st. 103.-104 (12 wierszy tylko opisu)

Gwiazdka cieszyńska pismo dla zabawy nauki i przemysłu 1855 red. L. Stalmach - Cieszyn. 4° 4 f. 30.

Władysław Warneńczyk w Budzie 1442 pozwolił xiążętom Czartoryskim używać pieczęci z pogonią. 141

Gwiazdka 40 kr. 1852 – 1851. 40 kr. – Kośnego pieśni pogrzebowe 1853 Szwabach – portasz – rodzaj żandarma
– Tygodnik cieszyński od Września 1849 do końca Lutego 1851.

Gwiazdka cieszyńska pismo dla zabawy nauki i przemysłu. fl. 40
Red. P. Stalmach. Cieszyn w ~~tłoczni~~ drukiem i nakładem Karola Prochaski.
1853. 8º. 5 flm. No 1–43. str. 696. (od 5 marca do 31 Grudn.)
no 2 p. 22–26 Kronika miasta Cieszyna od r. 810 do r. 1822. przez A. Kaufmann
no 3 p. 39–41 no 4 str. 53–56 no 5 str. 68–71. no 6 str. 85–87
no 7 str 100–102 no 8 str. 116–118. no 9 str. 133–135
no 10 str. 156–158 ~~str~~ no 11 str. 173–177.
Pamiątki Cieszyna 1) Kościół parafialny S. Maryi Magdal. no 17 str 274–275. 2) Kościół parafialny (r. 1210 oddany Benedyktynom przez Mieczysława xięcia górnośląskiego; r. 1268 przenieśli się do Orłowej a klasztor objęli dominikanie.) 3) Kościół Jezuicki no 18 str. 289–290 — 3) klasztor Franciszkanów (założ 1475 przez xięcia Przemysława III zniesieni 1542 osiedli w Bytomiu) 4) Kościół S. Trójcy ~~str~~ no 19 str. 304–305. — 5) Szpital: Kościół S. Jerzego (zał. 1472) 6) Kościół ewangielicki (zał 1709) no 20 str. 322–323.
Opis Cieszyna przez [illegible] no 30 str. 480–484.
1854. 8vo 4 flm. no 1–48. str. 1–704
str. 192 536

Leipzig, October 1856.

Melchior baron Diepenbrock ur. 6 stycznia 1798 w Bocholt w Westfalii od 1811 stopień wojskowy, 1818 na uczelni w Landshut poświęcony 1823 od 1830 kanonik ratysboński d. 15 lut. 1845 biskup wrocławski, d. 30 wrześ. 1850 kardynałem + 19 stycznia 1853 w Johannesberg w opawskiem.

P. P.

1477 + Przemysław II Przemko

1694 klasztor miłosiernych zakłada Adam Borek baron na Kostropicach i Wendryni

Hierbei erhalten Sie mein neuestes Verzeichniss im Preise herabgesetzter Werke, welche ich in den Restvorräthen übernommen habe. Ein Blick in dasselbe muss Ihnen die Ueberzeugung gewähren, dass mit so anerkannt vortrefflichen und des nunmehrigen billigen Preises wegen sehr leicht verkäuflichen Büchern, wenn Sie sich die zweckmässigste Verbreitung des Verzeichnisses recht angelegen sein lassen, gewiss ein bedeutender Absatz zu erzielen ist, wobei Ihnen der ungeschmälerte Rabatt von 25% verbleibt. In Ihrem eigenen Vortheil ersuche ich Sie daher ergebenst, dieser Preis-Ermässigung Ihre Aufmerksamkeit und thätigste Verwendung zuzuwenden, zumal durch fortwährende Ankündigungen in den verbreitetesten Zeitungen Deutschlands, Oesterreichs, Ungarns, der Schweiz etc. das Interesse des Publikums darauf hingelenkt und rege erhalten werden wird. **Diejenigen geehrten Handlungen, welche eine grössere Anzahl des Verzeichnisses, mit oder ohne Ihre Firma, zu erhalten wünschen**, belieben zu verlangen.

r. 1803 perski posłaniec — xiążę albert + 1822

r. 1753 klasztor s. Elżbiety panieńskiej przez panią Frank założony

1416 Bolesław potwierdza przywileje miasta Cieszyna najstarszy oryginalny dokument

1433 do 1477 Wacław I Bolesław II Wacław II Przemysław II synowie Bolesława I pod opieką matki Zofii księżniczki litewskiej

Xiąż. Cieszyńscy: Mieczysław I 1164 + 1211 d. 13 maja w Raciborzu — 2) Kazimierz I 1211 + 1234 (r. 1210 zakłada klasztor benedyktynów w Cieszynie) 3. Mieczysław II 1234–1246 w Cieszynie bezdzietnie. (1242 założenie Bielska) 4. Władysław I (brat Mieczysława II 1246–1272 (r. 1268 księżna Eufemia żona Władysława I zakłada opactwo benedyktyńskie w Orłowej przeniesione z Cieszyna) 5. Mieczysław III, Kazimierz II, Kazimierz III 1272–1358. 6) Xiążę Kazimierz dostaje wielki Głogów i nabywa Żywiec od brata Władysława przez kupno 1331. 7) Przemysław I Noszak 1358 + 23 maja 1410. 8) Bolesław I 1410–1433

Hochachtungsvoll und ergebenst

Louis Pernitzsch.

Alphabetisch-statistisch-topographische
Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte
und andern Orte der Königl. Preuss.
Provinz Schlesien verfasst von
J. G. Knie. Zweite vermehrte
Auflage. Breslau 1845
(Graß, Barth) 1845. 8.
XVI. 974 (Bg)

143

Vlasti; Z našich a cizích. Illustrovaná bibliotéka novel a cestopisů. Redaktor Ferd. Schulz 1885. Nakl. J. Otto.
Řada III. číslo 11. (Sešit běžný 53).
Dr. Fr. Šlemmy vlastenecké putování po Slezsku. Str. 305 – 336
Cena sešitu 30 kr. str 584

5/80

Provinzial = Blätter (Schlesische) herausgegeben von Streit, fortgeführt von Wilhelm ~~[illegible]~~ Sohr. Breslau 1785 - 1831. 8vo. Band 1 - 94 (co roku 2 tomy)

|: brak r. 1832 - 1849 Band 95 - 130 oraz Neue Folge herausgeg. von Th. Oelsner. Glogau, Breslau und Liegnitz 1862 - 1874. Band 1 - 13 - oraz Rübezahl

Literarische Beilage zu Schles. Prov. Bl. 1814 - 1824. Bd. 1 - 11.

Schlesische Provinzialblätter herausgegeben von Th. Oelsner. Neue Folge 1862. Glogau. 8. Bd. I.

145

Stavnia[illegible]
Lazali

Lassota v. Steblau Zeitschrift des Vereins für Geschichte Schlesiens XI Band. II Heft. pag. 501. (cf p. 199 o. Herbersteins)
146

147

d'Elvert Christian: Zur Geschichte der Pflege der Naturwissenschaften in Mähren und Schlesien (Aus dem 18 Bande der Schriften der hist.-stat. Sektion der k. k. m. sch. Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues)
Brünn 1868 (A. Nitsch) Str. 329 1 f. 80 kr.

5047 (XIX w.) 148

schlesisms Groenze gegen Ungarn, in 4 Blättern
4 mapy 65 x ... ...
Alexander Ritter v.
Czajkowski Bergrath k.k. Major

Alo 5046 (XIX w)

149

Schlesiens Graenze gegen
Preussen in 6 Blätter u.
6 map 65 x 46 cm. z pieczęcią
Alexander Ritter v. Czajkowski
Berg[illegible] K.K. Major.